

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

EĞİTİMDE ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SOSYALLEŞMESİNDE
BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ
(GAZİANTEP MEHMET APİ TİCARET MESLEK LİSESİ ÖRNEĞİ)

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Şaban DÖNMEZ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Necati KAYHAN

GAZİANTEP

2013

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV

1.GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Tanımlar.....	3

2. ĞİTİMDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN, ÖNEMİ, AMAÇLARI, GELİŞİMDEKİ ROLÜ, FAYDALARI VE SOSYALLEŞME ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ

4

2.1. Beden Eğitimi ve Spor

4

2.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Nedir?	4
2.1.2. Beden Eğitimi ve Sporun Tarihi.....	8
2.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	11
2.1.4. Kişisel Yönden Beden Eğitimi'nin Önemi.....	13
2.1.5. Öğrenciler için Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	13
2.1.6. Eğitimde Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları.....	13
2.1.7. Eğitimde Beden Eğitimi ve Sporun Özel Amaçları	14
2.1.8. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları	17
2.1.9. Beden Eğitimi ve Sporun Fiziksel Gelişimdeki Rolü.....	17
2.1.10. Beden Eğitimi ve Sporun Zihinsel Gelişimdeki Rolü	18
2.1.11. Beden Eğitimi ve Sporun Psikomotor Gelişimdeki Rolü	18
2.1.12. Beden Eğitimi ve Sporun Sosyal Gelişimdeki Rolü	19
2.1.13. Sosyal Bir Olgu Olarak Beden Eğitimi ve Spor.....	20
2.1.14. Sporun Temel Amaç ve Fonksiyonları.....	23
2.1.15. Spora Katılımı Etkileyen Faktörler	27

2.2. Eğitimde Sosyalleşme

30

2.2.1. Sosyalleşme Nedir?	30
2.2.2. Kişilik Nedir?	33
2.2.3. Sosyalleşmenin Özellikleri Nelerdir?	34
2.2.4. Sosyalleşmenin Fonksiyonları.....	39

2.2.5. Sosyalleşme Süreci.....	40
2.2.6. Sosyalleşmenin Özellikleri.....	41
2.3. Sosyalleşme Sürecine Etki Eden Faktörler	42
2.3.1. Aile.....	43
2.3.2. Okul ve Eğitim	46
2.3.3. Arkadaş Grupları	48
2.3.4. Toplumsal ve Sosyal Çevre	50
2.3.5. İnternet Ve Kitle İletişim Araçları.....	50
2.4. Spor ve Sosyalleşme	52
2.4.1. Sosyalleşme Süreci ve Spor	54
2.4.2. Spor Sosyolojisi İle Beden Eğitimi ve Spor ilişkisi	55
2.4.3. Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Göre Beden Eğitimi Ve Sporun Sosyalleşmedeki Fonksiyonları	57
2.4.4. Öğrencilerin Sosyalleşmesinde Beden Eğitimi ve sporun Etkileri	57
2.4.5. Spor ve Sosyalleşme İlişkisi.....	58
2.4.6. Sporda Sosyalleşmenin Yeri ve Önemi.....	61
2.4.7. Eğitimde Sosyalleşmenin Etkileri	65
2.4.8. Ortaöğretim Dönemi ve Spor	69
2.4.9. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor.....	71
2.4.10. 12-14 Yaş Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi ve Spor	71
2.4.11. 14-16 Yaş Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi ve Spor	72
2.4.12. 16-18 Yaş Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi ve Spor	72
3. EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİ VE KİŞİLİK KAZANMASI AÇISINDAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ İLE İLGİLİ YAPILAN MÜLAKAT VE GÖRÜŞMELER	73
3.1. Mülakat Soruları	74
3.2. Mülakatın Konusu	74
3.3. Mülakatın Amacı	74
3.4. Kullanılan Yöntem	74
3.5. Mülakat Yapılan Görüşmeciler.....	74
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	
4.1. Sonuç	90
4.2. Öneriler	92
KAYNAKÇA	95

ÖNSÖZ

“Eğitimde ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve sporun önemi”(Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi Örneği) konulu yüksek lisans tezimi uzun soluklu bir çalışma sürecinin sonunda tamamlanmıştır. Bu çalışmanın tamamlanma süreci birçok aşamadan oluşmuştur. Her aşamanın geçilmesinde birçok kişinin yardım ve desteği olmuştur.

“Eğitimde ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve sporun önemi” (Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi Örneği) konulu yüksek lisans tezimi konunun belirlenmesinden başlayarak sabırla okuyan ve değerlendiren, çalışmalarımda bana her konuda yardımcı olan, yol gösteren ve aynı zamanda benden desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Necati KAYHAN’a, teşekkür ediyorum.

Saygılarımla
Şaban DÖNMEZ

ÖZET

Bireyin gelişiminde çok önemli rol oynayan spor, sosyalleşme sürecinin temel birimlerden birisidir. Sosyalleşme, belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzının öğrenilmesi ve aynı zamanda da karşılıklı bir etkileşim sürecidir. Bu öğrenme sürecinde toplumdaki kalıp davranışlar birey tarafından kişiselleştirilir ve sonuçta birey o topluma ya da gruba ait bir kimlik geliştirir. Ancak burada önemle belirtilmesi gereken; sosyalleşme sadece kişinin standart bir davranış kalıbına uyarak şekillenmesi demek değildir. Bu çalışmada sporun sosyalleşme üzerindeki etkilerinin araştırıldı. Değişik sosyalleşme araçları göz önüne alınarak başka alanlarda da çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle eğitim kurumlarına yönelik yapılacak çalışmalar ile sporun eğitimdeki önemi ve gençlerin sosyalleşme problemlerinin ortadan kaldırılması için yapılan çalışmalar yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Ortaöğretim, Spor, Sosyalleşme, Öğrenci,

ABSTRACT

Sport which has an important role in development of individuals is one of the basic unit of socialization processes. Socialization is learning of life style of a specific group or society as well as an interaction process. In this learning process, the fix behaviours in the society are personalized by individuals and ultimately the individual develops an identity belonging to the group or society. However, it should be clarified that socializing doesn't mean the formation of standard behaviours in personalization. This study tries to determine the effects of sport in different socializations and acquiring personality. In other areas, studies should be carried out by other means of socialization. For secondary education, especially the importance of sport in youth education, new studies in socializing will help to eliminate problems of youth.

Keywords: Education, Sport, Socialization, Student, high school

1.GİRİŞ

Eğitimde öğrencileri spora alıştırmak, yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olmak, sağlıklı kalabilmesini ve okulda sosyalleşmelerini sağlamak, için spor yapmalarının gerekli olduğu artık herkes tarafından bilinmekte ve kabul edilmektedir. Spor aracılığıyla insanın yaptığı işten yüksek seviyede verim alması kolaylaşacaktır. Spor, engelliler de dahil olmak üzere(görme, bedensel vb.) bireyler arası fark gözetmeden toplumun değişik kesimlerinin ilgi alanına girmektedir. İnsan yaşamı ile birbirinden ayrılmaz bir bütün haline gelen spor insanın tüm yaşamı boyunca sağlıklı olmasında ve moral gücünün yüksek tutulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Spor ferde enerjik olmayı ve toplum ile bütünleşmeyi sağlarken fert ile toplum arası ilişkileri daha ahlaki kılmaktadır. Spor sayesinde insanlar aynı amaçlara yönelmeye ve birlikte hareket etme duygusunu yaşamaya başlarlar. Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, birçok farklı yolla kazanılır. Anne babalar, arkadaşlar, öğretmenler oyun ya da takım arkadaşları, antrenörler, iş arkadaşları, sevgililer, eşler vb. farklı çevrelerde bu sürece katkıda bulunurlar. Sosyalleşmede etkili olan bu faktörler toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır (Yetim, 2000, s.148-151).

İnsanın günlük yaşantısındaki sıkıntıları ve özellikle de şehir yaşamının getirdiği yoğun stres, gelişen teknoloji ve onun gerisinde kalmanın doğurduğu kaygılardan uzaklaşmanın yolu spor olacaktır. Bu seçimin diğer bir boyutunda da sosyal bir varlık olarak sağlıklı olma düşüncesi vardır.

Bu bölümde, araştırmanın yapılmasını gerektiren problem durumu, araştırmanın amacı, önemi ve tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem

Bireyin sosyalleşme süreci ailede başlar ve sosyal hayatın değişik katmanlarında; arkadaş çevresi, okul, çalışma hayatı, evlilik gibi süreçlerle gelişir. Dolayısıyla eğitim ile iç içedir. Orta öğretim öğrencilerinin eğitimi sosyalleşmesi açısından önemlidir. Bütün toplumlar kendi eğitim programlarında buna önem verirler. Bilinmelidir ki eğitilmiş gençlik toplumların sosyalleşmesinin göstergesidir. Dolayısıyla orta öğretim dönemi öğrencilerinin eğitiminde beden eğitimi ve spor çok etkili ve önemlidir.

Toplumların en dinamik kesimi gençliktir. Gençler gerek ailede gerekse toplumsal yaşamda ekonomik ve sosyal olarak bağımsız değildirlere. İşte burada bu sorunları giderecek etkili araçlardan biri spordur. Spor sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların yaratılmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarına katkı sağlarken diğer taraftan,

yapıcı, yaratıcı, üretken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, düzgün davranışlı, kendine güvenli, beşeri münasebetleri düzgün örnek bir insan olarak yetişmesinde büyük katkılar sağlar (Ye tim, 2005: 137).

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, birçok farklı yolla kazanılır. Anne babalar, arkadaşlar, öğretmenler oyun ya da takım arkadaşları, iş arkadaşları, sevgililer, eşler vb. farklı çevrelerde bu sürece katkıda bulunurlar. Sosyalleşmede etkili olan bu faktörler toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır (Yetim, 2000: 148).

Çalışmanın temel problemi öğrencilerinin sosyalleşmelerinde beden eğitimi sporun önemidir. Bu problem spor etkinliklerinin her düzeyindeki öğrencilerin sosyalleşme sürecine farklı açılardan etkisi vardır. Ayrıca, öğrencilerin beden eğitimi spor etkinlikleriyle ne kadar etkilendiğidir. Ayrıca bu beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile sosyalleşme sürecini çok çeşitlilik göstererek somutlandığı bir etkinliktir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı orta öğretime devam eden öğrencilerinin sosyalleşmesinde beden eğitimi sporun önemi araştırmak ve ortaya koymaktır. Beden eğitimi ve spor aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimi ve öğrencilerin beden eğitimi ve sporla sosyalleşmelerinde etkisinin olup olmadığı araştırmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğrencilerin kendini yalnızlaştırması, içine kapanması, anlatım güçlüğü çekmesi, kural tanınmazlığı sorumluluk taşımaması ve saldırgan tavırlar sergilemesi sosyalleşmeye göstergesidir. Bireyin sosyalleşmesinde etkili olan aile, çevre, arkadaş grupları, okul, kitle iletişim araçları, vb. göz ardı edilmemelidir.

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireyin tüm genel gelişiminde etkilidir. Bu etkinlik bireyde paylaşım, dostça yarışma, yardımlaşma, dürüst olma vb. özellikleri ortaya çıkarır. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireysel ve toplumsal etkileşimden gerekli payı edinir. Bu edinim bireydeki sosyal, psikolojik, bedensel değişim oluşturan en önemli etkidir. Ayrıca, zaman zaman kişinin kendisini kontrol etme, olaylar karşısında pozitif olma yeteneğini kullanma becerisini geliştirir. Beden eğitimi ve Spor faaliyetleri kişiler arasındaki iletişimde ve eğitimde en etkili yöntemlerden birisi olarak kendini gösterir. Özellikle orta öğretim öğrencilerinde gençlerin fiziksel ve ruhsal etkileşiminde beden eğitimi ve spor etkili bir araçtır.

Spor insanın daha sonraki yaşam evrelerinde görülmesi gereken sağlam temellerin oluşmasının yapı taşıdır. Eğitimde orta öğretim öğrencileri genel olarak çok hareketli, aynı zamanda da içe kapalı, ifade etme güçlüğü çekme, sorumluluk duygusundan kaçınma, sosyalleşememe dönem dönem saldırgan davranma özelliği taşır. İşte öğrencilerin eğitim ortamında özgüven kazanma, kendini ifade etme, sosyalleşme, kendisiyle barışık, özgüven sahibi vb. aşamasında beden eğitimi ve spor faaliyetleri en önemli faktörlerden bir tanesidir.

1.4. Araştırmanın sınırlılıkları

Bu araştırma 2012–2013 eğitim ve öğretim yılında Gaziantep il Şehitkamil İlçesine bağlı Mehmet Api Ticaret Meslek lisesinde eğitim ve öğrenimine devam eden öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Toplam 319 öğrencisi bulunan okuldan seçilen Yaklaşık %10 öğrenciyle görüşmeler yapılmıştır. Okul SBS puanına göre öğrenci aldığından dolayı şehrin her bölgesinden öğrenciler bulunmaktadır. Dolayısıyla değişik kültür ve ekonomik yapıya sahip özellikte öğrenciye ulaşılabilecektir.

1.5. Tanımlar

Beden Eğitimi: Sosyal ve ekonomik kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğinin oluşmasını, karakter özelliklerinin gelişmesini sağlamak, kişiler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma, kaynaşma ve birliği sağlamak, mücadele gücünü artırmak amacıyla yapılan beden faaliyetlerinin tümüdür (www.bedeneğitimci.org).

Spor: Çağımızın modern toplumlarında, kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal olgudur (İmamoğlu, 1992: 8).

Sosyalleşme: Toplumsallaşma. Toplumsal örgütlenme, insanın varlığını devam ettirebilme ve çoğalma imkânını artırdığı için onun, zaman içinde geliştirdiği bir uyum biçimidir (Yetim, 2000: 151).

Ortaöğretim: Milli Eğitime bağlı okullarda ortaokuldan sonraki 4 yıllık üniversite öncesi yapılan eğitime denir.

2.EĞİTİMDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN, ÖNEMİ, AMAÇLARI, GELİŞİMDEKİ ROLÜ, FAYDALARI VE SOSYALLEŞME ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ

2.1. Beden Eğitimi ve Spor Terimleri

2.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Nedir?

Bireyin bedenlen, ruhen ve fikren gelişimini sağlamak, günlük yasama ve is yaşamının koşullarına hazırlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını kuvvetlendirmek amacı ile yapılan düzenli ve metotlu çalışmaların tümüne beden eğitimi denir (Yalçın, 1995: 1). Beden eğitimi, insanın bulunduğu yasin ve genetik kapasitesinin gerektirdiği güce ulaştırılması için rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin tümüdür (Kılınç ve diğerleri, 2000: 39). Beden eğitimi, vücudu kuvvetlendirmek ve sağlığını korumak amacıyla aetli ve aletsiz hareket yapmaktır (Harmandar ve diğerleri, 2000: 55). İnsanın sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, biyolojik potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla yapılan çeşitli fiziksel egzersizlerin tümünü değerlendiren ve sistematik olarak sürdürülen faaliyetler bütünüdür (Mengütay, 1997: 8).

Beden eğitiminin çeşitli tanımlarına bakıldığında sporla iç içe olduğunu görürüz. Spor beden eğitiminin de içine alan geniş boyutlu bir etkinliktir. Beden eğitimi ise daha çok oyuna dayalı, üst düzeyde bir teknik, estetiklik özelliği gerektirmeyen hareketler bütünüdür. Beden eğitimi ve sporun farklılığı, teorik olarak şu noktalarda ortaya çıkmaktadır: Beden eğitiminde amaç, rekor kırma ve Şampiyonluk değildir; beden eğitimi mümkün olduğunca yarışmadan kaçınır ya da oyun-mücadele-ağır kas çalışmalarını asgari düzeye indirerek hafifletir. Çalışmanın ölçüsünü ayarlar. Oysa spor, kişiliğini geliştirmek için bedeni zorlamaktan çekinmez. Çünkü bir noktada kazanmak hem ekonomik, hem sosyal statü ve ayrıca devletlerarası yarış açısından önem arz etmektedir (Pepe, 2005: 7).

Beden eğitimi; oyun, jimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup; bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığıyla eğitimidir. İnsanları bedenlen, ruhen ve fikren gelişmesini, organizmanın bütünlüğünü zedelemekten dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayan, bireyi kendisine ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel beden faaliyetlerine beden eğitimi denir (Açak ve ark., 1997: 1). Diğer bir tanımda ise beden eğitimi, insan bedenselliğinin gelişmesi için eğitim değeri taşıyan ve özellikle insanın beceri ve yeteneklerinin gelişmesine yönelik, bu yetenekleri bir araç yapmaksızın yapılan planlı çalışmaların tümüdür (Demirci, 2006: 4).

Genel eğitimin moral, entelektüel ve fizik bölümlerinden biri olarak çevik, dayanıklı, "iyi yurttaş" yetiştirmekte uygulanan jimnastik ve spor gibi beden hareketlerinin tümüdür (Selçuk, 1980: 9). Beden eğitiminin ilk amacı insanın "fiziğini" etkilemektir, fakat bu kadarla sınırlı olduğunu düşünmek yanlışdır, çünkü aynı zamanda, beden eğitimi, kullanılan fizik

egzersizlerin çeşidine göre fizyolojik, kullanılan metotlara göre pedagojik, etkilerine göre biyolojik ve organizasyon şekline göre sosyaldır (Günsel, 2004: 1).

Beden eğitimi etkinlikleri yalnız yaşamın korunması ve geliştirilmesine yardım etmez, insanı ruhsal ve düşünsel yasama yöneltmek kendi biyolojik varlığını da yüceltir. Etkinlikler katı bir sema içinde ele alınan zorunlu bir düzenleme ile değil, organik bir düzen ve oyun-spor ortaklığı içinde kişinin arzusuna uygun olarak serbest çalışma ile başarılmalıdır (Aracı, 1999: 26).

İnsan bedeninin hareketsizlik içinde gücünü büyük oranda yitireceği bilimsel bir gerçektir. Ayrıca, bedensel hareketliliğin insanı güçlendirdiği kadar, sağlığını korumasına, dolayısıyla güzelleşmesine, hem mutlu hem de uzun yaşamasına yardımcı olduğu da biliniyor (Komisyon, 1983: 8). Kişiler tüm yaşantıları boyunca ve her türlü durumlarda sağlıklı, güçlü ve dayanıklı olmak zorundadır. Bunun yanı sıra kişinin kendine güvenilir, disiplinli ve davranışlarında ölçülü olması istenir. Bütün bu davranışlar düzenli beden eğitimi çalışmalar sırasında elde edilir (Özmen,1999: 9). Beden eğitimi, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinliklerdir (İnal,1998: 18).

Beden eğitimi, vücudun yapı ve fonksiyonlarının geliştirilebilmesi, eklem kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde gelişmesini sağlayan, boş zamanlarını verimli bir şekilde ve zevk alarak değerlendirmeyi, fiziki gücü en ekonomik şekilde kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü, düzenli bir şekilde hareket etmeyi öğreten bir faaliyetler sistemidir. Beden eğitimi ve spor bireylerin beden, ruhen, fikren gelişmelerini sağlayan ve bu öğeler arasında koordinasyon kabiliyetini geliştiren bir bilim dalıdır. Beden eğitimi ve spor genel olarak insan sağlığı, karakter gelişimi, morali ve verimliliği ile doğrudan ilgili olan etkili bir eğitim ve sağlık faaliyetidir. Zihinsel gelişme, ancak bedensel gelişme ile uyumlu ve dengeli olduğu zaman, birey ve toplum sağlıklı, uzun ömürlü, mutlu ve başarılı olabilir. Ulusal çapta kararlaştırılan ve genel bir program içerisinde yer alan zihinsel, estetik, ahlaki, teknik ve profesyonel eğitimin içerdiği unsurlarla yakın olarak meydana gelen bir seyirdir.

Spor kelimesi etimolojik köken olarak disport (dis ve porture) kelimelerinden türemiş olup işten uzak durmak anlamına gelir. Zamanla içinde yarışma, korunma ve üstün başarı elde etme çabası olan her türlü vücut faaliyetlerini belirten ve günümüzün yaygın terimi olan "spor" türemiştir (Ersoy, 1986: 6).

Günümüzde bireyleri spor yapmaya iten tek neden hareket ve bedeni alan değildir. Başkalarıyla ilişki kurma isteği, yalnız kalma korkusu, sosyal bir varlık olma ihtiyacı da en az sportif ve sağlıklı olma isteği kadar etkilidir. Aynı zamanda spor yapanın iradesinin kontrolü, başarıya azmi, ilerleme isteği gibi duyguları insanlara vererek yine insanın içgüdüsünde var olan

yıkıcı, saldırgan, kırıcı, tahammül edilemeyen dürtülerini pozitif hale getirerek bireysel ve toplumsal geliştirmenin yanında insanların kişilik kazanmasında etkili bir olgudur (Bauman, 1994: 58).

Spor; bireyin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız bireysel veya toplu olarak boş zaman faaliyetleri kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal, 1982: 119).

Ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün beden ve ruh sağlığını sağlayıcı, koruyucu ve bütünüyle dengeli olarak yapının geliştirilmesi ile ilgili faaliyetlerle, bu faaliyetlerin yarışmaya dönüşmüş durumu olarak tanımlar.

Spor toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik öğelerindedir. Zaman içinde kültürdeki sonuç olarak toplumdaki değişiklikler spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirmektedir. İnsan doğayı isleyerek bir ölçüde de olsa kendi buyruğu altına almıştır. Spor da insan vücudunu işlemekle insanı geliştirmiştir (Güven, 1992: 57).

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla, sporun yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Ancak kaybedenler her zaman kazananlardan daha çok olmaktadır. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise, sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görölmektedir (Öztürk, 1998: 7).

Spor yapan açısından kazanmaya dönük, teknik ve fizik bir çaba, izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir amaçtır (Öztürk, 1998: 7).

Ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün beden ve ruh sağlığını sağlayıcı, koruyucu ve bütünüyle dengeli olarak yapının geliştirilmesi ile ilgili faaliyetlerle, bu faaliyetlerin yarışmaya dönüşmüş durumu spordur. Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorin belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (Orkunoğlu, 1985: 5).

Spor, sadece gelişmekte olan çocuklar için yalnızca bedensel sağlık ve gelişme için değil, aynı zamanda kişilik gelişimleriyle mental sağlıkları açısından da önemlidir. Spor yapan

çocuklar kişisel deneyimlerini, yaratıcılıklarını geliştirir ve sorumluluk duygusunu kazanırlar. Yardımlaşma ve işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir benlik gelişimi sağlarlar (Mengütay, 1997: 112).

Spor, sağlıklı bir kuşağın gelişmesinde ana eğitim aracıdır. Kişinin refahı, bir bakıma beden ve ruh sağlığının tam ve devamlı olmasına bağlıdır. İnsanların yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürmeleri, fiziki ve ruhi gelişmelerini sağlamalarında sporun yeri önemlidir. Ayrıca, kişilerin gerek kendi toplumunda, gerekse diğer toplumlarla olan ilişkilerini dostluk içinde devam ettirebilmelerinde spor uygun bir araçtır (Somuncuoğlu, 1975: 32).

Oyun; oyalanma, isten uzaklaşma aracı olarak tarih sahnesine çıkan spor günümüzde siyasetten ekonomiye, ırkçılıktan ulus birliğine, uluslararası barıştan dayanışmaya, bos zamanların değerlendirilmesinden meslektaşların birlikte getirdiği iş bölümüne açılan bir yelpazede, çok yönlü etkileri olan toplumsal bir kurumdur (Fisek, 1980: 87).

İnsanlar, tarih boyunca fiziksel becerilerin önemini anlamış ve sürekli bu beceri ve yeteneklerini geliştirme gayreti içine girmiştir. Spor bedensel ve ruhsal yetenekleri düzenli, dengeli, amaca uygun olarak geliştirmek ve gereğinde bunlardan en iyi biçimde yararlanmak için yapılır.

Sistemler üzerinde yarattığı etkiler açısından sporun sağladığı nitelikler:

- 1) Hareket sistemlerinde; Birim hareket, esneklik, yumuşaklık.
- 2) Sinir sisteminde; Çabukluk, çeviklik, refleks, reaksiyon, maharet, koordinasyon, denge ve sürat.
- 3) Kalp ve dolaşım sistemlerinde; Devamlılık, (Süratte devamlılık-kuvvette devamlılık), aerobik kapasitenin geliştirilmesi.
- 4) Zihin sisteminde; Oyunu ve pozisyonu okuma, karar verme ve reaksiyon hızı.
- 5) Morfolojide; Estetik, vücut organlarının proporsiyon uyumu ve fiziki mükemmellik.
- 6) Endokrin sistemde; İç salgı bezlerinin dengesi ve uzun ömürlü çalışması, sağlık ve psişik uyumların dengeli biçimde olması.
- 7) Psikomotor sistemde; Öğrenme, en uygununu bulabilme, ortama uyma kabiliyetlerinin geliştirilmesidir (Ataman, 1974: 24).

Atletizm ve yüzme dallarını, sporun temel dalları olarak kabul etmemiz mümkündür. Çünkü beden eğitimi ve sporun asıl amacı yalnız şampiyonlar yetiştirmek değil, aynı zamanda sosyal insanlar yetiştirmektir. Sporda sosyalleşme olayı, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın doğması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir (Erkan, 1982: 16). Bununla birlikte bazı kişiler (maç hastaları) uygun olmayan tavırlar içine girerek kendilerine ve çevrelerine zarar vermektedirler (Tezcan, 1977: 102).

Sporun hem hastalıkları önleme, hem de tedavideki rolü yapılan araştırmalarla gösterilmiştir. Kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir guruba dâhil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikologlar spor alanlarına bir tür hastane gözüyle bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıya atılmasına, yol açan spor sahaları ve çeşitli spor salonları psikologlarca tedavi yerleri olarak görölmektedir.

2.1.2. Beden Eğitimi ve Sporun Tarihi

Bugün beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan hareketlerin ilk insanlar tarafından doğal olarak yapıldığını, şartlar gereği hayatlarını sürdürme çevik, güçlü ve dayanıklı olmak için zorunlu yapıldıklarını biliyoruz (Afyon, 1997: 2).

Beden Eğitiminin fert ve toplum gücünü ve sağlığını geliştirici değerinin çok eskiden beri takdir edilmiş olduğu, tarih öncesi ve kültür çağları insanların yukarıda açıklanan hareket şekillerini uygulamış olmaları ile ispatlanır. Her ne kadar bu konuda en eski çağlara ait kalıntılar pek sınırlı ise de bunlar yine. MÖ. 4.-5. bin yıllarına kadar geriye gidip, o çağlarda yaşamış uygarlıkların beden eğitimi anlayış ve uygulayış tarzlarını kavramak olanağını verecek niteliktedir (Alpman, 1972: .2).

İlk insanların tabiat güçlerine karşı tek baslarına yasama savaşı verdiği tarih öncesi çağlarda beslenme, korunma, savunma, barınma, giyinme çabasına dönük hareketlerini ve doğa ile mücadelesini beden kültürü saymak mümkün değilse de, neolitik dönemin bilinci içerisinde insanın doğaya hâkim olmaya yüz tuttuğu dönemden itibaren başladığını gördüğümüz bilinçli hareketlerinin bir başlangıcı olarak saymamak da mümkün değildir. (Afyon, 1997: 1) Tarihteki ilk sporlar ister araçlı, ister araçsız yapılsın savunma ve saldırı kökenli olanlardandı; bir başka deyişe, insanın doğayla girdiği ölüm-kalım savaşının zorunlu bedensel eylemlerinden kaynaklanırdı (Fişek, 1998: 15).

İlkel vücut alıştırmaları arasında insanın yer değiştirme sekli olan yürüme ve koşma gelir. İnsan bacaklarına ve nefesine güvendiği sürece üstün güçler karsısındaki durumunun daha güvenilir bir hale geldiğini de denemiştir. Ancak bu kuvvetlere karşı uğraşının ve başarılı olmanın birtakım yeteneklerin geliştirilmesine bağlı olduğunu da anlamıştır. Bu kabiliyetler de ancak sürekli egzersizlerle kazanılabilir (Alpman, 1972: 2). Nehirleri geçmek, göllerde avlanabilmek ve su üzerinde durabilmek için yaptıkları ilkel hareketler de bugünkü yüzme sporunun temelini teşkil etmiştir (Afyon, 1997: 2).

İnsanın silahsız, adam adama yakın mücadelede en iyi savunma ve saldırma aracı eli ve kolu olduğu düşünölrse, bunu etkili bir şekilde kullanmanın, yani elini yumruk yaparak, kolun

itme ve savunma gücünü de buna katarak vurmanın, ilk insanın ne kadar isine yaradığını düşünebiliriz (Alpman, 1972: 3).

İnsan, doğal savunma ve saldırı aracı olarak ellerini yumruk yaparak silaha dönüştürmesi, kollarını itme ve savurma gücü ile birleştirerek kullanmasıyla, boks sporunun esasını teşkil eden hareketlerin ortaya çıkmasına yol açtığını görürüz (Afyon, 1997: 2).

Beden eğitimi ve spor sanat gibi, bilim gibi, felsefe gibi, din gibi vb. pek çok beşeri olgu gibi kültürün vazgeçilmez unsurudur. İnsanın beden hareketlerinin organize bir şekilde atlarına, zaman zaman da yarışmaya yönelik bir sportif gösteriye dönüşmediği toplum yoktur (Erkal, 1982: 19).

Anadolu 'da M.Ö. 2000 yıllarında ilk uygarlığı Hititlerin kurduğu bilinir. Kral Hattusil, M.Ö. 13. yüzyılda yaşamış, Hititlerin büyümesinde hizmeti geçmiştir. Hattusil, savaş dönüsü başkente gelirken başkentten çıkan koşuculardan kim Hattusil'in yanına önce gelirse, O'na ödül verdiği kaydediliyor. Bu ödüle de o zamanlar mirahorluk ödülü deniyordu. Bu günkü anlamıyla seyisbası demek olan mirahorluk o zamanların atletizmi olarak biliniyor (İscan, 1998: 17).

Eski Yunan'da felsefe kültürü ile beden kültürünün paralel yol alışı, site devleti anlayışının, bir seçkinler aristokrasisinin sonucu oluşmuş sınıflı devlet yapısının içinde gerçekleştirilmiştir. Gymnasium, Lycee, Akademia hem bedene hem akla eğitim yaptırın yerlerdir (Erkal, 1982. 20).

İnsanlık tarihinin geçmişinde kendisini emniyette hissettiği zamanlarda, geçim ve yasama kaygısından kısmen de olsa kurtulmanın güveni ile insan iç dünyasına yönelebilmıştır. Böylece ask, sevgi, öfke, neşe, tasa, doğa kuvvetlerine karşı korku, saygı, şükran, zafer senlikleri gibi duyguları bugün adına "dans" dediğimiz hareketlerle ifade etmiştir. Asya'da vücut kültürünün türlü olayların etkisi ile çok belirli bir hal aldığı ya da unutulup gölgede kaldığı zamanlar olmasına karşın, Avrupa'dan önce vücut kültürünü bir seviyeye geliştirdiği anlaşılmaktadır (Afyon, 1997: 4).

Günümüzdeki pek çok oyun formları, tarihin gerilerine gidildikçe dinsel içerikli bazı törenlere denk gelen benzer özellikler gösterebilir (Güven, 1992: 105). Türkler, Asya'nın o zaman için verimli vadilerinde, göl kıyılarında, ülkelerini çevreleyen Kingan, Altay ve Karanlık dağlarının yamaçlarında toprak süren, hayvan besleyen ve maden isleten uygar bir toplum olarak mutlu yaşantılarını sürdürmekteydiler (İscan, 1998: 29). Türklerin bugün ki futbola benzeyen bir oyunu Kaşgarlı Mahmud'un dokuz yüzyıl önce yazdığı "Divan-ı Lügat-it Türk" adlı eser tanıklık etmektedir. Kaşgarlı Mahmut, top ve top oyunlarının XI. Yüzyıl Türk toplum hayatında oldukça yaygın olduğunu belirtmektedir (Güven, 1992: 106).

Hint vücut kültürü, erdemliğin bir vasıtası, dünyadan ziyade öteki dünyaya duyulan kuvvetli arzunun bir belirtisi, cenneti daha yasarken elde etmenin, ebedi barış ve kurtuluşa ulaşmanın yolu olmak niteliğini taşımış, bu haliyle Hint toplumunun ortak malı olarak bugüne kadar varlığını korumuştur (Alpman, 1972: 52).

1896 yılında, ilk Modern Olimpiyat Oyunları düzenlenerek, her milletin bu oyunlarda kendilerini gösterebilmeleri fırsatı verilmiş, sporun barışçı amaçlarla kullanılabilmesi sağlanmıştır (Afyon, 1997: 80).

Türkler çocuklarının güçlü ve iyi asker olarak yetişmelerine önem verirlerdi. Hun Türkleri çocuklarını yetiştirilmiş koyunlara bindirerek, ellerine ok ve yay vererek, sıçan ve kuşları avlatırlardı. Böylece çocukların kas ve beden hareketlerinin uyum göstermesini sağlardı. Bunların basında da, eğitici olarak yaşlı ve tecrübeli insanlar bulunurdu. İslamiyet'ten sonra da, Türklerde Beden Eğitimi aynı önemini korumuş, büyük filozof İbn'i Sina (980–1037) beden eğitiminin önemini, hastalanmadan önce korunma denilen, sağlık bilgisini islemiş ve hareketlerin kendiliğinden yapılmasının yanında planlı bir şekilde yapılırsa daha fazla yararı olacağını vurgulamıştır. Osmanlılarda atalarında olduğu gibi beden eğitimi, savaş eğitimi amacıyla talim şeklinde yapılmıştır. Osmanlıda beden eğitimi ve spor saraydaki okullarda, askeri teşkilatta, halka eğitim veren tekkelerde yapılmıştır. II. Mahmut zamanında müzik ve beden eğitimi, akademi sekline gelerek binicilik, güreş, atlama, cirit okçuluk gibi talimler saray mektebi olan Enderun mektebi yapılmıştır. Askeri kurumlarda beden eğitimi ve spor, acemi oğlan ve cambazhanelerde askeri talim olarak yapılırdı. Osmanlı Devletinde tekkelerden bazıları spor tekkeleri olarak kullanılırdı. Spor tekkeleri kişi ve toplumun çıkarlarının eşit olduğunu kabul etmiş, manevi tatmine yönelmiş ve mensuplarını koruyarak bir sosyal güvenlik vazifesi görmüştür. Avrupa'yı saran yeniliklere, Osmanlı Devleti Sultan Abdülmecit zamanında, 3 Kasım 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı paralelinde, okullara "jimnastik" adı altında bedensel etkinlikler, ilk olarak askeri mektepler Nazırı Galip Pasa zamanında törenle kabul edilmiştir. Askeri okulların ilk resmi jimnastik öğretmenleri Lesen Martin ve Piçini olmuştur.

Fransız liselerinin eğitim programlarını ülkemizde uygulayan sivil okulumuz Galatasaray Lisesi (Mekteb-i Sultani)'nde 1 Eylül 1868'den itibaren "jimnastik" adıyla beden eğitimi dersleri vermeye başlandı. İlk hocaları Curel, Morroux ve Stangali adlı yabancı uzmanlar oldu (Mengütay, 1997: 156). Galatasaray Lisesinin öğretmenlerinden Faik Bey ve arkadaşı Binbaşı Mazhar Hoca, Türkiye'de aletli jimnastik sporunun da temelini atan şahıslar olmuşlardır. Bu öğretmenler öğrencilerine sadece spor yapmayı değil, vatanseverliği, insanlığı, haşin olmamayı, sağlam olmayı, memleket sevgisini en yüksek ölçüde yüreklerinde taşımayı davranışlarıyla öğretiyorlardı. 1892 yılında İstanbul' da kurulan Aşiret Mektebinin birinci ve

dördüncü sınıflarına "Talim" ve son sınıf dersleri arasına da "ayak talimi" dersi konulur. Askeri okullardan Bahriye Mektebi ve Maçka Askeri Mektebine, daha sonra Darüssafaka'da da müfredat programlarına "beden eğitimi" dersi konulmuştur (Erkal, 1998: 125).

1920 yılında Cumhuriyetin ilanı ve bu arada Ulu Önder Atatürk'ün önderliğinde her alanda başlatılan kalkınma seferberliği doğrultusunda Türk sporunda da önemli kıpırdanmalar görülmeye başlanmıştır (Demirci, 1986: 42). Daha sonra Selim Sırrı Tarcan, Nizamettin Kırsan ve Vildan Asır Savaşır, lise eğitimi üstüne spor eğitimcisi formasyonu veren yabancı ülkelerde ek öğrenimle formasyon kazanma yoluna gitti. İlk olarak da Selim Sırrı Tarcan, Ali Sami Yen ve arkadaşları tarafından 22 Mayıs 1922 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kurulmuştur. Ayrıca Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi de yine bu yılda kurulmuştur. Selim Sırrı Tarcan, spor eğitimcisi yetiştirmede açtığı özel kursların yanında 15 Ağustos 1923'te toplanan "Heyet-i İlmiye"de yer alarak hükümet programına ilk defa 1 yıl süreli "Beden Eğitimi Öğretmeni" okulunu koydurmayı basardı (Mengütay, 1997: 156).

2.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Günümüz dünyasında gelişen teknoloji ve bu teknolojiyi bırakmak istemeyen insanoğlu bu durumun yaratacağı olumsuz durumların farkına varamamaktadır ya da farkına varsa da umursamamaktadır. İnsanın belli bir güç kullanarak yapabileceği işleri teknolojinin getirdiği araçları devreye sokarak yaptırmakta ve bu durumun sonunda da hareketsizliğin getirdiği sorunlar ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu sorunların başında çağın vebası olarak karşımıza çıkan şişmanlık gelmektedir. Bu sorun da diğer bütün vücudu olumsuz etkilemekte ve ileride çok büyük rahatsızlıklara sebep olmaktadır. Bu olumsuz sonuçları düzeltme açısından beden eğitimi faaliyetleri önem arz etmektedir. Bu faaliyetler sayesinde alınan fazla kaloriler yakılarak vücudun daha sağlıklı bir şekilde güçlenmesi sağlanmış olur ve hareketsizliğe karşı da spor teknik ve becerileri de öğrenilmiş olur. Ancak beden eğitimi sadece fiziksel davranışlar oluşturma eğitimi de değildir, aynı zamanda, ruhsal ve toplumsal davranışlar da oluşturma eğitimidir. Beden eğitimi etkinlikleri toplumsal olarak kurallara ve yasalara uyan, yandaşına ve karşıtına saygı duyan, güzeli, doğruyu alkışlayan, başarısızlığı araştıran bilinçli toplumlar oluşturur (Güllü, 2007: 33).

İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına karşı saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasına bağlıdır. Bu amaç ve ilkeye bağlı kalındığı süreçte, beden eğitimi sadece tek yönlü gelişim kabul etmemektedir. Beden, ruh ve fikir eğitimi genel eğitimin tamamlayıcısıdır (Sel, 1988: 11).

M.Ö. 589 tarihinde Solon'u Atina'da ziyarete gelen İskitli Filozof Anacharsis'in Atina sitesinin, beden eğitimi ve sportif aktivitelere verilen aşırı kıymeti yadırgadığını ifade etmesi üzerine Solon'un Anacharsis'e verdiği cevap ilginçtir. Solon inandığı fikirlerini açık bir ifadeyle şu şekilde savunur (Sarıalp, 1990: 5).

Gençliğe beden eğitimi ve sporu, yalnız tertip edilen yarışmaların hatırı için öğütlemiyoruz. Gençleri sadece yarışmalara katılsınlar diye bu işe de zorlamıyoruz. Gençler bu çalışmaların sonunda kendileri ve vatanları için büyük değer taşıyan "erdem"ler kazanıyorlar. Yaptıkları iş bütün iyi vatandaşların uğrunda uğraştıkları bir ortak dava ile ilgilidir. Gençler görünüşte zeytin ve defne dallarından yapılan, fakat anlamında insanların bütün mutluluklarını taşıyan, başlarına giymeyi umut ettikleri, çelenkler uğruna yarışıyorlar. Ben bu mutlulukla, kişinin ve toplumun ortak özgürlüğünü, refahını, güvenini, şan ve şerefini bir kelime ile tanrılardan diyebileceğimiz en güzel şeyleri kastediyorum. İşte bütün bu güzel şeyler; uğrunda savaşım verilen, çelenklerin örgülerinde saklıdır.

Fertlerin ve toplumun sağlık ve mutluluğunun bir amacı değil, aracı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle birçok özelliğin kazanılabilmesi mümkündür Bu özellikleri iki ana başlık altında toplayabiliriz:

Bunlar;

- 1) Fiziksel özellikler (çeviklik, elastikiyet, mukavemet, sürat, hareket, koordinasyon vs)
- 2) Ruhsal özellikler (yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, mücadele azmi ve kuvvetidir) (Erkan, 1982: 86).

Oyun ortamında çocuk, kurallara göre hareket etmeyi öğrenmenin yanında, saldırganlık ve huysuzluk gibi özelliklerini de törpüler ve toplumda yerini alır. Kendisine ve çevresine zarar verebilecek davranışlarını frenleyerek, kendisini denetim altına alır. Böylece sürekli disiplin altında kalarak, zekâsını da kullanır ve toplumda lider olarak yer edinir. Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak kişiliğin de eğitimidir. Öğrencinin gelişim özellikleri göz önünde tutularak; onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri en önemli amaçtır. Beden Eğitimi ile Milli Eğitimin temel ilkelerine bağlı kalındığı sürece, kişinin beden, ruh ve fikir gelişimi de sağlanabilir. Oyun, jimnastik ve spor çalışmaları ile kişinin bedence sağlam, fikirce uyanık ve ruhen sağlıklı olması da sağlanır.

2.1.4. Kişisel Yönden Beden Eğitimi'nin Önemi

- 1) Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlar.
- 2) Kız ve erkek ilişkilerinde, arkadaşlığı ön planda tutmayı amaçlar (Sel, 1988: 12).

2.1.5. Öğrenciler için Beden Eğitiminin Önemi

- 1) Etkili ve çekici bir eğitim aracıdır.
- 2) Bireyi topluma hazırlar.
- 3) Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli bir rolü vardır.
- 4) Genç nesillerin yapıcı, aktif ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi olmaktadır.
- 5) Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar.
- 6) İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır.
- 7) Kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur (Aracı, 1999: 14).

2.1.6. Eğitimde Beden Eğitimi ve sporun Amaçları

Beden eğitimi ve spor alanında çalışan birçok bilim insanı farklı amaçlar belirlemiştir. Bunlar genelde vücudun uyumlu gelişmesi, uygun bir postur oluşturulması, fiziksel hareketlilik, hareketin temelleri, sosyalleşme, kişilik özelliklerinin gelişmesi ve rekreatif faaliyetlere dönüklüktür. Ancak biz araştırmamızda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş amaçları konu edindik. Günümüzde beden eğitimi dersleri M.E.B. onayı ile hazırlanmış olan müfredat programı dikkate alınarak yapılmaktadır (Karakuş, 1999: 289).

Atatürk ilkeleri ve İnkılâpları, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda gençlerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.

Beden Eğitimi ve sporun temel amaçları şu maddeler çerçevesinde sıralanabilir;

- 1) Amatörlük anlam ve kapsamı içinde, beden eğitimi ve sporun gelişmesini ve yaygınlaştırılmasını gerçekleştirmek,
- 2) Herkes için beden eğitimi ve spor ilkesinin tüm toplum kesimlerinde benimsenmesi ve uygulanmasını sağlamak,
- 3) İşçi, memur ve öteki çalışan kesimlerin bir yandan emek verimliliğini arttırmak, öte yandan beden ve ruh sağlıklarını korumalarını sağlamak,

- 4) Öğrencilerin, emeklilerin ve öteki çalışmayanların boş zamanlarının değerlendirilmesi ve eğitimleriyle “sorun insan” olmalarını önlemek,
- 5) Suçlu, özürsüz vb. gibi öteki sorunlu kesim insanların toplumsal hayata uymalarını sağlamak (Güven, 1998: 114).
- 6) Eğitimde Beden Eğitimi ve Sporun Genel Amaçları ise şu maddelerden oluşmaktadır.
- 7) Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.
- 8) Bütün organ ve sistemleri seviyesine uygun olarak güçlendirme ve geliştirebilme.
- 9) Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- 10) İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
- 11) Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 12) Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
- 13) Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme, bunları uygulamaya istekli olabilme.
- 14) Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme.
- 15) Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olabilme.
- 16) Temel sağlık kuralları ve ilkyardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme
- 17) Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
- 18) İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
- 19) Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
- 20) Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
- 21) Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olma.
- 22) Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar kazanma.
- 23) Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- 24) Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme (Aracı, 1999: 2).

2.1.7. Eğitimde Beden Eğitimi ve Sporun Özel Amaçları

Eğitim kurumlarında beden eğitimi dersinin amacı; öğrencilerin beden, fikir ve ruh sağlığını koruyarak, kendine güveni olan, isabetli karar verebilen, dürüst kontrollü ve disiplinli insanlar olarak yetişmelerine yardımcı olmak, mücadele güçlerini geliştirmek, sağlıklı yaşam

alışkanlıkları edinmelerini, milli birlik ve beraberlik duygularının güçlenmesini sağlamaktır (Harmandar, 2000: 81).

Çağdaş anlamda beden eğitimi ve sporun amacı; insanı bedenen, ruhen ve zihnen geliştirmek ve güçlendirmektir. Bu anlamda beden eğitimi ve spor, insanın kendine güven, grup çalışması, karşılıklı dayanışma, davranış değerlerinin geliştirilmesi, erdemlik ve bunun gibi bir seri amaçları öngören bir araç durumundadır (Keten, 1974: 16).

Beden eğitimi ve spor eğitim ve kültürün ana boyutlarından. Beden faaliyetleri ve spor yapmanın devamlılığı, hayat boyunca toplu, sürekli ve demokratik bir eğitim aracılığıyla sağlanmalıdır. Toplu eğitim sistemlerinde, eğitimin diğer unsurları arasındaki bağların güç dengesini sağlayabilmek için beden eğitimi ve spora önem verilmelidir (Unesco,1984, madde 2).

Milletlerin devamı, mutluluğu ve refahı esas amaçtır. Bu seviyeye ulaşabilmelerinde ise diğer kültürel faaliyetlerin yanı sıra, modern devlet ve millet hayatı anlayışının gelişmesi sürecinde spor ve sportif faaliyetlerin önemi büyüktür (Keten, 1974: 18).

Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunların yanı sıra spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama yeteneğini de geliştirmektedir. Sabırlı ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal grup ve toplum üyeliğini değerlendirme gücünü bireye kazandırması, birey ile toplum ilişkilerini daha ahenkli kılmaktadır (Erkal, 1986: 38).

Spor olayının her çeşidi bireyi toplumla, en azından diğer birey ve gruplarla buluşturmaktadır. Birey sportif olaya katılmakla manevi yalnızlığını hazırlayan sakıncaları da giderebilir. İş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının doğurduğu kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor ve diğer boş zaman faaliyetlerine ihtiyaç vardır (İşler, 2001: 322).

Fert ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde sportif olay, hem ferdî, hem sosyal açıdan etkili olmaktadır. Spor, sadece ferdin fiziki ve psikolojik yönden güçlenmesi için sürdürülen eğitici bir faaliyet değildir. Bunun yanında, fertteki sorumluluk ve iş birliği eğilimi ile düzen sağlama kabiliyetini ortaya çıkararak ferdin sosyalleşmesine de katkıda bulunmaktadır (Güven, 1998: 183). Spor faaliyetlerine katılan kişilerde dışa dönük bir kişilik gelişir. Sporla yeni arkadaşlar edinmeyi ve toplum kurallarına uymayı öğrenen kişiler, toplumda da yasalara saygılı ve daha girişken bir kişilik kazanırlar (Tezcan, 1977: 37).

Sportif faaliyet fert ve toplum ilişkilerini geliştirip sosyal bütünleşmeye katkıda bulunduğu gibi, kültürel kimliğin canlı hale gelmesine de yardımcı olmaktadır. Bunların yanı sıra, spor iç veya dış turizmin gelişmesine de yardımcı olmaktadır. Toplum içinde mevcut

birtakım sosyal bunalımların hafifletilmesinde sportif olayın önemli payı vardır. Toplumların daha demokratik bir nitelik kazanmaları ve milli kültürün yaygınlaştırılmasında spor, milletlerin milli kültürlerinden ayrı düşünülememektedir. Sürekli birtakım huzursuzlukların bulunduğu ve ihtilallerle çalkalanan birçok ülkenin, sosyal bakımdan gelişmemişliği ile spordaki geriliği arasında paralellik vardır. Aynı zamanda, bu ülkeler, içinde buldukları sosyal ve ekonomik gelişme seviyesi bakımından boş zaman faaliyetlerinden faydalanamayan daha doğrusu, yeterince boş zaman da yaratamayan ülkelerdir (Güven, 1998: 183).

Günümüzde spor ve kazanılan uluslararası başarılar, toplumun günlük yaşamında ve moral düzeyinde oldukça önemli bir değer taşıyor hale gelmiştir. Her geçen gün ilerleyen bilim ve teknolojinin yardımıyla spordaki rekorlar yenilendikçe, sporcu ve takımların temsil ettikleri ülkenin teknik, teknolojik eğitim ve ekonomik standartları yarışır hale gelmiştir (Sunay, 1998: 1). Dünya milletleri sporu en emin propaganda aracı olarak kabul etmişler ve uluslararası spor organizasyonların da kendilerini temsil edecek gençlerin en iyi şekilde yetiştirilmesi gereğine inanmışlardır (Spor Loto Kanun Tasarısı, 1970: 3).

Bu bakımdan "Spor toplumun aynasıdır." sözü hiç de yersiz kullanılmış değildir. Bu nedenle bir ülkenin sporda başarılı olabilmesi o toplumun ekonomik gelişmişliği ile birlikte; eğitim alanında ve teknolojik yönden gelişmişliğine de bağlı olmaktadır. Bu bağlamda spordaki başarıyla gelişmişlik derecesi arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz edilebilir (Sunay, 1998: 1).

Spor bireyin fiziksel özelliklerine etki ettiği oranda, sosyal özelliklerini de etkilemektedir. Diğer bir yönü ise toplumsal ve uluslararası barışta gizli veya açık oynadığı bütünleştirici roldür. Görünmeyen bir diğer rolü ise yöneticilerin görevlerini hafifletmesi özelliğidir. Oyun ve spor ortamındaki yarışma ve rekabet bireylerin başarıyı yakalamalarını sağlar. Böylece bu duyguyu yasayan bireyin başka alanlarda da aynı duyguyu yasama isteği belirir (Aracı, 1999: 38).

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda sportif faaliyetler aracılığıyla, sporla ilgilenen bireyler değişik insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girmektedir. Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir (Yetim, 2000: 159).

Genç vücutların enerji ve heyecanlarını spor sahalarında tatmin etmeleri, karakterleri üzerinde olumlu etki yaparak, kendilerinde mücadele hırsını yasama zevkini arttırır. İnsanların beden ve ruh sağlığını temin etmek, korumak ve devam ettirmek için yarışma ve çalışma sansına sahip bir toplum yaratmak için; bos zamanlarını faydalı bir şekilde kullanan, çalışmasını ve dinlenmesini bilen bireyler yetiştirmek için; sporu geniş ölçüde eğitim vasıtası olarak görmek zorundayız. Böylece toplum, yasama savaından yılmayan, mutlu çocuklar, sağlam, güçlü gençler, enerji ve sağlıklarını ileri yaşlara kadar sürdüren verimli orta yaşlılar, nihayet, muhtaç olmayan yaşlılardan meydana gelecektir (Çelik, 2002: 28).

2.1.8. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın normal fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi, genel eğitimin amaçlarına hareketler aracılığı ile katkıda bulunur. Bu çerçevede beden eğitimi; bireyin fiziksel, psikomotor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı amacına yönelik organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınabilir (Aracı, 1999: 31). Beden Eğitimi; bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişmelerinde olumlu etkileri olan bir aktivitedir (Karakuş, 1999: 279).

Beden eğitimi dersleri kuvvet, sürat ve çeviklik, denge, koordinasyon, esneklik, kas dayanıklılığı, iyi postur ve vücut mekanizması ve organik randıman konularını kapsar. Fiziki faaliyet ve egzersizler vücudun bütün parça ve sistemlerine tesir etmeli. Bu dersler aynı zamanda, dengeli bir fiziki, sosyal ve entelektüel gelişmeye hizmet edecek geniş faaliyetleri de içine almalıdır (Muallimoğlu, 1998: 116).

Fertleri fiziksel, ruhsal, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindedir. Modern anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi ferdin zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile mümkündür (Erkal, 1996: 119).

2.1.9. Beden Eğitimi ve Sporun Fiziksel Gelişmedeki Rolü

Bireylerin fiziksel gelişmelerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimine özgü bir amaçtır. Hareket, ferdin doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini ise adaleler ve iskelet oluşturur. Hareket, bunların daha güçlü olmasına yardımcı olur (Erkal, 1996: 120).

Daha enerjik bir organizma sağlar. Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır. Kilo almasını önler, vücut yağ oranını düşürür. Bedensel işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi, iç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar. Vücutta kılcal damar sayısı artar. Kalp

üzerinde olumlu etkilere yol açar. Kalp volümü artar, hipertrofi olur, kalbi besleyen koroner damarlar genişler (İnal, 1998: 19).

Solunum sisteminde ve solunumla ilgili problemlerde egzersiz yapanlarda olumlu farklılıklar vardır. Dayanıklılığı artırırken yorgunluk zaafını azaltır. Bu yorgunluk zaafının azalması insanların günlük yaşamlarındaki performanslarını artırır. Süratin ve çabukluğun artırılmasına büyük etki yapar. Yapısal hareketlilik esnekliği ve refleks gelişimini artırır.

2.1.10. Beden Eğitimi ve Sporun Zihinsel Gelişmedeki Rolü

Beden eğitimi, genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiğine göre, zihinsel gelişime katkısı kaçınılmazdır. Becerilerin kazanılması otomatik değildir, öğrenilir. Bu nedenle ferdin öğrenilmesini sağlayan algılama, düşünme, mantık yürütme gibi zihinsel eylemlere ihtiyacı vardır (Erkal, 1996: 121).

Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde, bedenimiz beynimize her saniyede binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarırları toplar, organize eder, belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar. Daha sonra karar verir. Antrenman, sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine alabileceği bilgiyi uygun bir şekilde depolamamızı sağlar (Çakmakçı, 2001: 32).

Beden eğitimi etkinlikleri aracılığı ile birey, sağlık ilkeleri ve hareketin yasamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda bilgi edinir. Bu gerçeklere ilişkin bilgilerin birikimi ile etkinlikler yeni bir anlam kazanacak, bu da her bireyin daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır (Aracı, 1999: 38).

Kişiliğin ve karakterin gelişmesine yardımcı olur cesaret, ataklık yapabilme hissi ve düşüncesi kazandırır. Hem acemi hem de tecrübeli sporcular aşırı bir duygusal uyarılma durumunda, kendilerine hâkim olmayı, önceden belirlenmiş stratejiye uygun davranmayı, bunları zihni bakımdan mantıklı ve planlı bir şekilde sevk ve idare etmeyi öğrenmelidir. Bir dizi duygusal olay düşünmenin yoğunluğunu, süratini ve kesinliğini iyileştirebilir. Korku, yetersiz özgüven veya iç çatışmalar ise düşünmeye ket vurarak düşünme işlemlerinin sürat ve kesinliğini kısıtlar (Çakmakçı, 2001: 33).

2.1.11. Beden Eğitimi ve Sporun Psikomotor Gelişmedeki Rolü

Psikomotor gelişim, yaşam boyu devam eden bir süreç olup, motor becerilerde azalma ya da yeni bir becerinin kazanılması gibi tüm fiziksel değişmelerle ilgilenir (Özer, 1998: 5).

İskelet kaslarının çok çeşitli hareketleri sırasında kas gruplarının koordine edilmesi ve istenilen hareketin amacına uygun biçimde yapılabilmesi merkezi sinir sistemine ve sinirsel merkezlere bağlıdır (Günay, 1999: 120). Kaslar çeşitli şekillerde uyarılabilirler ise de doğal koşullarda sinirler yolu ile sinir sisteminden gelen uyarılarla uyarılırlar (Akgün, 1992: 1).

Kazanılan beceriler sonunda fert etkinliklere katılmaktan hoşlanacak ve gruba uyumu kolaylaşacaktır. Fertler genellikle belli bir düzeyde kabiliyet ve beceriye sahip oldukları etkinlikleri yapmaktan hoşlanırlar. Beden eğitimi programlarında yer alan çeşitli becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlikler fertlerin ilgilerini de çeşitlendirecektir. Ferdin kazandığı beceriler serbest zamanların değerlendirilmesi açısından da önem taşır. Beceriler boş zamanların nasıl kullanılacağını ve ferdin yaşam biçimini belirler (Erkal, 1996: 121).

2.1.12. Beden Eğitimi ve Sporun Sosyal Gelişmedeki Rolü

Duygusal ve toplumsal gelişim birbiri ile karşılıklı etkileşim halindedir. Duygusal gelişimin tam olarak kazanılmasından sonra, fert ancak topluma katkıda bulunabilir. Bu nedenle ferdin önce fert olarak kendine uyum sağlaması, bir başka deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur. Her beden eğitimi etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve çoğunlukla duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan fert, hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkânı bulur. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunları kontrol etmesini öğrenir (Erkal, 1996: 122).

Sportif faaliyetler ferdî görülse de, özünde sosyal bir olgudur. Spor sayesinde ortaya çıkan yarışma, müsabaka, rekabet gibi durumlar, sosyal olgunun vazgeçilmez unsurlarıdır. Bir diğer açıdan ise, bu faaliyetler yoluyla demokratik yaşamın yolu açılmış olmaktadır. Beden eğitimi etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde, bireyin ne olduğu, ne olmak istediği ve çevresine nasıl tanıdığı konularındaki bilinçliliği olarak tanımlanabilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile karşılaştırarak ulaşır. Çocuk diğer çocuklarla oynamaya başladığında kendisinin zayıf ve güçlü yönlerini anlamaya baslar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır. Yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder, fiziksel özellikler nedeniyle akranları tarafından kabul ya da reddedilir (Çakmakçı, 2001: 36).

Beden eğitimi etkinlikleri fertlere liderlik eğitimi içinde imkânlar sağladığı gibi, aynı zamanda iyi bir seyirci, iyi bir yarışmacı olabilme vasıflarını da kazandırır (Erkal, 1996: 123). Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katlanma olanakları sağlar. Bireyler kişisel sorumlulukların bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavrı, beğeni ve değerlerini (dürüstlük, dostluk, işbirliğine yatkınlık, sevecenlik vb.) davranış yoluyla ifade olanağı bulurlar (Çakmakçı, 2001: 36).

Beden eğitiminin sosyolojik açıdan faydalarını özetleyecek olursak;

- 1) Farklı toplumların insanlarını kaynaştırır,
- 2) Belli amaçlara ulaşmada, eğitsel bir araçtır,
- 3) Grup çalışmaları ile fertler arasında karşılıklı dayanışma ve işbirliğini geliştirir,
- 4) Fertlerin kurallara uymasını ve dürüst olma özelliklerini geliştirir,
- 5) Fertler arasındaki sosyalleşme sürecini hızlandırır,
- 6) Her yas, meslek ve cinsten insanın boş zamanını değerlendirmesinde etkili bir araçtır,
- 7) Milletçe ihtiyaç duyulan karşılıklı sevgi ve saygı bağlarını kuvvetlendirir,
- 8) Kötü alışkanlıklardan uzak tutar, toplum dışı fertleri topluma kazandırır,
- 9) İnsanların çalışma ortamlarında yasadıkları stres ve baskılardan kurtulmalarında bir araçtır,
- 10) Kişilerin toplum içinde bir statü kazanmalarını sağlar,
- 11) Özürlüleri topluma kazandırır, ülke insanının milli duygularının kabarmasına vesile olur (İnal, 1998: 21).

2.1.13. Sosyal Bir Olgu Olarak Beden Eğitimi ve Spor

Spor;, bireyin tabii çevresini beşeri çevre haline dönüştürürken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, bireysel veya toplu olarak boş zaman faaliyetleri kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal, 1982: 119).

Spor başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı, bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerektiriyor. Böylece spor, daha çok yarışmayı içermekte ve en yüksek düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir. Başarı gücünün artırılması, kişisel bakımdan en yüce noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çaba olarak kabul ediliyor ve yarışma da bunun en güzel kanıtı oluyor. Spor, kişiliğin oluşumunu ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak amacı ile önerilen disiplin; yöneticilerin enerjiji biçimlendirmek için kullandıkları yöntemdir (Özmen, 1999: 135).

Spor, bir eğitim programı olarak okullarda yer almadan daha önce insan hayatının öncelikle toplumsallaşma sürecine aile, oyun arkadaşları ve akran grupları ile girmektedir. Toplumsal hayatın tüm aşamalarında öncelikle beden hareketleri olarak var olan ilkel haliyle spor, yöresel özelliklerin etkisiyle ferdi çevreler ve onun bir kişi, şahsiyet olmasında etkili olabilir (Erkal, 1982: 118).

Bir toplumsal kurum, toplumdaki düzenin birçok yönünü, özellikle günlük yaşamımızın şekillenmesinde etkili olan değerleri, beklentileri, ilgileri, çıkarları tanımlar. Ayrıca, bu toplumsal kurumlar bireyin toplumda nasıl davranması, tavır göstermesi konusunda eğitici bir fonksiyona da sahiptirler. Bir toplumsal kurum olarak spor da, bu fonksiyonları yerine getirmektedir. Sporu anlayabilmenin ve açıklayabilmenin yolu, sporun içinde yapıldığı toplumun ideolojik ve kültürel yapılarını anlamaktan geçmektedir. Aksi takdirde spora yönelen her türlü anlama edimi, sporun toplumsal yaşam ile kurmuş olduğu bağlantı içerisinde yerine getirdiği işlevleri ve ilişkileri değil, sadece görünen sportif etkinlikleri ve sonuçları açıklayabilecektir (Talimciler, 2006: 156).

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararı ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı dolayısıyla sporu yönetim ve organizasyonu büyük önem taşımaktadır. Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Ancak kaybedenler her zaman kazananlardan daha çok olmaktadır. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görülmektedir (Öztürk, 1998: 7).

Spor olayında en önemli sakınca, toplumun bu olaya ilgi ve beğenisini tehlikeye düşüren, aşırı kazanma hırsıdır. Bu nedenle, gerçek sportmenlik anlayışını benimseyememiş yöneticiler ve fanatik taraftarlık gösterileri yapan bazı seyirciler, çirkin tezahürat ve kavgalara neden olabilmektedir. Gerçekte spor, bir centilmenlik olayıdır (Erkan, 1996: 68). Çocukları ve gençleri sportmence yarışmaya teşvik etmek ve onların ruh ve beden sağlığını en üst düzeye çıkarmak için gelecek nesillere yatırım yapılmalıdır. Tüm anne babalarla, eğiticiler ve sporseverler bu çabaları desteklemelidirler (Erkan, 1996: 68).

Spor, toplumsal yaşam içerisinde kök salan ve kültürün üretilmesinde, dolaşıma sokulmasında katkıları bulunan bir alan olarak, egemen ideolojilerin üretiminde ve toplumsal rızanın sağlanmasında kullanılan bir simgeler sistemidir. Spor, üzerinde egemenlik mücadelelerinin verildiği, toplumsal meşrulaştırma süreçlerinin gerçekleştirildiği bir inşa sürecidir. Bu inşa süreci içerisinde sadece egemen değerlerin üretimi gerçekleşmez, aynı zamanda var olan sisteme muhalif seslerin yankılanmasına da uygun bir ortam oluşturur. Bilgi ve iktidar arasında yaşanan karşılıklı ilişki sistemi, spor ve sportif etkinlikler sırasında egemen değer ve ideolojilerle, bu değer ve ideoloji karşıtları arasında da yaşanmaktadır. Spor yoluyla egemen ideolojilerin yeniden üretimi ihtilaftan yoksun ve çelişkisiz değildir. İdeoloji dikişsiz tek bir tabaka değildir, bu imaj ve temaların içinde gerilimler vardır. Onlar, farklı ve bazen de karşıt yönlere savrulurlar (Talimciler, 2006: 158).

Spor en temel tarifiyle harekettir. Fakat bu hareket ister bireysel olsun ister grup halinde olsun belli kurallar dâhilinde ve bir disiplin içinde yapıldığı için sosyolojik bir olaydır. Spor, yapan kişinin amacına göre, elit veya rekreatif olmak üzere 2 grupta düşünülebilir: Elit amaçlı sporda kişi sporu teknik ve taktikleri ile derinlemesine öğrenmek, pekiştirmek ve sergilemek suretiyle üst düzeyde ve yoğun bir şekilde gerçekleştirmeyi amaçlar. Yani madalya hedefler. Bu doğrultuda takımlar, kulüpler, federasyonlar, vb. gibi örgütlenmeler ve çalıştırıcı, masör, spor hekimleri, vb. meslekler ortaya çıkmıştır.

Birçok toplumda olduğu gibi ülkemizde de ekonomik ve sosyal sorunların ağırlığı ve güncelliği yanında bir de, spora olan yanlış yaklaşımlar ve sporu siyasi bir şov aracı gibi görme alışkanlıkları sporun toplum kesimlerinde hak ettiği ağırlığı ve saygınlığı kazanmasını engellemektedir. Toplumun spor veya başka sektörlerle barışık olabilmesi için adil demokratik ve adaletli bir biçimde işlemesi gerekir. Geri kalmış, gelir seviyesi düşük, sömürülen, ezilen, cahil bir toplum ne sporla ne de başka uğraşlarla ilgilenebilir. Bir toplumda spor gerçek anlamını insan haklarının olduğu, bağımsız, eğitilmiş, kültürlü, ekonomik refahın olduğu hür bir sistemde kazanır. Aksi takdirde spor, toplumu yönetenlerin gösteri ve reklam aracı olmaktan öteye gidemez (Yetim, 2005: 141).

Bir insanın yaşamı sosyal bir grupla başlar ve sosyal grup içinde sona erer. Birey kendi gereksinimlerini karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için başkalarının yardımına, desteğine ve işbirliğine gereksinim duyar. Bireyler tek başına yaşayamaz ve soyunu devam ettiremez. O halde her birey her zaman ve her yerde bir veya daha fazla sosyal grupla dolaylı ya da dolaysız ilişki halindedir (Kızılçelik ve Erjem, 1996: 493).

Spor, 20. yüzyılın başlarında sosyolojik olarak toplumun şuurunun yönlendirilmesinde önemli bir görev üstlenmiştir. Özellikle sporun kitleleştirilmesi doğrultusunda bu anlamda atılan adımlar, izleyici de olsa, kitlelerin sportif faaliyetlere katılımlarına yol açmıştır. Bu toplum şuuru o hale gelmiştir ki spor; ekonomik ve politik olarak uygulamaları farklı devletlerin kendi sistemlerinin üstünlüğünü benimsemekte kullandıkları araçlardan biri olmuştur. İtalya'da Mussolini, Almanya'da Hitler ve Sovyetler Birliği'nde Stalin'in dönemlerinde olduğu gibi bu ilişki uç noktalara vardırılmıştır. Başta futbol olmak üzere seyirci kitlesi çeken spor dalları uluslararası politikalarda güç gösterisi haline dönüştürülmüştür. Bu anlayış bizde de Cumhuriyetin ilk yıllarında benimsenmiş ancak, ileriki yıllarda spor politikalarındaki belirsiz ve tutarsızlıklarından dolayı etkisini yitirmiştir (Yetim, 2005: 141).

Rekreatif amaçlı sporda, kişi yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve almak amacıyla, kişisel doyum

sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız serbest zaman için de, gönüllü olarak ferdi veya grup için de seçerek hareket etmeyi amaçlar. Bu amaç aynı zamanda rekreasyonun basit bir tanımıdır. Spor zihinsel veya bedensel bir harekettir. Bu hareket çoğunlukla sosyal veya toplumsaldır. Sporun kişiye sağladığı bireysel katkıları bile sonunda kişinin daha sosyal ve toplum içinde aktif / katkı sağlayan bir birey olmasına sebep olmaktadır.

2.1.14. Sporun Temel Amaç ve Fonksiyonları

Sporun amaç ve fonksiyonlarına bakıldığında bunları genel olarak dört grupta toplamak mümkündür:

1. Fiziki gelişim,
2. Motor gelişim (Sinir - kas gelişimi),
3. Zihni gelişim,
4. Sosyal gelişim.

Sporun fiziki gelişim amacı, organizmanın fonksiyonel etkinliğini arttırmayı ve sağlıklı bir yapı kazandırmayı ifade eder. Motor gelişim sisteminin gelişmesine de yine en çok katkısı spor hareketleri sağlamaktadır. Zihinsel gelişim amacı, bilgi ve anlayışla ilgilidir. Fiziksel faaliyetler kapsamında içinde yer alan kurallar, taktikler, spor programlarındaki çeşitli aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, ayrıca sağlıklı yaşama, fiziksel uygunluk ve bunların yaşantıdaki önemi gibi hususların öğrenilmesi ile de zihinsel gelişime katkı sağlanır. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Bunlar aracılığıyla çocukların yorum yapabilme değerlendirme, karar verme ve düşünme yetenekleri gelişir. Sporun sosyal gelişim ile ilgili amaçları hem birey hem de toplum açısından önem taşır. Spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin sosyal bir çevre kazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır (İmamoğlu, 1992: 52).

Sporun sosyal gelişime etkileri şöyle özetlenebilir:

- 1) Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.
- 2) Sportif etkinlikler sırasında çocuklar ve gençler birlikte çalışmaya yönlendirilirler.
- 3) Arkadaşlık duygularının gelişmesine katkıda bulunur.
- 4) Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- 5) Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- 6) Liderlik özellikleri kazandırır.
- 7) İyi bir yarışmacı, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yeteneklerini kazandırır.
- 8) Saldırgan davranışlar, faydalı işlere yöneltilir.

- 9) Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir.

Kıyasıca, spor aktiviteleri sırasında çocukların ve gençlerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından onlar için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir (Tamer, 1988: 6).

Spor, özellikle genç nesilleri yapıcı, nitelikli, yaratıcı, milli birlik ve beraberlik duygusu ve davranışı yüksek bir biçimde yetiştirilmektedir. Böylece ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya önemli katkı sağlar. Modern toplumların hayatında spor ve sportif faaliyetler çok önemli hale gelmiştir. Bireylerin mutluluğu, sağlığı ve refahının sağlanmasında spor önemli bir araçtır. Toplumların ve bireylerinin bilinçli olarak spor yapabilir anlayış ve imkânlarla kavuşturulması artık çağdaşlıkla özdeş hale gelmiştir. Toplumların, beden, ruhen ve fikren sağlam ve dengeli olmasının yanında, sosyal, kültürel, ekonomik yönden çağın şartlarının gerektirdiği hayat seviyesine yükseltilmesi, ayrıca sağlam ve sağlıklı nesillerin yetişmesi, millet bütünlüğünü ve onun devamının sağlanması yönünden spor, başka yollardan gerçekleştirilmesi zor olan amaçlara kolayca ulaştırabilecek bir olgudur. Fertlerin ve toplumların sağlık ve mutluluğunun bir amacı değil, aracı olan spor faaliyetleriyle insanlar birçok vasıf kazanmaktadır.

Sporu belirtilenlerden başka ifade edilebilecek diğer amaç ve fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- 1) İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirir.
- 2) İnsanın iradesini güçlendirerek, kendine olan güvenini kazanır ve şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır.
- 3) Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönlerini harekete geçirir.
- 4) Birlikte ve grup çalışmasını kolaylaştırır, karşılıklı dayanışmayı sağlar (Erkal, 1982: 120).
- 5) Spor, toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılımını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.
- 6) Toplumun çalışan kesimlerinin bir yandan emek verimliliğini artırır, diğer yandan beden ve ruh sağlığını korur ve spor yoluyla boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirilmesini sağlar.
- 7) Özellikle, özürli insanların topluma kazandırılmasında beden eğitimi ve spor önemli bir görev üstlenir.
- 8) Spor, toplumun bireye yüklediği gerginlik, sıkıntı ve gerilimleri atmasına ve ruhsal sükûnete kavuşmasına yardımcı olur. Sportif faaliyetin içinde aktif olarak yer alan birey, bedenindeki teriyle birlikte ruhsal sıkıntılarını da dışarı atmakta ve

kafasındaki kaygılardan kurtulmaktadır. Spor, her şeyden önce bireyi teskin edici bir etkinliğe sahiptir.

- 9) Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşüncede olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar. Bu yönüyle sporun dostluğu pekiştirdiği ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir.
- 10) Spor, izleyici kitleler arasında da önemli sohbet, muhabbet ve dolayısıyla yakınlaşmaya katkıda bulunur. Spor özellikle kitle toplumu niteliği taşıyan modern toplumlarda bireylerin birlikteliğini sağlayan, böylece "aidiyet" ihtiyacına cevap veren bir özelliğe sahiptir.
- 11) Spor, bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhundaki "başarma" ihtiyacına karşılık verir.
- 12) Spor, bireyin ruhundaki savaştı, kavgacı enerjiiyi, barışçı, dostane bir zemine çekerek çatışmayı, karşılamaya dönüştürür. Spor bu yönüyle bireye, oyun içindeki rekabet ve yarışma ortamında üstün gelme, dolayısıyla başarma zevkini tattırır ve onu hayata daha fazla bağlar.
- 13) Spor ve oyun aslında hayati bir eğlenceye dönüştürmekte ve muayyen bir zamana ayarlayarak geçici hale getirir. Hayat bir eğlence, bir esinti, bir oyun yani bir spora dönüştüğü zaman, insanların anlamsız şeyler için asık ve kasvetli suratları tebessüm ve sevecenliğe bürünür. Spor, hayatın oyun temeline çekilmesinde önemli bir etkinliğe sahiptir.
- 14) Spor, insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve teskin edici bir ruh dünyası geliştirir.
- 15) Sporun eğlendirici bir sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak büyük gelişme sağladığı görülmektedir (Çaha, 1999:115,125).

Spor; fiziki açıdan, çeviklik, yumuşaklık, denge, kuvvet, mukavemet, sürat, kondisyon, estetik görünüm, ritim, koordinasyon ve fiziki mükemmellik sağlar. Ruhi yönden, yarışma ruhu, yardımlaşma duygusu, çalışma disiplini, cesaret, insan sevgisi, kültür, doğruluk, kendine güven, mücadele azmi, yenme ve yenilmeyi kabullenme, paylaşma gibi kazanımlar elde eder. Zihin sisteminde oyunu ve pozisyonu okuma, karar verme ve reaksiyon çabukluğu kazandırır. Psikomotorda, öğrenme, en uygunu bulabilme, ortama uyma kalitelerinin geliştirilmesini sağlar. Ayrıca, spor sosyal insanların yetiştirilmesinde eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Spor yoluyla sosyalleşmek, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın doğması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir (Keten, 1974: 14,17).

İnsanları spor yapmaya iten sebepler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- 1) Belirli sosyal ihtiyaçları karşılamak,
- 2) Sağlık, iyileştirme ve fiziksel uygunluk sağlama,

- 3) Gerilim ve kontrollü rizikoyu yaşama,
- 4) Estetik ihtiyaçları doyurma,
- 5) Duygusal gerilimden kurtulma,
- 6) Spor yoluyla bilgece deneyimler kazanma,
- 7) Sevinç, eğlence, haz, neşe gibi duyguları kazanma,
- 8) Kendini gerçekleştirme,
- 9) Yeni tecrübeler kazanma,
- 10) Sosyal ilişkiler kurma çabası,
- 11) Maddi ve kişisel kazanç, ayrıcalıklar elde etme,
- 12) Kendini gösterme,
- 13) Zayıflama, mutlu olma,
- 14) Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik, koordinasyon yeteneği geliştirme,
- 15) Sıkıntı ve hastalıklara karşı direnç kazanma,
- 16) Gençlik, güzellik elde etme, benlik duygusunu geliştirme,
- 17) Boş zamanı ortaklaşa, aktif ve verimli bir biçimde değerlendirme.

Spor faaliyetlerinin tümü, bireyin bedenen sağlam, ruhen sağlıklı olmasını, dengeli ve ahenkli bir hayat sürdürmesini, toplum kurallarına riayet eden, insan haklarına saygılı, kötü alışkanlıklardan arındırılmış, yardımsever, zeki, çevik, çalışkan, ahlaklı, sağlam, güçlü, sosyal bir insan, iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır (Yetim, 2005: 137).

Bunlara ilave olarak sporda amaç, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğinin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini, kişiler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma ve kaynaşmayı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında, belli kurallara göre, mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, yarışmada üstün gelme, profesyonel olarak hayatını kazanma amaçlarını gütmektedir. Bu açıklamaların ışığında sporun bireysel, sosyal ve ekonomik yönden faydalarını özetleyecek olursak, insanların;

- 1) Günlük iş ve yaşantılarında verimli ve sağlıklı olmalarını sağlar.
- 2) Güçlü ve sağlıklı bir fiziki yapıya kavuşmalarını sağlar.
- 3) Hayatın zorluklarına ve hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.
- 4) Kültürel zevkler ve duyarlılık sağlar.
- 5) Boş zamanların yararlı bir biçimde değerlendirilmesini sağlar ve böylece insanlar iyi dinlenir, eğlenir ve zinde olur.
- 6) Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu, gücüyle kazananı takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
- 7) Kendini kontrol etme, kendine ve başkalarına saygıyı öğretir.
- 8) Ölçülü ve planlı bir çalışma ve dinlenme alışkanlığı kazandırır.

- 9) Sosyal sorumluluğu geliştirir.
- 10) Kolektif çalışma alışkanlığı kazandırır.
- 11) Yapıcı, yaratıcı ve üretici yetenekleri geliştirir.
- 12) İş, görev ve meslek sorumluluğu kazandırır.
- 13) İş gücünü artırır (Yetim, 2005: 137).

Spor, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların yaratılmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarını, diğer taraftan, yapıcı, yaratıcı, üretken, kişilikli, centilmen, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, düzgün davranışlı, kendine güvenli, beşeri münasebetleri düzgün örnek bir insan olarak yetişmesinde büyük katkılar sağlar (Yetim, 2005: 137).

2.1.15. Spora Katılımı Etkileyen Faktörler

Spor ve yarışma birbirini çağrıştıran iki kelimedir. Sporun özü yarışmadır. Yapıldığı amaca göre, ister sağlık için, ister boş zamanları değerlendirmek için, isterse performans için olsun içinde hep yarışma vardır. Spor yapan kişi ya da gruplar rakipleriyle, zamanla, doğa koşullarıyla veya en azından kendileriyle yarışır. Yarışma ile toplumsal ilişkiler kapalı şekilde yürütülür. Terfi etmek isteyen aynı düzeydeki memurlar, benzer ürünleri satmaya çalışan pazarlamacılar, sınıf birincisi olmak isteyen öğrenciler, soloya seçilmek isteyen koro elemanları, beğenilen bir oyunda rol almak isteyen tiyatro oyuncularını vb. sporda ise yarışmalar yasal olarak organize edilir. Sporcular rekabet içinde olduklarını gizlemeye gerek duymazlar. Belirlenmiş kurallara uygun olarak ve eşit koşullarda yarışarak aynı hedefe ulaşmaya çalışırlar. Şampiyon olmak, ödül kazanmak, şöhrete ulaşmak, milli takıma seçilmek, rekor kırmak, duruma göre bu hedeflerden biri olabilir. Spor teknolojik kolaylıklar nedeni ile ortaya çıkan monotonluğa bir alternatif, insan bedeninin sınırlarını zorlayan bir faaliyet ve kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır (Biçer, 1987: 56).

Günümüzde; sporun sosyal yaşam içerisindeki yeri ve önemi giderek artmış ve spor tercih edilen meslekler arasında yerini almıştır. Bu durum, sporun toplum yaşamındaki konumunun bilinmesini zorunlu kılmaktadır. Günümüz toplum yaşamında birey, kendisini hem beden ve ruhen hem de yorgun düşüren yoğun bir tempo içerisinde bulmaktadır. Bu nedenle spor yapmak ve çeşitli spor kulüplerine üye olmak gibi sosyal ihtiyaçlar artış göstermektedir. Böylelikle üye olunan kulüpler bireyleri yakınlıkla toplumsal boyutta sağlıklı, huzurlu ve başarılı bir çevre oluşumuna katkıda bulunurlar. Spor bireyin spor kültürü yoluyla çevresiyle kurduğu iletişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bireyler arasındaki milli duyguyu besleyen ve onları ortak amaçlara yönelten spor, dünya barışına da olumlu katkılar sağlar (Çamlıyer, 1999: 10).

Sporun sosyalleşme aracı olduğu da göz ardı edilmemelidir. Nerde ve nasıl olursa olsun spor sayesinde insanlar birbirleriyle ilişki içinde bulunurlar. İlk sosyalleşme süreci aile ortamında yaşanmaktadır. Psikolojik gelişimin önemli bölümü ailenin yönlendirilmesiyle şekillenir. Spora ilgi duyan anne ve babaların çocuklarını da spor yapmaya teşvik ettiklerini belirtmektedirler (Amman, İkizler, ve Karagözoğlu: 123).

Aynı çalışmada araştırmacılar anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu da spor yapmaya teşvik ettiklerini tespit etmişlerdir. Aile fazla bilinçli olmasa da çocuğunu spora yönlendirme çabası içerisindeydir. Ancak spor ortamı bulunmamaktadır. Yasalarla sorumluluk verilen spordan sorumlu yasal kurumlar bu konuda halkın çok gerisinde kalmaktadırlar. Okullar ise; gencin sporla ilk defa tanışması ve çeşitli branşlara yönlendirilmesinde daha fonksiyonel görülmektedir. Sınırlı imkânlarına rağmen okullar öncelikle beden eğitimi öğretmenleriyle bu konuda diğer faktörlere göre daha güzel bir ortama sahiptirler (Tel, Öcalan, ve Yaman, 2000: 123).

Bütün fonksiyonları ile esaslı bir sosyalleşme aracı olduğu bilinen spor genel eğitime katkı sağlarken, ferdi ve toplumsal kalkınmayla birlikte ülke kalkınmasının da temel araçlarından sayılmaktadır (Taşmektepligil, 1995: 2).

Bütün bunların bir neticesi olarak günümüzde sıkça telaffuz edilen ve “Her Yerde Spor”, “Herkes İçin spor”, “Hayat Boyu Spor”, “Sağlık İçin Spor” gibi kalıplaşmış sloganlaşmış sözlerde ifadesini bulan uygulamalar tüm dünyada imkânları zorlayarak faaliyet sahalarının sınırlarını genişletebilme çabalarını sürdürmektedir. “Son yıllarda spor aktivitelerine olan ilgilerdeki değişimler, spor kavramının boyutlarının genişlemesi, sosyal ve kültürel yapılar ile spor aktiviteleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır (Karaküçük, 1999: 244).

Sağlıklı yaşam için spor düşüncesi, geçen asrın başlarında ele alınmaya başlamış ve altmışlı yıllarda bu alanda yapılan çalışmalar önemli düzeylere erişmiştir. Günümüze kadar sayıları ve bilimsel güvenilirliği giderek yükselen araştırmalar arasında en ilginç olan bir konu başlığı ise sağlık ve zindelik için her yaşta spor olmuştur. Bu konuda Türkiye maalesef çok yavaş gelişen ülkeler arasındadır (Erkan, 1998: 11,13). Kuşkusuz bunun nedenleri çok çeşitlidir ve araştırmaya ihtiyaç duymaktadır. Bilinen o ki bugün ileri ülkelerde halkın yüzde 60’ı hatta yüzde 70’lerine varıncaya kadar spor yapılmaktadır (Taşmektepligil, 1995: 67). Örneğin Belçika’da yapılan bir araştırma nüfusun yüzde 77’sinin spora katıldığını göstermektedir. Bu katılımcıların %53 haftada bir saat, %30’u ise haftada en az iki gün ve iki saat spora katılmaktadır (Bostancı ve Taşmektepligil, 2000: 26).

Bireyler serbest zamanlarını değerlendirmek, güçlendirmek, kendini savunmak, sağlığını korumak vb. gibi nedenlerle sportif faaliyetlere yönelmektedir. Sportif faaliyetler,

belirli bir noktaya kadar günlük yaşamın sıradanlığından sıyrılmaya çalışılan bir dizi sportif faaliyetlerdir ve bu faaliyetler bir amaca yöneliktir. Amaçlar elde edilecek ideal sonuçlardır. Amaç insanların yönünü tayin etmede ve faaliyetlerin şekillenmesinde etken olur.

Bireyi spor yapmaya yönelten nedenleri branşı çok sevmek veya salt spor sevgisi ya da spor aşkı ile izah etmek tek başına yeterli görülmemektedir. Bireyi spora yönelten nedenleri şöyle sıralanmaktadır (Koç, 1994: 173).

- 1) Anne ve babası eski bir sporcu olması.
- 2) Yeni bir çevre edinmesi.
- 3) Beden eğitimi öğretmenin yönlendirmesi.
- 4) Hareket dürtüsü, performans gösterme arzusu, kendi değerini ölçme isteği veya saldırganlık duygusunu köreltmek istemesi.
- 5) Herhangi bir başarısızlığı ya da hayal kırıklığını telafi etmek.
- 6) Dünya görüşü spor yapmayı gerektirmesi.
- 7) Seyahat imkânları doğabilmesi ve hoşlanması.
- 8) Başarılı olmak suretiyle milli duyguları yaşamak istemesi.

Bireyi spora yönelten farklı nedenler olduğu gibi, enerjisini spor yoluyla harcamak isteyen kişiler farklı sporlara yönelebilirler. Örneğin, futbol, güreş, atletizm, boks, tenis, teakwan-do gibi, yani kişiyi o yönde spor yapmaya yönelten bir kuvvet ya da bir hareket edici kuvvet vardır. Burada kişi niçin güreş değil de basketbol veya atletizm değil de futbola yönelmektedir? Bunların tek cevabı, birey davranışlarını etkileyen motivelerinin farklı olduğudur (Öztabağ, 1993: 16).

Sporda motivasyon, bireylerin kişiliğini ve amaçlarına bağlı olarak belli bir durum ya da sürenin ötesinde sportif faaliyetlerde yer alma isteğini gösterir. Bu durumda sporda motivasyon spor aktivesinden önce, devamında ve de sonrasında oluşan bilimsel ve duygusal (umut, korku, mutluluk, hayal kırıklığı gibi) süreçlerdir. Spor zevk için, amatörce yapıldığı gibi, yarışma ruhuyla ve belli bir kazancı elde etme amacıyla da yapılır. Atma, atlama, koşma, yüzme gibi doğayla savaşım yöntemlerinin güdüselleşerek bir boş zaman uğraşısı olarak ortaya çıkan spor günümüz koşullarında tam gün çalışmayı, uzmanlığı gerektiren bir meslek haline gelmiştir (Tezcan, 1997: 101).

Psikolojik olarak bireyler, spor yoluyla fiziksel, zihinsel ve toplumsal faktörlerin birleşmesinden bir kişilik kazanır. Hoşgörülü, centilmen bir kişilik spor yoluyla da kazanılır. Saldırganlık eğilimlerinin doyurulması ve cinsel gerginliklerin giderilmesi yine sporla sağlanabilir. Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dahil olarak yalnızlık

duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterir. Bunun için psikiyatristler spor alanlarına bir tür hastane gözüyle bakmaktadırlar. Bastırılmış duygularının dışarıya atılmasına, yani kişinin boşalmasına yol açan spor sahaları psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir. Bununla birlikte bazı kişiler (maç hastaları) uygun olmayan tavırlar içine girerek kendilerine ve çevrelerine zarar vermektedirler (Tezcan, 1997: 101).

Sosyal, kültürel ve toplumsal çevre içinde doğan insan çeşitli yönleriyle birçok bilim dalının ilgi alanına girmeyi başarmıştır. İnsanın anatomik, fizyolojik ve ruhsal yapısının incelenmesinde, hareketlerinin analizinde beden eğitimi ve spor bilimcisi de anatomi, fizyoloji, kinesyoloji, antropometri, pedagoji gibi bilim dallarından yararlanmaktadır. Okul öncesi çağındaki çocuklarda dâhil olmak üzere gençler, yaşlılar ve sakatların gereksinimlerine uygun beden eğitimi ve spor programları sayesinde kişiliklerinin temel gelişmesini sağlamak için özel ortam hazırlanmalıdır (Unesco, 1984: 87).

Yapılan bütün egzersizlerde ana hedef vücudu sağlıklı tutmak veya sağlığın bozulmasını mümkün olduğu kadar önlemektir. Bugün bütün dünyada yapılan araştırmalar göstermiş ki, spor hem hastalıkları önlemede, hem de hastalıkların iyileşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Abaoğlu, 1982: 230).

Her birey, spor yapma, beden formunu geliştirme ve yetenekler uygun sportif performans seviyesine ulaşabilme olanağına sahip olmalıdır. Spor yapan bireyler kendilerini daha dinç ve sıhhatli hissederler. Akciğerlerin hava alıp vermesi, kalbin beslenmesi ve vücuda gönderdiği kan miktarı bu sayede artar. Damar kireçlenmeleri önlenir, tansiyon, kolesterol, total lipit, kan şekeri yüksekliği dengelenir. İç salgıbezleriyle organların çalışmaları düzenlenir. Sinir sistemi üzerindeki etkisiyle aşırı heyecan, sinirlilik ve saldırganlık eğilimleri önlenebilir. Adaptasyon ve dayanıklılık gücü oluşur, irade kuvvetlenir. İşte sporun bu sağlık yönünden olumlu yönünün yanı sıra, sosyal yönden de kişinin güven duygusunu geliştirir ve verimliliğini artırır.

2.2. Eğitimde Sosyalleşme

2.2.1. Sosyalleşme Nedir?

Sosyalleşme, bireylerin fiziksel yapıları ve biyolojik faktörleri maddi temellerini; zekâsı ve içgüdüleri ise insanın manevi yapısını oluşturmaktadır. Ayrıca ailesi ve bağlı olduğu toplumdaki almış olduğu değerler de insanın manevi temelini şekillendirmektedir (Güney, 2000: 48).

Sosyalleşme, toplumun bir ferdi olma, diğer insanlarla birlikte yaşamayı öğrenme sürecidir. Bu süreç içinde ferd, diğer insanlarla etkileşimi yoluyla kendine has toplumsal davranış ve değerleri geliştirir.

Sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü ve toplumdaki rolünü öğrenerek toplumla bütünleşmesi anlamına gelen temel sosyal süreçtir (Çağdaş, A.-Seçer,Z. 2002: 9).

Sosyalleşme çocuğun kendi benliğini denetleyerek çevresindeki başka insanların varlığını, onların da bazı haklarının ve isteklerinin olduğunu öğrenmesidir. Sosyalleşme çocuğun kendisi ve çevresi arasındaki sınırı anlaması ve kendi benliğini çevreden ayırt edebilmesi ile başlar (Çağdaş, A.-Seçer, Z. 2002: 10).

Kişinin çevresindekilerle arasındaki etkileşimi süreci olan ve kişide sosyal davranış örüntülerinin kabulü ile sonuçlanan toplumsallaşma, sosyalleşme, denir (Fichter,2002: 25).

Sosyalleşmede hangi yaklaşımla değerlendirilirse değerlendirilsin bireyin toplumda diğer bireylerle olan benzerliklerinin yanı sıra farklılıklarının da oluştuğu, kişileri bir örnek biçimlere sokmaktan çok, onları kişilikleriyle uyuşan, toplumun bir işlevi durumuna getirmeyi amaçlayan toplumsal süreçlerden biri olarak görünmektedir. Sosyalleşme terimini kullanan bilimsel disiplinlerde bu sürecin çeşitliliği ve genişliği karşısında birçok dallara ayrılmıştır. Örneğin çocuk sosyolojisinden, gelişim psikolojisine, klinik psikolojisinden, grup psikolojisine, antropolojiden, kişilik kavramlarına kadar çok çeşitli alan sosyalleşmeyi kendilerine başlık olarak seçmişlerdir (Tolon, İsen ve Batmaz, 1991: 49).

Sosyalleşme ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların bütünüdür. Doğum ile birlikte yaşam sürecinde şahsiyetin gelişmesi ve toplum içerisinde ferdiyetin gelişmesi sosyalleşme sürecidir. Kendi kendisini tanıyan, kendisi gibi olan insanlarla benzerliklerini ve farklılıklarını gözleyen bir kimse daha sonra yaratıcı olarak da bir ferdiyet kazanmaktadır. Ferdin sosyal ilişkiler içerisinde yer alarak toplumla bütünleşmesi ve belirli görevleri yerine getirmesi sosyalleşme sürecinde mesafe alınmasına bağlıdır. Şahsiyetini geliştirmeyen ve ferdiyet yoluyla yaratıcı olmayan bir kimse, toplum üyeliğini de kazanmamaktadır. Fert ile toplum arasındaki uyumun sağlanabilmesi ve dayanışma, iş birliği ve iş bölümü ile gerçekleşmektedir (Erkal, Güven ve Ayan, 1998: 37).

İnsanı insan yapan toplumsal varlığı olduğuna göre, sosyalleşme aynı zamanda insan olma sürecidir (Köknel, 1982: 237). Bu süreç bireyin çevresi arsındaki iletişim ve etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Sosyalleşme süreci, bireye yeni yaşantılar kazandırır ve ölene kadar devam eder. Kişiliğin toplumsal, ahlaksal katmanı olan karakter, sosyalleşme sürecinin ürünüdür. Bireyin ahlaksal değerleri benimseyerek benliği üzerinde denetim kuran toplumsal bilince sahip

olması sosyalleşmesi sonucudur. Sosyalleşme süreci çocuğun doğuşundan itibaren başlar. Çocuk beş-altı yaşına gelince benlik ve kişiliğin temel unsurları oluşmuştur. Sosyalleşme daha sonraları yakın çevre komşuluk, arkadaşlık ve oyun grupları, okul ve kitle haberleşme araçları yoluyla giderek kesinlik kazanır. Sosyalleşme süreci içerisinde en önemli süreyi kapsayan ailedir. Aile müessesesi içinde birey bazı davranış şekillerini ve toplumla ilgili temel normları kazanır. Burada en büyük pay anneye düşmektedir. Annenin, iyi yetişmiş yeterli kültüre sahip ve yeterli bir sosyal çevreden gelmesi çocuk üzerinde olumlu etki yapar. Aile ve okul çevresinde olgunlaşan ve yavaş yavaş sosyalleşme süreci içinde ilerleyen birey daha sonra işyeri içinde de kendi şahsiyetini bulur ve geliştirir. Çalışma hayatı okul ve aile gibi ferdi saran bir sosyal çevredir. Şahsiyetini bulan ve sosyal ilişkilerini arttıran birey artık farklı amaçlar güden farklı kuruluşların (kooperatif, mesleki kuruluş, spor kulübü, sendika vs) faaliyetlerine katılarak sosyal hayat içinde yaratıcı olma özelliğini de geliştirmektedir (Erkal, 1986: 45).

Sosyalleşme süreci içerisinde şahsiyetini geliştiremeyen ve yaratıcı olma özelliği elde edemeyen birey yeter derecede sosyalleşerek toplum üyeliğini kazanamamış demektir. Böyle bir kimse genellikle toplumda yerleşmiş norm, yasa, gelenek, töre, kamuoyu veya başka toplumsal norm ve kurumlarla saptanmış bulunan hoşgörü sınırlarının dışına çıkabilmekte, böylece toplum tarafında yadırganmakta ve hatta tepki görmektedir (Çelik, 2002: 27). Bir toplumdaki insanların gerek toplumun norm ve değerlerini içselleştirerek, gerekse toplumsal rollerini (işçi, arkadaş, yurttaş vb. olarak) yerine getirmeyi öğrenerek, toplum üyeleri haline gelmeleri sürecidir (Marshall, 1999: 760).

Kişiliğin oluşumunun ön koşulu ve kaçınılmaz bir ögesi olan benlik de sosyalleşme sürecinde ortaya çıkmaktadır. Benlik bir açıdan bireyin hem başkalarıyla paylaştığı hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varması demektir. Benlik bireyin ancak diğer insanlarla ve maddi evrenle ilişkileri yoluyla oluşabilmektedir. Sosyalleşme sayesinde insan toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Bireyin toplum içinde diğer bireylerle birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine geleneklerine göreneklerine itaat etmesi, giyinme, yeme içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli birtakım teknikleri kabul etmiş bulunması, toplumsal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde gerçekleşir (Çelik, 2002: 30).

Şüphesiz insanlar, yaşadığı toplumda davranışlarıyla kendini ifade eder ve bu davranışları sayesinde toplumun diğer fertlerinden ayrılırlar ve birey olarak toplum içerisinde var olurlar. Tüm bireyler bir grup içinde doğar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda

kazanırlar. Bir toplumun yaşam biçimiyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesiyle birey, belirli bir toplumun üyesi olma özelliği kazanır. İnsanların fiziksel çevrelerine uyum çabalarının neticesinde tarihsel bir gelişme ile birlikte ortaya çıkmış örgütlere “toplum” denir (Yetim, 2000: 148).

Birey, sosyal yaşam içinde pek çok etkileşim içine girer ve kendine özgü davranış kalıplarını, kurduğu bu etkileşimler aracılığıyla oluşturur. Sosyalleşme sürecinde toplum düşünce, davranış ve değer yargıları, kültür sayesinde bireye aktarılmaktadır ve hiç kuşkusuz, toplum bireylerinin geniş anlamda birbirlerini etkilemesine en büyük ortamı günümüzde kitle iletişim araçları ile oluşturmaktadır. Toplumsal örgütlenme, insanın varlığını devam ettirebilme ve çoğalma imkânını artırdığı için onun, zaman içinde geliştirdiği bir uyum biçimidir. Toplumsal hayat sayesinde, insan kendisini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmış, sosyalleşmiş, geliştirmiş ve kültürünü yaymıştır (Yetim, 2000: 151).

Sosyalleşme, belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzının öğrenilmesi, aynı zamanda da karşılıklı bir etkileşim sürecidir. Bu öğrenme sürecinde, toplumdaki kalıp davranışlar birey tarafından kişiselleştirilir ve sonuçta birey, o topluma ya da gruba ait bir kimlik geliştirir. Ancak, burada önemle belirtilmesi gereken, sosyalleşme, sadece kişinin standart bir davranış kalıbına uyarak şekillenmesi demek olmadığıdır.

2.2.2.Kişilik Nedir?

Şahsiyetin gelişmesini ferdiyetin oluşması takip eder. Böylece, şahsiyetini yani kendi kendisini tanıyan, kendisi gibi olan insanlarla benzerliklerini ve farklılıklarını gözleyen bir kimse, daha sonra yaratıcı olarak da bir ferdiyet kazanmaktadır. Ferdin sosyal ilişkiler içinde yer alarak toplumla bütünleşmesi ve belirli fonksiyonları yerine getirmesi sosyalleşme sürecinde mesafe alınmasına bağlıdır. Şahsiyetini geliştirmeyen ve ferdiyeti yoluyla yaratıcı olamayan bir kimse, toplum üyeliğini de kazanamamaktadır. Böyle bir kimse yerleşmiş normların dışına çıkabilmekte, çevresi tarafından davranışları yadırganabilmekte, hatta tepki ile karşılaşabilmektedir (Güven, 1998: 17).

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alırlar. Beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek, insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlayarak, şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Spor ve beden eğitimi, ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür. İnsanın bedeninin gelişmesi gençlik dönemi sonunda durur, fakat ruhi ve manevi gelişmesi devam eder (Güven, 1992: 114).

2.2.3. Sosyalleşmenin Özellikleri Nelerdir?

Sosyalleşme, daima bir toplum için söz konusudur. Soyut bir toplum ya da bireyin içinde bulunmadığı toplumlara göre sosyalleşme olmaz. Toplumların kültür farklılığı, mutlaka belli bir yerde, belli bir zamanda yaşamakta olan belli bir topluma göre sosyalleşmeyi gerekli kılmaktadır. Her birey ancak içinde yaşadığı toplum içerisinde sosyalleştirilir. Sosyalleşme sürecini tamamlar. Çünkü toplumların kendine özgü sosyalleşme süreci farklılık gösterir. Birey doğmadan önce toplumsal hayat devam etmektedir. Sosyalleşme bireyin dünyaya gelmesi ile başlar. Hayat boyu devam eder.

İnsanlar farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdırlar. Bundan dolayı birbirine her açıdan benzeyen iki insana rastlamak mümkün değildir. Buna rağmen, sosyalleşme kültür ve topluma uyum, gelişim aşamalarında benzerlikler oluşturma ve toplumsal yaşama katılma vb. konular üzerinde durur. Dolayısıyla insanların yaşları arttıkça kişilik bakımından değişmelerini sosyalleşme ele almaz. Bireyi çevresindeki modellerin, simgelerin, beklentilerin ve duyguların öğrenilmesine yetenekliliği yönünde ele alır (Tezcan, 1984: 28).

Her birey kendine özgü bir kişilik gelişimine, ayırt edici deneyimlere, özel bir soydan gelime sahiptir. Sosyalleşme bu özelliklerin nitelikleri üzerinde durmaz. Fakat sosyalleşme kişilik gelişmesinin topluma ve kültüre uyarlanması ve öğrenilmesi gibi süreçlerin benzerlikleriyle ilgilidir. Sosyalleşme insanların toplumsal yaşamın etkili ve önemli bir üyesi olma durumunu inceler (Güney, 2000: 45).

Sosyalleşme aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı toplumun normlarını, tutumlarını, davranış ve düşünme kalıplarını öğrenir. Aynı dili konuşurlar, düşünürler ve hareket ederler. Bu da toplumda bireyler arası çatışmayı engelleyerek toplumsal uyumun sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Sosyalleşme gruba ya da topluma yeni giren üyelerin etkisiyle ilgilenmez. Sosyalleşme kesinlikle tek yönlü bir süreç değildir

Sosyalleşme kavramı altında sürekli değişkenlik gösteren bir süreçten bahsetmek mümkündür. Bu olgu çift taraflı gerçekleşen bir süreçtir. Bireyin topluma olan uyumu ve bireylerin uyumundan kaynaklanan toplumsal olgudur. Sosyalleşme iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramları nesnel ve öznel sosyalleşme olarak adlandırabiliriz. Öznel olarak sosyalleşme, bireyin çevresindeki kişilere uyarlanması sırasında bireyde oluşan öğrenme sürecidir. Kişi içinde yaşadığı toplumun özelliklerini alır. Nesnel olarak sosyalleşme, toplumun kültürünün bir kuşaktan diğerine geçirildiği ve bireyin, örgütlenmiş sosyal yaşamın kabul edilmiş ve onaylanmış yollarına uyarlandığı bir süreçtir (Fichter, 1990: 21).

Sosyalleşmenin temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- 1) Sosyalleşme sürecinde yalnızca resmi değerler değil gayri resmi değerlerde normlarda bireylere aktarılır.
- 2) Sosyalleşme yalnızca resmi gruplar tarafından değil, resmi olmayan gruplar tarafından da yürütülürler.
- 3) Sosyalleşme sürecinde bireylerin nasıl öğrendiğinden ziyade ne öğrendiği önemlidir.
- 4) Sosyalleşme yalnızca belirli kişi ya da gruplara özgü bir şey değildir; geneldir.
- 5) Sosyalleşme sürecinde sosyalleşmeye uyan tüm bireylerde aynı değildir. Günümüzde toplum ile birey arasında sayısız küçük gruplar vardır. Bunlar sosyalleşmenin temel aygıtlarıdır. Özellikle aile, okul, arkadaş grubu ve kitle iletişim araçları temel sosyalleşme ajanlarıdır. Sosyalleşme önce aile, okul ve çevre içerisinde devam eder. Birey doğumla beraber sosyal bir kişidir. Ama onun sosyal kişiliği sürekli olarak sosyalleşme yolu ile gelişir

Bu güne kadar yapılmış, dışsal gerçeklik ve kişilik arasında ilişkilere yoğunlaşmış, sosyalleşme teorilerinin oluşturduğu çıkış düşünceleri, Geulen ve Hurrelmann'ın oluşturmuş olduğu Sosyalleşme İlişkilerinin Yapısal Modeli" ile açıkça görülebilmektedir (Heinemann, 2007: 188).

Sosyalleşme ile bireyin, kişi; davranışın ise hareket tarzı niteliği kazanmasıdır (Ergil, 1984: 39).Sosyalleşme sadece insanlar için geçerli olduğu kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Çünkü öğretmenden, tezgâhtardan ne beklendiğini, hastanelerin ne işe yaradığını, iş yerinde nasıl davranılacağını, insana kimse göstermez ama insan bunları ve daha da fazlasını sosyalleşme ile öğrenir. Bireyin içinde yer aldığı grup ya da toplumun kurallarını öğrenme süreci olan sosyalleşme uzun bir süreçte gerçekleşmekte ve bu uzun sürecin sonunda da çocuk, toplumun yetişkin bir ferdi konumuna gelmektedir. Bu anlamda sosyalleşme uzun bir süreci de kapsamaktadır Ancak bu süreç içerisinde bireyi ve toplumu değiştiren bazı etkenler de söz konusudur. Tek yönlü işleyen bir süreç olmayan sosyalleşmede, bir aileye ya da herhangi bir gruba yeni bir üyenin girmesi o toplumsal birimde değiştiren bir etken oluşturur. Aynı şekilde farklı bir gruba katılma hem fert için hem de grup için değiştiren etken veya etkenler meydana getirir. Bir kimsenin yaşadığı ülkeden başka bir ülkeye giderek oranın yaşam biçimine ayak uydurmaya çalışması, orduya yeni girmiş acemi bir askerin orduya uyum sağlamaya çalışmasını bu etkenlere örnek verebiliriz (Armağan, 1988: 114).

Toplumsallaşma perspektifinden bakıldığında önemli bir unsur olan çocuğa da geniş açıdan yaklaşılmalıdır. Nitekim çocuk yalnızca karnının doyurulması gibi birtakım ihtiyaçlarının giderilmesini bekleyen tek taraflı bir varlık değil, daha çok kalıpları, sembolleri,

beklentileri, normları, değerleri, rolleri öğrenme becerisine dolayısıyla da kendisini saran dünyayı kavrama yeteneğine sahip biri olarak değerlendirilebilir (Binbaşıoğlu, 1980: 90).

Sosyalleşme ile bireyin, kişi; davranışın ise hareket tarzı niteliği kazanmasıdır. Bu unsur sosyalleşmenin sadece insanlar için geçerli olduğunun da göstergesidir. Çünkü öğretmenden, tezgâhtardan ne beklendiğini, hastanelerin ne işe yaradığını, iş yerinde nasıl davranılacağını, insana kimse göstermez ama insan bunları ve daha da fazlasını sosyalleşme ile öğrenir. Bireyin içinde yer aldığı grup ya da toplumun kurallarını öğrenme süreci olan sosyalleşme uzun bir süreçte gerçekleşmekte ve bu uzun sürecin sonunda da çocuk, toplumun yetişkin bir ferdi konumuna gelmektedir. Bu anlamda sosyalleşme uzun bir süreci de kapsamaktadır Ancak bu süreç içerisinde bireyi ve toplumu değiştiren bazı etkenler de söz konusudur. Tek yönlü işleyen bir süreç olmayan sosyalleşmede, bir aileye ya da herhangi bir gruba yeni bir üyenin girmesi o toplumsal birimde değiştiren bir etken oluşturur (Ergil, 1984: 39).

Bir çocuğun toplumsallaşabilmesi için bazı gerekli ön koşullara ihtiyaç vardır. Bunlardan birincisi, içinde toplumsallaşabileceği süregelen bir toplumun, bir dünyanın varlığıdır. Çocuk, kendisinden önce var olan bir dünyanın içine doğar ve toplumsallaşma toplumun ön var oluş koşullarıyla birlikte başlar.

Toplumsallaşma perspektifinden bakıldığında önemli bir unsur olan çocuğa da geniş açıdan yaklaşılmalıdır. Nitekim çocuk yalnızca karnının doyurulması gibi birtakım ihtiyaçlarının giderilmesini bekleyen tek taraflı bir varlık değil, daha çok kalıpları, sembolleri, beklentileri, normları, değerleri, rolleri öğrenme becerisine dolayısıyla da kendisini saran dünyayı kavrama yeteneğine sahip biri olarak değerlendirilebilir (Binbaşıoğlu, 1980: 90).

Farklı bir gruba katılma hem fert için hem de grup için değiştiren etken veya etkenler meydana getirir. Bir kimsenin yaşadığı ülkeden başka bir ülkeye giderek oranın yaşam biçimine ayak uydurmaya çalışması, orduya yeni girmiş acemi bir askerın orduya uyum sağlamaya çalışmasını bu etkenlere örnek verebiliriz (Armağan, 1988: 114).

Toplum açısından bakıldığında toplumsallaşmanın işlevi, yeni üyelere kültürün aktarılması ve kurulu toplumsal ilişkilere katılmaları için onların güdülmesidir. Nitekim bir toplumun kendine özgü özellikleri vardır. Bu kural ve değerler doğrultusunda birey toplumun yaşam biçimini benimseyerek bu kural ve değerlere bürünür. Sözelimi erkeklerin etek giymemesi telefonun "alo" diyerek açılması, biriyle tanışıldığında el sıkışılması gibi daha çoğaltabileceğimiz pek çok örnek bu kural ve değerler doğrultusunda oluşturulur (Büyükkaragöz, 1993: 23).

Bir başka boyut da toplumsal değişimdir. Çocuğun, içine doğduğu toplum durağan olmaması sebebi başta olmak üzere çeşitli baskıların çatışması, fikirlerin, maddi değerlerin

yayılması ve bu yayılmalarla çatışmaların genel akışları söz konusu olmaktadır. Özgürlüklerin artması, çocuk yetiştirme yöntemlerinin değişmesi, yeni endüstrilerle yeni sistemlerin geliştirilmesi, öğretmenlerin, girişimcilerin, işçilerin, sigorta şirketlerinin ve öteki mesleki kümelerin uzmanlaşma eğilimlerinin artışı toplumda hızlı bir değişime neden olmaktadır (Güngör, 1995: 92). Dolayısıyla da çocuğun bugün içinde yaşamakta olduğu toplumsal çevre daha sonraki günlerde yaşayacağı toplumsal çevreden büyük oranda farklı olacaktır. Bu anlamda bir toplumun kendine özgü bir başka özelliği de toplumsal değişimdir.

Toplumsallaşmanın olabilmesi için ikinci ön koşul, çocuğun yeterli ve gerekli biyolojik ve kalıtsal özelliklere yani yeterli bir doğal yaratılışa sahip olmasıdır. Şu bir gerçektir ki önemli kalıtsal bozukluklara sahip olanlar ya hiç toplumsallaşamazlar ya da gelişim süreçlerinde değişik sorunlarla karşılaşır. Sözgelimi önemli bir zihinsel bozukluğu olan bir çocuğun yeterli ölçüde toplumsallaşabilmesi ya son derece güçtür ya da tümüyle olanaksızdır. Biyolojik varlığımız yalnızca sosyalleşmeye elverişli olmakla kalmaz aynı zamanda da onu gerektirir (Tolan, 1991: 32).

Biyolojik varlığımız toplumsallaşmamızı sağlayacak yeterliliğe sahip olmalıdır. Gerçekte biyolojik etkenler toplumsal dünyanın öteki etkenleriyle kenetlenmiş durumdadırlar. Bunların önemini ölçmek için onları ortamdaki ve birbirinden soyutlamak da olanaksızdır. Toplumsallaşmanın üçüncü ön koşulu olarak da, çocuğun, öteki insanlarla, doğası gereği birtakım ilişkiler kurma isteği içinde bulunması ve sevgi, merhamet, utangaçlık, kıskançlık, acıma, beğenilme vb. birtakım deneyimler kazanması gerekir (Tolan, 1991: 33).

C. H. Cooley' in "insanın yaratılışı" olarak adlandırdığı son koşulda, Cooley insan doğasının, hayvanların doğasından farklı olduğunu tanımlayarak insanın yaratılışına genel bir açıdan yaklaşır. Örneğin, fareyle oynayan bir kedi farenin duygularından habersizdir. Bunu Cooley hainlik olarak tanımlayamaz. Oysa tutukluya işkence eden ya da ona yemek vermeyen bir tutukevi görevlisi tutuklunun çektiği acıların bilincindedir (Ülgen, 1983: 45).

Ferdi tutum ve davranışların, bir veya daha fazla sayıdaki fertlerle bir sosyal çevrede etkileşimi sonucu meydana gelmekte olan sosyalleşme, literatürde de çoğu kere, sosyal gelişme kavramı ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Sosyalleşme veya toplumsal değerlerin aktarımı ve yaygınlaştırılmasıyla, sosyal hayatın yaşanması ve geleceğe doğru bir devamlılığı sağlamaktadır. Sosyalleşme, ferdin sosyal boyutta ortaya çıkmasıyla var olan bir süreçtir. Toplumun bulunduğu her zaman ve mekân biriminde bu süreç mevcuttur (Erkal, 1999: 48).

Fert açısından sosyalleşme çocukluk çağlarında çok hızlı bir öğrenme, ileri yaşlarda ise şahsiyet belirginleştikçe hızını kaybeden bir süreç olarak bütün hayat boyunca devam etmektedir. Ferdin toplum içinde ne tür sosyalleştiğinin göstergesi, toplum tarafından aktarılmış

sosyal değerlerin ve normların, ferdin tutum ve davranışlarında yansıması ve bu davranışların müşahede edilebilirliğidir. Bu anlamda sosyalleştirmede, daha önce de belirttiğimiz gibi toplumu belli bir tarzda şekillendirme amacı vardır (Ergil, 1984: 62).

Ferdin sosyalleşebilmesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yeri önemlidir. Bu tür faaliyetler hem toplum, hem fert ve hem de toplumla ferdin birlikte ortaya koydukları gayretlerle ortaya çıkabilir. Kültürün kazanılması ve genç nesillere aktarılması da eğitim, öğretim ve öğrenme süreci sonunda elde edilir. Eğitimin sosyalleşme içinde etkin bir yeri vardır. Nitekim Ziya Gökalp de sosyalleştirmenin eğitim demek olduğunu söylemektedir : "Fert dünyaya geldiği zaman sosyal olmayan varlıktır. Fakat cemiyet öyle muhittir ki, bu sosyal olmayan varlıkları içine girdiği andan itibaren kendisine benzetmeye, yani kendini onlarda temsil ettirmeye çalışır. Fertlerin cemiyeti benimsemesi, yani sosyalleşmesi, cemiyetin bekası için gereklidir. Bir cemiyet fertlerine lisanını, ahlakını, estetik zevkini, bilimsel mantığını, teknik süreçlerini aşamazsa, yaşayamaz.

Cemiyetin fertleri üzerine tatbik ettiği bu sosyalleştirme işine terbiye adı verilir. Bu durumu Ziya Gökalp "Bir fert hangi cemiyetin terbiyesini almışsa; onun mefkûresine çalışabilir. Maddi meziyetlerimiz ırkımızdan geliyorsa, manevi meziyetlerimiz de terbiyesini aldığımız cemiyetten gelir (Erkal, 1999: 96).

Sosyalleşme hiçbir zaman tam olmaz. Çünkü bir yandan bilinç sahibi olma özelliği ile insan çevrenin bire bir ürünü değildir; kendisi de çevresini etkileyip değiştirebilmektedir (Ergil, 1984: 149).

Sosyalleşme yaşam boyu devam eden süreç dâhilinde gerçekleşmektedir. Buradan yola çıkarak sosyalleşme sürecini şöyle tanımlayabiliriz: Bireyin, biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp belli bir topluma ve belli kümelere bütünleştirilmesi sürecidir (Ergil, 1984: 141).

Sosyalleşme süreci, aile, arkadaşlık, okul, uğraş vb. akışkan bir süreçtir. Bireyin örgütlü bir yaşama biçimine uydurulması sürecidir. Bu anlamda sosyalleşme bir yandan bireye belli bir benlik, bir kişilik kazandıran, bir yandan da toplumun ve kümenin görelî sürekliliğini sağlayan bir süreçtir. Sosyalleşme süreci aynı zamanda yeni doğan bir çocuğun ilk andan başlayarak yaşamının sonuna kadar sürdüreceği bir öğrenme sürecidir. Temelde bir koşullanma süreci olan sosyalleşme sürecinde bu koşullanma ödülleri ve cezalar yoluyla olmaktadır. Böylece yanlış bir davranışı yapmadan onun sakıncalarını kavrayabilir ve ondan sakınmayı öğrenebilir. Sosyalleşme sürecinin açıklanmasında başvurulan anahtar kavramlardan biri olan "taklit" de, öğrenme sürecinin sonucunda ortaya çıkan, verili koşullar altından oluşan bir tepki biçimidir. Kendi güdülerinin gücünü azaltmak isteyen çocuk, öteki insanların davranışlarını taklit eder. Örneğin, her sabah kalktığı anda annesinin yatağını topladığını gören bir kız çocuğu, kimsenin

onun da bu hareketi yapmasını söylememesine rağmen, annesinin her sabah bu hareketini gördüğü için, onu taklit ederek bu hareketi öğrenir (Elkin, 1995: 62).

İnsan daha sonra kazanacağı şahsiyeti ile doğmaz ve hiç kimse dünyaya "Ben, benim!" dediği bir aynayla gelmez. Sosyalleşme süreci aracılığıyla, birey bir kişilik kazanır ve belli bir toplumda yaşamayı olanaklı kılan davranışları edinir. Bu süreç içinde fert, kendisini başkalarını görerek tanır. Bu nedenle çevremizdeki başka insanlara "ayna benlik" denilir. Yine bu süreç içinde belli bir toplum ya da küme için istenmeye değer görülen davranışların, değerlerin benimsetilmesi gibi, istenmeyen, beğenilmeyen kimi dürtülerin baskı altına alınması söz konusudur. Ferdin, kendi kendisi ve birçok toplumsal davranışları hakkındaki yargısını belirleyen şey, onun, başkalarının kendisi için ne düşündüğüdür. Bu anlamda toplumsal bilinçle bireysel bilinç de birbirinden ayrılması olanaksız olgular olmaktadır.

2.2.4. Sosyalleşmenin Fonksiyonları

- 1) Sosyalleşme toplumsal düzenin devamlılığını sağlamak için gerekli olan bilgi ve teknikleri toplum üyelerine planlı ve amaçlı olarak vermeye çalışır. Bilgi aktarımında bireyler arasında ayırım yapılmaz.
- 2) Sosyalleşme insanlara belli umutlar aşılır ve onların toplumda bir takım beklentiler içine girmelerini sağlar. Örneğin bir meslek sahibi olmak zordur ancak meslek sahibi olduktan sonra bunun sağlayacağı yararlar, insanların birtakım zorluklara katlanmasına yardımcı olmaktadır.
- 3) Sosyalleşme, insanlara belli durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini öğretir. Bu yolla onların zaman kaybını ve zor durumlara düşmesini önler (Afacan, 2001: 68).
- 4) Sosyalleşme, bireysel ve toplumsal umut ve beklentileri dengeler. Beklentiler farklı olmasına rağmen sosyalleşme sayesinde yaşama uygun beklentiler gerçekleşmesini sağlar.
- 5) Sosyalleşme, insanların toplumda üstlenecekleri rolleri öğrenip benimsemelerini sağlar. Benliklerinin gelişmesini sağlar. Benlik kişinin hem başkalarıyla paylaştığı hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varmasıdır. Dolayısıyla benlik, insanın diğer insanlarla ve dış evrenle ilişkileri sonucu oluşmaktadır. Buna göre sosyalleşme bireyin sadece kültürel özellikleri algılaması ve benimsemesini değil aynı zamanda benlik ve kişilik kazanmasını da sağlar
- 6) Sosyalleşme, toplumun izafi sürekliliğini sağlar ve birey artık içinde yaşadığı toplumun bir parçası olur, kültürünü benimser (Güney, 2000: 51).

Brom'a göre sosyalleşmenin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1) Sosyalleşme bireylere temel davranış yollarını belletir. Yemek yeme alışkanlığından, bilimsel yöntem ilkelerine kadar her davranış yolu bireylere sosyalleşme süreci ile kazandırılabilir. Bu davranış yolu, alışkanlıkları bireyde öylesine derinlemesine işler ki verilmek istenen tepkimelerini bile biçimlendirir.
- 2) Sosyalleşme bireylerde belirli özlemler oluşturmaktadır. İyi bir anne, baba, çocuk olma özlemi, iyi bir meslek üyesi, parti üyesi, takım arkadaşı olma özlemi vb. Toplum düzeni yalnızca yaşama biçimini anlatan değerleri bireylere iletmekle yetinmez. Aynı zamanda onlarda bazı özel özlemler de uyandırmaktadır. Bir bilim kurumu, bireylerin (öğrencilerin) kimisinin bilim adamı, yani uygulamaya değil tekniğe, dayalı veya kimi bireylerin de teknik personel olmayan uygulamaya dayalı bir ekonomik yapı sağlamak zorundadır. Bu tür özlemler önemli ölçüde özveri gerektirmektedir.
- 3) Sosyalleşme süreci bireylere rollerin öğretilmesi demektir. Bireyin üyesi olduğu türlü kümelerde ilişkide bulunduğu başka insanları göz önünde bulundurması gereğinden başka belli özel iş paylarını yerine getirmesini de zorunlu kılmaktadır.
- 4) Sosyalleşme yoluyla yetenekler de öğrenilmektedir. Çocuk ve genç bireyler, böylece yetişkin etkinliklerine katılırlar. Mektup yazmak, telefonla görüşmek, komşularla ilişkilerini yürütmek, sportif etkinliklere katılmak siyasal örgütlerde ve genellikle derneklerde etkin katılım için toplumsal yetenekler ön koşul önemi taşımaktadır.
- 5) Sosyalleşme, bireyin kişiliğinin oluşmasını sağlar. Birey sosyalleştiği ölçüde kişi olur.
- 6) Sosyalleşme, bireylere içinde yaşadıkları toplumun kültürünü maddi ve manevi öğeleriyle birlikte öğretmektedir (Yetim, 2000: 148,151).

2.2.5. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme süreci çocuğun doğusundan itibaren baslar. Doğuştan sonra bireyi saran ilk sosyal muhit, aile müessesidir. Çocuğun sosyalleşmesinde en büyük pay, aile müessesesinin önemli bir unsuru olan anneye düşmektedir. Anne ne derece iyi yetişmiş ve yeterli kültürel bir seviyeye sahipse, gördüğü eğitimin yanı sıra yeterli bir sosyal çevreden geliyorsa, bu durum çocuk üzerinde çok olumlu etkiler yapabilir. Bu açıdan konuya baktığımızda, annenin ilk öğretmen olarak bireye sosyalleşme yolunda olanaklar sağladığını görürüz (Erkal, 1996: 86).

Sosyalleşme süreci bir sosyal olgu olarak, ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların bütünüdür. Ferdin sosyalleşmesinde ilk sosyal muhit aile müessesidir. Aile müessesesi ferde bazı davranış şekillerini, değer hükümlerini ve örf ve adetleri kazandırmaktadır. Bundan sonra okul ve daha sonra da iş yeri ve sosyal katılmanın gerektirdiği faaliyetler, ferdin sosyalleşmesine yardımcı olur. Kitle haberleşme araçları ve çeşitli

sanat faaliyetleri ferdi sosyalleştirir. Fertte şahsiyetin oluşması ilim, ahlak, milli şuura örf ve adetlerin kazanılmasına bağlıdır. Sosyalleşme süreci bireylerde sporcu şahsiyetine yönelmeyi de etkilemektedir (Güven, 1998: 36).

Sosyalleşme süreci; bir bireye başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla, iyi - kötü,doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin, diğer tüm değer ve normların, toplumcakabul edilebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesini kapsayan bir süreçtir (Tolan, 1987: 311).

Her toplum iyi ve kötüyü, güzel ve çirkini, hoş ve nahoşu, ne için yaşanması, ne için ölünmesi gerektiğini tanımlamaya çalışır. Sosyalleşme sürecinde çocuğa çoğu kez mantıklı bir kanıtlama gösterilmeden, toplumun değer ve normları asılanır ve törelerin nasıl uygulanacağı öğretilir. Toplum bireyden iyi ve kötüyü anlamasını değil, hissetmesini ister (Tolan, 1993: 231).

Sosyalleşmenin, hayat boyu devam eden bir süreç olduğundan bahsetmiştik. Bireyler, hayatları boyunca çeşitli evrelerden geçerken biyolojik ve fizyolojik değişimlerle birlikte sosyal ve psikolojik değişimlere de uğrar (Sezal, 2002: 56).

Sosyalleşme derece derece gerçekleşen bir süreçtir. Özellikle dünyaya gelme aşamasından, çocukluk dönemine kadar küçük bir sosyal dünyada geçer. Küçük ve basit sosyal dünya veya sistem içinde etkileşim, bebeğin gerekli ayrımları yapabilmesini, yeni öğrendiklerini sağlam temellere oturtmasını sağlar. Bu arada çocuk, içsel dünyasının da farkına varır. Yavaş yavaş içinde yer aldığı sosyal sistem genişler, daha fazla objeler tanınır ve içselleştirilir. Çocuğun ilerde oynaması gereken rolleri ve etkileşimde bulunacağı diğer bireylerin de rollerini içselleştirmesi beklenir. Rollerin içselleştirilmesi, aynı zamanda kişiliğin gelişmesi demektir.

2.2.6. Sosyalleşmenin Özellikleri

Öznel olarak sosyalleşme, bireyin çevresindeki kişilere uyarlanması sırasında bireyde oluşan öğrenme sürecidir. Kişi içinde yaşadığı toplumun özelliklerini alır. Nesnel olarak sosyalleşme, toplumun kültürünün bir kuşaktan diğerine geçirildiği ve bireyin, örgütlenmiş sosyal yaşamın kabul edilmiş ve onaylanmış yollarına uyarlandığı bir süreçtir (Fichter,1990: 21).

Sosyalleşme insanların toplumsal yaşamın etkili ve önemli bir üyesi olma durumunu inceler (Güney, 2000: 45). Bireyi çevresindeki modellerin, simgelerin, beklentilerin ve duyguların öğrenilmesine yetenekliliği yönünde ele alır (Tezcan, 1984: 28).

2.3. Sosyalleşme ye Etki Eden Faktörler

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, birçok farklı yolla kazanılır. Anne babalar, arkadaşlar, öğretmenler oyun ya da takım arkadaşları, antrenörler, iş arkadaşları, sevgililer, eşler vb. farklı çevrelerde bu sürece katkıda bulunurlar. Sosyalleşmede etkili olan bu faktörler toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır (Yetim, 2000: 148). Bu süreç aynı zamanda, formel, informel, amaçlı veya amaçsız bir biçimde de gerçekleşebilir. Bu süreç için karşılıklı, yüz yüze temas çok önemlidir. Fakat sosyalleşme kitaplarla, mektuplarla ve kitle iletişim araçlarıyla uzaktan da kazandırılabilir (Özkalp, 1994: 88).

Homojen toplumlarda bireyler ve gruplar benzer değer ve inançlara sahip olmaları nedeniyle, sosyalleşme bireylere benzer bir yaşam, meslek, duygu ve düşünce birliği sağlar. Ancak heterojen toplumlarda grup içinde farklı değerler ve bu değerler çatışması bireyin daha önceki değerlerini inkâr etmesi ve daha önce üye olduğu gruplardan ayrılarak, yeni değerleri benimsemesine yol açar (Özkalp, 1994: 88).

Sosyalleşme olayında yegâne merci, hiç şüphesiz toplumdur. Toplum ister kapalı bir sistem, isterse belirgin bir merci olarak kabul edilsin; o, ferdi kuşatan ve onu yönlendiren temeldeki ana güç kaynağıdır. Fakat toplumun kendisi gibi gücü de soyuttur. Fertler ve müesseseler toplumu temsil ederler. Bunlarla ilişkiye giren bir fert, sonunda toplumun soyut kanun ve kurallarına ulaşır. Fert başkalarının haklarını tanıırken, başkaları da onun hak ve beklentilerini anlamış olur (Akyüz, 1991: 222).

Sosyalleşme bireyleri aynı şekilde yetiştirerek geçmiş kuşakların kültür birikimini sürdürmek, sosyal sistemlerin bireyler üstü devamlılığını sağlamak için hemen her toplumda gereklidir. Uygarlık ve toplumsal gelişme birlikte olmaktadır. İnsanlar kendi yarattıkları ve bazen de kontrollerinden çıkardıkları bu sistem içinde yaşamak zorundadırlar; toplumdan kaçma, insanın bağımsızlaşması ve sağlam bir şahsiyet geliştirmesi bakımından bir ilerleme sayılmaz, hiçbir şeyi çözmez; tam tersine insanın ve insan uygarlığının gelişmesini engeller. İnsan şahsiyeti ancak sosyalleşme vasıtasıyla kazanılabilir (Ergün, 1992: 58).

Bu vasıtaları genel olarak şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Aile
2. Okul ve Eğitim
3. Arkadaş Grupları
4. Kitle İletişim Araçları

2.3.1. Aile

Aile biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, toplumdaki maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Doğan, 1996: 170).

Aile toplumla ilgili en küçük bir sosyal birimdir. Aile, sosyal dünyayı ve spor dünyasını görmeyi sağlayan ilk birimdir. Sosyalleşme sürecinde ailenin güçlü etkisi çocuğun spora katılıp katılmayacağı, katılmışsa nasıl spor yapacağını belirler (Kuntay, 1996: 198).

Günümüzde aileler eskiye oranla spor etkinliklerine daha olumlu yaklaşmakta ve çocuklarını spora yönlendirmektedirler. Spor etkinliklerinin çocukların okul derslerini olumsuz yönde etkilediğine inanan aileler olsa da, bu tabu büyük oranda yıkılmıştır ve aileler belirli ücretler ödeyerek çocuklarını sportif etkinliklere yönlendirmektedirler.

İnsan toplumsal bir varlıktır, hayatını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmek için düzenli bir toplumsallaşma sürecinden geçmesi lazım. Bu süreç ailede başlamaktadır (Aydın, 2000: 39).

Klasik tanımda; anne baba ve çocuklardan oluşan birime aile denilmektedir. Fakat yaşadığımız dünya hızla değişmekte ve başkalaşmaktadır. Bu baş döndürücü değişimlerden toplumlar da, nasibini almaktadır. Artık günümüzde pek çok aile türü ortaya çıkmıştır. Aile tanımı da farklılaşmıştır. Fakat Türk toplumu gelenek ve göreneklerine bağlı bir toplumdur. Türklerde aile önem verilen ve vazgeçilemeyen alternatifi olmayan bir müessesedir (Erkal, Baloğlu, B. Baloğlu, F. 1997: 299).

Günümüzdeki hızlı değişim maalesef dirençli olan aile yapısını da etkilemektedir. “Aile evrensel bir kurumdur. Bilinen her toplumun kendine özgü bir aile biçimi vardır. Bu nedenle de tanımlanması en zor kurumlardan birisidir. Ailenin bilinen en basit tanımlarından biri aileyi birbirine kan bağı ile bağlı bireylerin oluşturdukları bir grup olarak belirtir (Özkalp, 2005: 131).

Toplum yapısında ve sosyal sistemin işleyişinde ailenin de bir müessese olarak önemli bir yeri vardır. Bilindiği gibi aile, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir. Türk toplumunun temeli ailedir. Aile bir vasıta olduğu için değil, tabi ki bir gaye olduğu için ferdin mutluluğunun, üzüntülerinin ilk paylaşıldığı yer olduğu için temeldir (Erkal, 1997: 95).

Toplumsal tabakalaşma içinde ailenin yeri, çocuğun eğitim yoluyla toplumsal Hareketliliğini etkiler. Genellikle tabakalaşma ölçütleri olarak çevre, eğitim düzeyi, meslek ve varlık derecesi alınmaktadır. Weber iki tip tabakalaşma sisteminden söz etmekte, bunları sınıf

ve statü grupları olarak ayımlaştırmakta, sınıfları üretim ilişkilerine göre tabakalamakta, statü gruplarını ise yaşam biçimi, eğitim, tutumlar ve davranışlar, sosyal köken, mesleki saygınlık ölçütleriyle belirlemektedir (Weber, 1995: 290) .

Aile bir manevi ihtiyaçların karşılandığı yerdir. Ailenin en temel görevi bireylerine sevgi ve saygı vermek olmalıdır. Toplumunu oluşturan aileler ne kadar sağlam temellere dayanırsa bireyler o ölçüde sosyal ve topluma faydalı olacaklardır. Bir toplumun devamlılığı için aile en temel kurumdur. Aynı şekilde bir bireyin sağlam bir kişilik yapısına sahip olabilmesi için de doğduğu, büyüdüğü aileden sevgi görmesi gerekmektedir. Ceza en son başvurulacak yöntemidir. Önemli olan ceza korkusuyla bir eylemi yapmaktan alıkonmak yerine sevdiği ebeveynini üzmemek için o eylemi yapmamaktır (Yavuzer, 2000: 73).

İnsanların evlenmesi ile aile müessesesine kavuşmaları sosyal bir olaydır. Evlenme, belirli sosyal normlara, davranış şekillerine bağlı olarak gerçekleşir. Ailelerin tanımında da görüleceği üzere biyolojik tatmine de yer verilir. Ancak bu yeterli değildir ve psikolojik tatmin, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme gibi önemli fonksiyonları yerine getirmektedir (Erkal, 1997: 95). Aile toplumun devamlılığı ve nüfusun yenilenmesi için önemli görevler yerine getirir. İnsan toplumuyla etkileşim içerisinde olan sosyal bir varlıktır.

Bir insanın hayatındaki problemlerden biri de, diğer insanlara uyum sağlamaktır; uyum sağlayamayan insan ise mutsuz ve yaşadığı topluma uyumsuz olmaktadır. Sosyal bir varlık olan insan hayatı boyunca başka kişilerle ilişki içindedir. Bebeklik ve çocukluk döneminde ilişkiler son derece basit ve temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olmasına rağmen, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde daha karmaşık bir yapıya kavuşmuştur.

Görüldüğü gibi sosyal zeka bireyin içinde yaşadığı topluma uyumunun sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bireyin toplumsallaşması üzerinde ailenin önemi çok fazladır. Bireyin toplumsallaşmasında içinde doğduğu ve yaşadığı ailenin türü, ailede yaşayan üye sayısı, ailenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum, anne babanın mesleği ve yaşam tarzları, ailenin kültürel tercihleri, içinde yaşanılan mekanın fiziksel farklılığı gibi faktörler bireyin doğru ya da yanlış toplumsallaşmasında etkili olan unsurlardır. Bir bireyin kişiliğini içinde yaşadığı toplum şekillendirir. Örneğin bir toplumda genç kızların erkeklerle arkadaşlık etmemesi, erkeklerin kızlarla konuşmaması geçerli bir terbiye ve ahlak kuralıysa, kişi ya ilk yaşlardan başlayarak bunları kişiliği içinde özümlemiş ve benimsemiş ya da çevreyle çatışmaktan çekinerek kişiliği içinde özümlemediği, benimsemediği bu kurallara uymak için sürekli baskı yapar (Köknel, 1983: 25).

Bireyin kişiliğini şekillendiren toplumdur, toplumun da yapı taşı ailedir. Artık günümüzde aileler başkalaşmış yani aile yapısı değişmiştir. Aile yapısının değişmesi başkalaşması aileyi oluşturan kişilerin davranış düşüncelerini yani sosyalleşmelerini

farklılaştırmıştır. Toplumsallaşma sosyal gruplara girme, ilişkiyi başlatma, sürdürme ve bitirebilme becerisi gösterebilmek ile ne tür sosyal tercihlerin yapılacağı öğrenilmesi için başkalarıyla etkileşime girme sürecidir. Anne baba-çocuk ilişkisinde toplumsallaşmanın ilk deneyimleri yapılır ve ödül-ceza yöntemiyle anne baba çocuğun toplumsallaşmasını şekillendirmeye çalışır. Buna informel eğitim denir. Anne baba çocuk ilişkisi karşılıklı bir etkileşim sürecidir ve çocuk bu etkileşimi kullanarak sosyalleşmeyi öğrenir. Toplumsallaşma sürecinde çocuk gözlem ve model alma yöntemlerini de kullanmaktadır. Anne babanın söyledikleri yeterli değildir. Çocuk onların ne yaptığını da görmek ister ve gördüklerinden daha fazla etkilenir (Yazgan, Bilgin, Atıcı, 2005: 261). Bu nedenle disiplin kuralları uygulanırken bazı önemli ayrıntılara dikkat etmek gerekir. Disiplin, mutlaka tutarlı ve kararlı olmalıdır; disiplin uygulaması bireyin sosyalleşme sürecine olumlu etki yapacak yapıcılığa sahip olmalıdır.

Disiplinin en temel amacı saygı, sevgi ve güven vermek olmalıdır. Ergenin sosyalleşmesinde babasının rolü yaşadığımız çağda artık çok büyük önem arz etmektedir. Geleneksel toplumlarda anneye yüklenmiş olan çocukla ilgilenme, ihtiyaçlarını karşılama rolü artık annenin olduğu kadar babanıdır da. Çünkü artık değişen hayat şartları gereği anne de çalışıp evin geçimine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda kardeş sayısı, önce doğmak, sonra doğmak, kız olmak, erkek olmak, ağabey olmak, ortanca çocuk olmak ya da üvey kardeş olmak gibi durumlar bireyin sosyalleşmesinde etkili olabilmektedir. Küçük kardeşiyle zaman geçiren, onu koruyan, kollayan, ilgilenen büyük kardeş ona model olmaktadır.

Çocuğun sosyalleşmesi basit değildir, çok yönlü ve karmaşıktır. Bireyin toplumsallaşması için sadece anne babanın olumlu ve yapıcı tutumu ve ilgisi yeterli değildir. Ebeveynlerin psikolojik durumları, ailenin yapısı, kardeş sayısı, cinsiyet, bireyin duygusal olgunluk düzeyi gibi etkenler toplumsallaşma üzerinde etkilidir. Aynı zamanda ailenin sosyo-ekonomik düzeyi çocuğun sosyalleşmesinde en az diğer etkenler kadar etkilidir. Çünkü yapılan pek çok araştırma göstermiştir ki düşük sosyo-ekonomik ailelerde büyüyen çocukların toplumsallaşma düzeyleri daha alt seviyelerde kalmaktadır. Aslında sorunun temelinde düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerde ebeveynlerin çok fazla stresli olmaları ve onların stresli hareket, davranış ve tavırlarının sonucunda çocuklarını ikinci plana atmalarının çocuklarının kişilik, benlik ve sosyalleşme sürecine yaptığı olumsuz etkidir. Disiplin aile içerisinde denge ve düzenin oluşturulmasında büyük bir önem taşır. Fiziksel ceza yoksun bırakma ve tehdit genellikle ergenlerin saldırgan olmalarına, su işlemeye eğilim göstermelerine ve düşmanca duygular yaşamlarına yol açmaktadır. Bu tür tutumlar; ergenlerin duygusal, toplumsal ve bilişsel açıdan olgunlaşmalarını da engeller (Dağ, 2009: .22).

Aile içerisinde bulunan büyükanne ve büyükbabalar sevgi ve şefkat merkezi olmakla birlikte büyükanne ve büyükbaba çocuğun kafasında dün ile bugün arasında bir bağ oluşturması ve geçmişini tanıması için çok önemlidir. Aile bir sistem oluşturur; ailedeki her bir kişi bu sistemin bir parçasıdır ve değişik roller üstlenerek bu sisteme işlerlik kazandırır. Her bir sistem ve bu sistemin içerisinde yer alan her bir rol kendine özgü bir kişilik ve davranış yapısı oluşturur. Bu kişilik ve davranış türlerinin bazıları bireyi uyuma bazıları ise uyumsuzluğa götürür (Cüceloğlu, 1997: 57). Burada en büyük görev aile sisteminin merkezinde yer alan anne ve babaya düşmektedir. “Bireyin ergenlik ve daha sonraki dönemlerde topluma sağlıklı bir kişi olabilmesi çocukluk döneminin huzurlu ve mutlu bir aile ortamında geçmesinin büyük rolü vardır. Sağlıklı bir sosyalleşmede hoşgörü sahibi olmak ve bunu ölçülü olarak tatbik etmek gerekir. Aşırı hoşgörü ve düşkünlük; sosyalleşmede zararlı bir ölçü olabilir. Çünkü bireyi bencilleştirir, bireyi güvensiz kılar, bağımsız kararlar vermesini zorlaştırır, ileriki dönemlerde birey pazarda kendine bir ayakkabı ve elbise almada dahi zorlanır, bireyi baskı altında bulundurma; ileriki yaşlarda asi, isyankâr ve aşağılık duygusuna itebilir. Çocuk ayırma; tasvip edilmeyen bir davranıştır. Anne babanın ilgi duyduğu ve kolladığı çocuklar topluma uyum sağlarken, kendisiyle ilgilenilmediği duygusuna kapılan bireyler sosyal ilişkilerinde saldırgan ve baskılı bir durum arz ederler (Taşkesen, 2003: 27).

Lidz'e göre çekirdek aile, geniş akrabalık sistemleri olan toplumlara göre çocuğun sosyalleşmesinde daha başarılıdır. Poster buna karşın çekirdek ailenin sıklaşmış etkileşim içerisinde duygusal boyutunun çok abartıldığını, bu nedenle de çocukların bağımsızlıklarının bu duygusal borçlar içerisinde farklı bir biçimde yitirildiğini söylemektedir (Poster, 1989: 157).

2.3.2. Okul ve Eğitim

Okul, toplumun eğitim kurumunun gerekmesinin büyük çoğunluğunu karşılayan önemli bir toplumsal birimdir. Okul, yüzyıllar süren bir gelişim sonucunda ortaya çıkmıştır (Başaran, 1982: 169). Öğrenciler sekiz yıl süren ilköğretimi bitirdikten sonra ortaöğretime başlarlar, devlet okullarında ücretsizdir. Ortaöğretim, öğrencileri ilköğretimden sonra en az dört yıllık eğitimle hayata veya yüksek öğretime hazırlayan kurumdur.

Eğitim bilimciler, öğrencinin pek çok farklı tanımını yapmaktadır. Öğrenci; öğrenim görmek amacıyla herhangi bir öğretim kurumunda okuyan kişidir (Avcı 2003: 8). Bir bilim ya da sanat dalında bir öğretmenin, bir ustanın gözetiminde çalışan kişi (Dolunay 2008: 477). Tanımlarına ulaşmaktayız. Açık öğretim kurumlarında okuyan öğrenciler uzaktan eğitim alırken, örgün eğitim programlarında yüz yüze eğitim almaktadır (Karamısır, 1995: 190).

Lise düzeyinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin branşları insancı bir eğitim ortamı yaratması açısından fark yaratmamaktadır. Öğrencilerin öğretmenleri ile olan

ilişkilerini yeteri kadar sağlıklı görmemekle birlikte sağlıklıya doğru eğilimli olarak algılanmaktadır (Erden ve Akman 2005: 108). Yapılan araştırmadan anladığımızı göre ergenlik döneminde model olması gereken öğretmenler bu rollerini tam olarak oynamamaktadır.

Beden eğitimi öğretmenleri öğrencileri spora yönlendirmede önemli etkilere sahiptirler. Örneğin, yapılan bir araştırmada öğrencileri atletizme yönlendiren kişilerin başında beden eğitimi öğretmenleri geldiği sonucu bulunmuştur (Şimşek ve Gökdemir, 2006: 83). Bu nedenle sporun gençler tarafından öncelikle aktif olarak yapılması sağlayan, sporda uluslar arası başarıya ulaşılmasını sağlayan ve sporcu bir toplum yaratılabilmesine katkı sağlayan kişilerin başında beden eğitim öğretmenleri gelmektedir (Yetim ve Göktaş, 2000: 72). Yani beden eğitimi öğretmenleri öğrencileri spora yönlendirmede önemli etkilere sahiptirler.

Sosyalleşme sürecinde genç çevrenin taleplerine cevap vermek zorundadır yani çevresi ondan başarı beklemektedir. Gencin okul başarısının onun sosyalleşmesine etkisi çok önemlidir. Genç bu dönemde ailesinden ve öğretmenlerinden gelen bir başarılı olmalısın baskısı altındadır. Çevresi de ondan başarı beklemektedir. Belirli bir öğretmen kontrolünde geçirilen zoraki ders saati bu baskıya örnektir. Bu zorlama çocuğun az olan ilgisini, istikrarsızlığını, okul çalışmalarındaki eksikliğini giderme isteğini, çalışması gereken konulara karşı, iştahını ve gelişim evrelerini engeller. Şikâyetlere ve sızlanmalara neden olur (Martinez, 2001: 21). Bu dönemde çocuk ders çalışmak istemeyebilir. Fakat yapılacak etkili bir rehberlikle bu sorun aşılabılır.

Her toplumda eğitimin temel işlevlerinden birisi, toplumun kültürel mirasının birikimi ve sürekliliğini sağlamaktır. Bu miras yoluyla, her kuşak, kültür birikimi sürecini önceki kuşağın bıraktığı yerden devralarak sürdürmektedir (Tezcan, 1994: 52). Aslında çocuğun toplumsallaşmasında aileden sonra gelen okulun önemi çok büyüktür. Okul birçok arkadaşın olduğu farklı sosyalleşme çeşitlerinin birçoğunun yaşandığı, pek çok örnek alınacak ya da etkilenilecek kişinin bulunduğu sosyal bir kurumdur. Diğer yandan öğretmen de çocuğun toplumsallaşmasını sağlayan bir araçtır. Öğretmenler kişilikleri ve ilgileri yönünden birbirlerinden oldukça farklı olmakla birlikte yine de bazı ortak değer ve düşüncelere sahiptirler ki, öğrenciler bunlardan kaçmayı düşünemezler. Örneğin bunlardan birincisi yetişkin otoritesinin gerekliliği, düzen ve disiplin gereksinimi ikinci olarak en azından kendilerinin özel öğretimleri alanında bilgi ve eğitsel başarı değerlerini temsil eder. Üçüncü olarak doğru konuşma, kamu mallarına saygı, kibarlık ve düzenlilik gibi orta sınıf kişilik özelliklerini temsil ederler (Tezcan, 2001: 210). Öğretmen gencin sosyalleşmesinin önemli bir boyutudur. Bu dönemde öğretmen örnek alınan, etkilenilen en önemli kişidir.

2.3.3. Arkadaş Grupları

Genç belli bir çevrede, bir ortam içinde doğar. Bu çevre ve ortam belki onun yaşantısına denk bir önem taşır. Bir çocuğun ömrü, bu ilk çevrede geçeceği gibi başarısını ve büyüdüğünde toplumda alacağı yeri bu çevre tayin edecektir. Çünkü genç bu ortamda yoğrulacak, çevresinde olup bitenleri, görüp algıladıklarını değerlendirmek için bu ortam ona birtakım ölçüler verecek; edindiği bu ölçülere göre, kendine örnek alacağı kişi ve davranışların çoğunu, yerine göre hepsini, bu çevreden edindiği ölçülere göre seçecek ve kendine bir yol çizecektir (Akdeniz, 1994: 47).

Gencin sosyalleşmesinde etkili olan ve aynı yastaki kimselerin meydana getirdikleri bu çevre arkadaş çevresidir. Bu çeşit arkadaşlık grupları, insanın sosyal görüş ufkunu genişletir ve böylece insanlar çok yönlü bir şahsiyet kazanır. Arkadaşlık grubu vasıtasıyla yeni duyguları öğrenmek, yeni davranışlar ve bilgiler kazanmak imkânına sahip olunur.(Dodurgalı, 2000: 211).

Arkadaşlık grupları yaşamımızın her döneminde etkilidir. Onlar, topluma karşı yönelen ilgi ve ilişkilerimizin duygusal, kişisel, birincil nitelikteki bağlarıdır. Yaşamın içinde bulunduğumuz döneme göre değişik görünüm kazanırlar (Alkan, 1989: 82).

Arkadaş grupları gençlerin sosyal tavırlarını etkiler. Bu sosyal tavırlar, gencin genellikle diğer bireylere ve sosyal yaşama karşı tüm tavırlarını içerir. Bir dereceye kadar ailede kazanılan sosyal tavırlar, gencin arkadaş grubuyla olan deneyimleri sonucu değişebilir (Yavuzer, 2000: 63).

Arkadaş grubu, gencin toplumsal ufkunun genişlemesine ve onun karmaşık bir kişilik kazanmasına katkıda bulunabilir. Arkadaş grubu içinde çocuk sevgi, beğeni, yakınlık arar; bunları elde etmek için kendini grubun ölçülerine ve değerlerine uydurur. Spor, dans v.b. konularda başarılı olmak aile içinde olumsuz olabilir. Ancak grup içinde onlar en önemli değerlere dönüşür. Gençler arkadaş gruplarını, benzer ilgi, değer ve gelir gibi faktörlere göre seçerler. Dışlanmamak için de, büyük ölçüde arkadaş grubunun kurallarına uyum gösterme çabası içinde olurlar (Bozkurt, 2004: 125).

Gençlerin siyasal toplumsallaşmasında da etkili olan birincil gruplardan birisi de arkadaşlık gruplarıdır. Gencin yaşı ilerledikçe, siyasal konuları, ailesinden çok arkadaşları ile konuşma eğiliminde oluyor. Özellikle aile disiplininin hoşlanmayan çocuklar, arkadaşlarının etkisine daha açıktırlar. Emekçi ve burjuva çocuklarının bir arada buldukları gruplarda, emekçi çocuklarının, burjuva sınıfına özgü siyasal tutumları benimsedikleri izleniyor (Alkan, 1989: 83).

Dernekler, sendikalar gibi mesleki örgütler ile siyasi partiler de sosyalleşmede etkili rol oynar. Ancak bu örgütlerin kendi değer sistemleri içerisinde etkisi de diğer arkadaşlık gruplarının etkisiyle iç içedir. Bazen o örgütlere girişte arkadaş gruplarının rolü olurken, bazen de ilgili örgütler çerçevesinde yeni arkadaş grupları oluşabilir. Gencin toplumsal ve ahlaki kurallara uyum sağlaması bakımından da oyunun rolü ve önemi büyüktür. Çünkü çocuk okul ve aile çevresinde nelerin doğru, nelerin yanlış olarak değerlendirildiğini görür ve anlar. Ancak bu tür kurallara uymanın gerekliliğini oyun esnasında öğrenir ve fiilen uygulama imkânı bulur. Öyle ki, bir gün gelir oyun grubu, çocuğun günlük hayatını etkilemeye başlar. Ona doğru veya yanlış bazı kavramları kazandıracığı gibi birtakım tutumları da öğretir ve davranış biçimleri kazandırır. Kısaca oyun da çocuğun sosyal yönden gelişmiş dolayısıyla sosyalleşmesi açısından diğer unsurlar gibi oldukça önemlidir (Çimen, 1999: 50).

Gencin sosyal yönden gelişebilmesi için arkadaş grubuna katılması şarttır. Aslında bu dönemi yaşamış çocukların hepsinin arkadaş grupları olmuştur. Bir grubun üyesi olmak bu dönemde bir gurur kaynağıdır. Genellikle arkadaş grupları birbirlerini sahiplenir ve birlikte hareket ederler. Kendilerinden biz diye söz ederler. Mensubu olunan arkadaş grubunun bir lideri vardır. Liderin gözüne girmek çok önemlidir. Genç için bu arkadaş grubu her şeyden daha önemlidir. Gencin içinde bulunduğu toplumda iki tür çevresi vardır ve bu çevrelerle sosyal ilişki kurar. Ana-baba ve öğretmenlerin oluşturduğu yetişkinler çevresi, diğeri ise gencin yaşlılarının ya da okulda oluşturduğu arkadaş çevresidir. Bu dönemdeki akran gruplarına baktığımızda; Akran grupları farklı biçimdedirler. Toplumsal örgütlenmeleri, aile ve okuldan çok farklıdır. Doğal oyun grubu, örgütlü izci grubu ya da çete grubu gibi 3-4 kişiden oluşan klik olabildiği gibi okul grupları da olabilir. Her grup açık ya da kapalı olarak kendi kurallarına sahiptir. Kendi toplumsal örgütü vardır, grup üyelerinden beklentileri vardır. Her grubun kendi gelenekleri, görenekleri, tarzları, dilleri vardır (Tezcan 2001: 168).

Arkadaş edinmek ve ilişkiyi sürdürmek belirli bir olgunluğa ulaşmış olmayı gerektirir. Yaşlıları ile ilişki kuramayan, arkadaşlık edemeyen çocuklarda içe kapanma ya da ilgiyi çekebilmek için saldırgan davranışlar görülmektedir. Bazı anne-babalar çocuğun arkadaşları ile oynamasını engellerler. Bazıları ise çocuğun arkadaşlık ilişkilerine sürekli müdahale eder ve arkadaşlarını kendileri seçmeye çalışır. Arkadaşlarından gelebilecek olan tehlikeyi fazlasıyla abartırlar (Çağdaş ve Seçer 2002: 55).

Ergenlikte arkadaşlık çok önemli toplumsal işlevlere sahiptir. Arkadaşlık, ergenin hem toplumsal becerileri öğrenmesi ve kendini tanımak için yaptığı araştırmada merkezi bir rol oynaması, hem de ana babadan bağımsızlığını kazanması, karşı cinsle ilişkiler kurması ve kimliğinin onaylanması açısından toplumsallaşmasında önemli bir etken olarak yer alır (İnanç ve diğ. 2002: 270).

2.3.4. Toplumsal ve Sosyal Çevre

Toplumsal çevre içinde otoriteyi, yardımlaşmayı sağlayan, grupları oluşturan, insanların davranış ve özgürlüklerini denetleyen bir kurallar bütünüdür. Bir başka deyişle toplum, toplumsal ilişkilerden oluşan bir yumaktır. Uygarlık düzeyi, ekonomik uğraşısı, dili, dini, inandığı değerler ve uyduğu kurallar ne olursa olsun, ortak bir yaşayışa değerlere ait yapıya toplumsal çevre denilir. Her insan topluluğu bir toplumsal çevreyi meydana getirir. Toplumsal çevrenin yapısı, toplumsal ve ekonomik şartlara bağlı olarak farklı değişim hızlarına sahiptir. Genellikle bu değişim gelişme yönündedir (Gökçe, 1996: 1).

Çevre, bireyleri etkileyen tüm doğal nesne ve şartlarla, insan yapısı ve şartlarını kapsayan, alt ve üst kurumlarıyla, toplumsal örgütlenmeyi içine alan bir bütünü ifade etmektedir. Toplumsal çevre, insanları belli amaçlar doğrultusunda bir arada toplar ve diğerlerinden ayırır. Toplumsal çevrenin verimli olabilmesi için eğitilmiş olması kaçınılmazdır. Toplumsal çevre içinde, aynı sosyal gruplarda, aynı birey değişik bireylere karşı değişik rol ve statüler takınabildiği gibi aynı sosyal gruplar içindeki bireylerin de farklı rol ve statüler takındığı görülebilmektedir. Toplumlar farklı sosyal çevrelerle şekillenmiştir. Bir kent diğer kentten nasıl farklıysa, sosyal çevre itibarıyla da farklıdır. Bireyler bir çevreden diğerine geçebilir. Kendi amacına da uydurabilir. Dönmezer'e göre yaşam ile çevre iç içedir. Çevre yaşam hücrelerinin olduğu andan itibaren vardır. Çevrede meydana gelebilecek bir değişimin, alışkanlıklara ve yaşam tarzlarına varıncaya kadar değişikliğe uğrattığı, çevre deyince doğumdan ölüme kadar insanların vermiş olduğu dürtülerin anlaşıldığı, hava ve besinlerden, sosyal ve duygusal iklime, aileden topluma kadar, kişinin temasta bulduklarının inanç ve davranışlarına kadar ve hatta doğumdan önce de birey üzerinde etkisini göstermeye başlamasıdır (Kılıcıgil, 1998: 16).

Bireyi sosyalleştiren ve bireyin kişiliğine biçim veren çevreler çok çeşitlidir. Bireyin bir şey öğrenmesine yardım eden her çevre bu niteliktedir. Çocuğun ilk sosyal çevresi ailesidir. İlk öğretmeni anne ve babasıdır. Aile çevresini arkadaş çevresi, meslek çevresi, dini ve siyasi çevreler vb. izlemektedir. Fert bu çevrelerle kurduğu ilişkilerle toplum içerisinde kişiliğini kazanır. Çevreler aynı olsa da kişilikleri farklı olabilir. Çünkü insanların yetenekleri birbirinden farklıdır. Ayrıca hiç kimse aynı çevreden aynı şekilde etkilenmemektedir.

2.3.5. İnternet ve Kitle İletişim Araçları

İletişim iki birim arasında birbiriyle ilgili mesaj alışverişidir. İletişim olması için sadece iki yönlülük yeterli değildir. Alınan ve verilen mesajların birbirleriyle ilişkili olması da gerekir (Cüceloğlu, 1999: 163,165).

Kitle iletişim araçları arasında ortak bir tutum göstergeler, imgeler olan, büyük ve karmaşık dinleyici yığınlarına ulaşabilen radyo, televizyon, gazete, dergi, filmler ve öteki iletişim araçlarından oluşurlar. Toplumsallaştırma araçlarıyla karşılaştırırsak kitle iletişim araçları gelişmelidir ve bireyler arası etkileşime doğrudan karışmamalıdır. Ama yine de onları toplumsallaşmanın önemli araçları olarak görmemiz gerekir. Kitle iletişim Araçları tıpkı reklâm gösterilerinde olduğu gibi etkilerini daha da artırabilir. Günümüzde bebekliğinden başlayarak gittikçe çocuğun dünyasının önemli bir bölümü oluşturmakta ve görünen birçok saatini almaktadır (Elkin, 1995: 97).

Kitle iletişim araçları, genel bir tanımla, kitlesel bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar olarak tanımlanabilir (Özkök,1985: 93). Günümüzde posta, telgraf, telefon, faks gibi haberleşme araçları; gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları; uydular, bilgisayarlar (İnternet ve e-mail) birer iletişim aracı olarak iletişimin ayrılmaz parçaları durumuna gelmiştir. Bu elektronik iletişim araçları, günümüzde, kurduğu haberleşme ağıyla kültürü de yaygınlaştırmış; dünya küresel bir köye dönüştürmüştür (Akay, 2006: 44).

Kitle iletişim araçları sosyalleşme sürecinde çocuk üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Aile içinde, komşuluk ilişkilerinde, okulda çocuğun üstlenmesi gereken bir dizi rol örnekleri sunmaktadır. Medyada yer alan kahramanlar, çocuklar için model olmaktadır. Bu sayede medya çocukların birçok konuda farkında lığını da arttırıyor (Bozkurt, 2004: 126).

Bu araçlar toplumdaki bazı grupların tutum ve davranışlarını açık bir biçimde etkileyebilir. Oysaki kısa bir zaman süresi içinde insanların gerçekten önem verip bağlandıkları bir tutumda büyük bir değişiklik yaratmak çok güçtür. Tutum değiştirmeye yönelik girişimlerde küçük etkilerde sonuçlanmıştır (Fredman 1993: 389). Kitle haberleşme araçları insanların eğitimi, sosyalleşmesi ve şahsiyetlerinin oluşumunda çok büyük tesirlere sahiptir. Bu tesirler sadece kişilerin günlük yaşayışlarındaki alelade davranışlar üzerinde olmamakta, aynı zamanda onların dini ahlaki ve kültürel karakterleri ve şahsiyetleri üzerinde de son derece etkili olmaktadır. Günümüz teknolojisinin eğitime getirdiği en yeni eğitsel kurum kitle iletişim araçlarıdır. Bu araçlar çocuğa bir takım davranış modelleri sunar, kuvvetli şahsiyet tipleri ve kahramanları ortaya çıkarır. Onların yasayış tarzlarına özendirir (Dodurgalı, 2000: 221).

Radyo, televizyon gazete ve diğer yayınların işlevleri şüphesiz salt bilgi aktarmakla kalmıyor, bu araçlar kişinin genel ve siyasal kültürünü de etkiliyor. Her türlü yayın aracının sık sık propaganda için kullanılması bunların değer ve tutum aktarıcısı olabileceklerini gösteriyor. Kişi daha önce herhangi bir alanda fikir sahibi değilse bu durum kitle iletişim araçlarının etkinliğini arttırabilir. Eğer kişinin kitle iletişim araçları sonucu edindiği bilgiler, düşünceler sürekli olarak kendi bildikleri ve eğilimleri ile çeliniyorsa, zaman içinde kitle iletişim araçlarının etkisi artabilir (Turan, 1977: 60).

Bugün dünyada milyonlarca insan, internet kullanıyor, gazete okuyor, sinemaya gidiyor ve televizyon seyrediyor. Dolayısıyla insanlar her gün binlerce görsel ve işitsel mesajlar alıyorlar. Bu mesajlar, komedilerin, haberlerin, şarkıların ve çizgi filmlerin içinde taşınmaktadır. Çok çeşitli yollarla, her yastan insan için toplumsal yaşamı etkiliyor.

2.4. Spor ve Sosyalleşme

Sosyalleşme, bireyin yalnız kültür unsurlarını algılamasını ve benimsemesini değil, aynı zamanda kişilik ve benlik kazanmasını da sağlamaktadır. Yeni doğan bir çocukta benlik duygusu yoktur, fiziki varlığını bile dış evrenden ayırt edememektedir. Çocuk bir aylık iken çevreden gelen etkiye tepki göstermemekte, iki üç aylık iken bazı yakınlarına gülümsemekle yetinmekte, altı aylık olunca sayıca artan tepkilerini, kişilere göre farklılaştırma yeteneğine sahip olmaktadır.

Sosyalleşme bireyin kendisini çevreleyen maddi ve toplumsal varlıklara uyum sağlamak amacıyla çoğu kez bilinçsiz olarak geçirdiği uzun bir süreyi ifade eder. Bu açıdan sosyalleşme, bireyin benlik ve kişiliğini oluşturan temel etkenlerden biri olarak belirlemektedir. Belirli toplumsal ve kültürel etkilerin sonucu olarak kişiye dönüşebilen insan, dünyaya bir kişi olarak değil ancak bir kişi olmanın olanakları ve yetenekleriyle gelmektedir. Kişi, evrensel toplumsal özellikleri olan dili, statü ve rolleri, inanç ve değerleri, toplumun diğer kişileriyle paylaşma durumundadır. İşte bu anlamda kişilik, belirli bir insanın tüm değer ve özelliklerini kapsayan bir bütün olarak belirli bir toplumsal ve kültürel çevreyi bireysel düzeye yansıtan karmaşık bir sistemdir. Sosyalleşme süreci doğuştan başlayarak tüm yaşam boyunca süren uzun bir dönemi kapsar. Başka bir deyişle sosyalleşme, belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek o topluma ait bir birey durumuna gelişi olayıdır.

Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitime yönelik çeşitli uygulamalar göstermiştir ki çocukların okul öncesi dönemindeki yaşantıları daha sonraki yıllarda duygusal ve sosyal gelişimini etkileyen en önemli unsurdur. İşte bu nedenlerle ülkemizde okul öncesi dönemini yaşayan çocuklarımıza bir çatı altında belli hedefler doğrultusunda, iyi yaşantı, iyi örnekler, iyi bir eğitim vermek ve geleceğe daha sağlıklı, daha nitelikli insanlar yetiştirmek amacı ile okul öncesi eğitimine devlet olarak gerekli önem ve öncelik tanınmıştır. Çünkü davranışımızın temeli bu yıllarda atılmaktadır. Bu da bebek ve insanın erken eğitimini gerekli kılar. Bunlar duruma göre aileleri, toplulukları, kapsayan düzenlemeler yoluyla da sağlanabilir. Erken çocuk ve okul öncesi eğitim; doğumdan (hatta doğumdan önce annesinin anneliğe hazırlığı ile başlayarak; ilkokulun ilk yıllarına (çocuğun örgün eğitim programına uyum sağlamasına) kadar devam eder, çocuğun doğuştan getirdiği gelişim potansiyelini azami ölçüde ortaya çıkarması için gerekli ortamı ailede, toplumda ve okulda sağlamayı garantileyerek, çocuğun tüm gelişimine katkıda bulunan, devamlı bir eğitim sürecidir (Ülküer, 1993: 24).

Arnold Gasel, insan beyninin okul öncesi yaşlarda gerçekleştiğini ve altı yaşına gelmeden önce hemen hemen olgunluk düzeyine ulaştığını belirterek şöyle der: İnsanın zihinsel karakteri ve istekleri büyümeyi şekillendiren okul öncesi yıllardaki kadar hızla bir daha asla gelişmeyecektir (Büyükkaragöz,1993: 66). Okul öncesi eğitimi gören çocuklar, yaşlılarına nazaran sosyal yönden daha çabuk gelişir ve anaokuluna daha erken yaşlarda başlayarak olgunluğa erişirler. Yeni ve değişik durumlara daha kolay uyum sağlarlar. Grup içinde lider olurlar, sorumluluk duygusuna sahiptirler, öykü ve fıkra anlatmaktan hoşlanırlar, zor durumlarla başa çıkmak onlar için adeta bir oyundur. Üstün yetenekli bir çocuğun da tüm çocuklar gibi sevgiye ve ilgiye ihtiyacı vardır. Ona sağlanan imkânlardan yararlanırken, zaman zaman düşüncelerini uygulayamadıklarından kızgınlık duyarlar, ebeveyn bu konuda ona rehberlik etmeli, onları dinleme ve ilgisini anlamalıdır (Erkal, 1999: 107).

Çocuğu daha iyi eğitmek için (toplumsallaşmasını sağlamak) “Erken Destek Projesi” adı altında faaliyetler başlatılmıştır. Erken destek projesinin amacı 3–5 yaşlarındaki çocuğa sağlanan desteğin onun çok yönlü gelişimine etkisini saptamaktır. Çocuğa erken destek projesi iki şekilde oluşmuştur. Birisi, çocuğun devam ettiği yuva ya da gündüz bakımevindeki eğitimidir. Bu tür eğitim sağlayan kurumlara eğitim kurumları denilmiştir. Bu eğitimi alan çocuklarda çok yönlü bir gelişim söz konusudur. Erken destek projesinin amacı çocuğun bütünsel gelişimidir. Bu programın hedefi çocuklardır. Erken çocuk gelişimi ve eğitiminde dünyanın çeşitli ülkelerinde benimsenen farklı maddeler vardır. Bazıları kurumsal, bazıları ev merkezli programlardır. Bazıları çocuğa doğrudan hizmet götürürken bazıları da çocuğun yakın ve uzak çevresini desteklemeyi hedefler. Çocuk doğrudan hizmet sağlayan programlar ağırlıklı olarak kuruma merkezlidir. Burada amaç sağlık, bakım, beslenme ve eğitim yani çocuğun kapsamlı gelişimidir. Bu hizmetlere örnek anaokulları, gündüz bakım evleri, kreşler, ana sınıfları, iş yerlerine bağlı okul öncesi merkezlerdir. Eğer uyum ve devamlılık olmazsa merkezlerde verilen eğitim etkin ve devamlı olmaz. Çocuğun çevresine destek vermeyi amaçlayan programlar, ise çocuğun bakım ve eğitimini üstlenen kişileri çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda çocuğu aydınlatır ve çocuğa bilgi aktarır (Kağıtçıbaşı, 1993: 11).

Öğretmen sınıfta bütünlüğü sağlarken, sevgi temeline dayalı bir saygıyı oluşturmaktadır. Öğretmenin çocuğu ve mesleğini seven bir birey olması gerekir. Öğretmen öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve özendirici bir ortam yaratmalıdır. Rehberlik öğretmenin temel görevlerinden biri sayılmalıdır. Sağlıklı bir okulda bir ya da birden fazla rehberlik uzmanı bulunmalıdır (Oğuzkan, 1981: 105).

Aile çevresindeki koşulları ne kadar elverişli olursa olsun çocuğu ilkokula hazırlayarak, daha olumlu sonuç vermektedir. Gelişmekte olan ülkemizde sanayileşmenin paralelinde, yaşam koşulları kadının çalışmasını zorunlu kılmış, bu da okul öncesi eğitimin önemini bir kat

artırmıştır. Yaşamın ilk üç yılında annenin, çocuğun eğitimiyle meşgul olması hiçbir kişi ya da kurumdan yardım istememesi kuşkusuz en sağlıklı yoludur. Fakat çalışan anne mecburen bir kurumdan yardım ister. Çocuk model olarak kendisine bakan bu kimseyi aldığından onun konuşmasındaki dilbilgisi hatalarını, örf ve âdetini taklit yoluyla kolayca öğrenebilecektir. Anneye en çok gereksinim duyduğu bu dönemde anneye fiziksel temastan ve duygusal etkileşimden uzak büyüyecek, bu da çocuğun kişilik ve duygusal gelişimini önemli bir biçimde etkileyecektir (Yavuzer, 1999: 179).

Eğitim ve öğretim yaşamının temel öğelerini okul ve öğretmen oluşturur. Öğrencinin dersi sevmesi, çalışma alışkanlığı kazanmasının yanı sıra benimseyeceği değer yargıları tutumları açısından da öğretmenin rolü büyüktür. Çocuğun kişiliğinin oluşumunu ve gelişimini biçimlendiren insandır. Günümüzde öğretmen salt bilgi dağıtan, ders verip onu değerlendiren, pasif bir birey olmaktan çıkmıştır. Modern eğitim anlayışının öğretmeni, çocuğun toplum içinde özgürce gelişebilmesi için onun duyan, düşünen ve uygulayan bir insan olması yolunda çeşitli deneyimleri kazanmasıyla ilgilenir. Öğretmen, çocuğun öğrenme, araştırma ve incelemesine rehberlik eden bir birey olmalıdır. Okulun çocuğu sosyalleştirme görevi genellikle sınıf içinde yerine getirilir. Kişilik oluşumunu ve akademik başarısı yönünden 20 öğretmenin her çocuğu bireysel özelliklerine göre tanımak zorunluluğu vardır (Tezcan,1981: 166).

Açık sınıflarda çocuklar kendi kendilerine öğrenmekte, ilgi ve eğilimleri doğrultusunda istedikleri etkinliği seçmektedirler. Öğretmen ise nispeten pasif ve çocuğun aktif öğrenmesini kolaylaştırıcı bir kişi olarak davranmaktadır. Açık eğitimde öğretmen çocuk ilişkisi karar vermeye katılım üzerine kurulmamıştır. Çocuk öğrenme sürecinin merkezidir, kendisi bizzat öğrenmeden sorumludur. Açık eğitim okul duvarlarını yıkmakta, öğrenme dünyasını gerçekte bütün dünya olarak düşünmektedir. Sınıfın dört duvarını eğitim yeri olarak kabul etmemektedir, bu dünya bir sınıftır, oyun alanları ve toplum da sınıflardır ve çocuklar bu dünyaya çıkmakta, öğrendikleri uygulamakta özgür olmalıdırlar (Tan, 1993: 178).

2.4.1. Sosyalleşme Sürecinde ve Spor

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Spor, bireyi dar dünyasından kurtararak başka ortamlarda başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasının pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir (Yetim, 2000: 159).

Ülkemizde, özellikle şehirleşmiş bölgelerde eğitime paralel olarak, yas yükseldikçe karşı cinsle arkadaşlığı doğru bulanların artması, bu konuda bilinçli bir şekilde, kız erkek farkı

gözetmeksizin, dostane bir şekilde arkadaşlıkların kurulması, bu konunun toplumumuzda değişim sürecinde olduğunu gösterir. Genel olarak baktığımızda, ülkemizde son yıllarda kadının rolüne ilişkin değer ve tutumlarda belirgin bir değişimin var olduğunu görürüz. Bu da Türk toplumunun bir geçiş süreci içerisinde olduğunu gösterebilir.

Ülkemizin geleneksel yapısı içinde kadının edilgen ve tabii bir rolü vardır. Çocukluğunda ve gençliğinde anne ve babanın baskısı altında olan genç kız, evlendikten sonra da kocasının ve onun ailesinin baskısı altına girer. Ev içinde ve ev dışı konularda hemen tüm kararlar onun dışında verilir ve uygulanır. Bu durumda kadının değil spor yapmak, yapmak istemesini söylemesi bile olanaksızdır. Kadın ancak yaşlanınca bir statü kazanabilir. Ancak, özellikle büyük şehirlerdeki sosyal ve ekonomik yapı, eğitim imkânları, dolayısıyla öğrenim düzeyinin yükselmesi, çeşitli sektörlerde istihdam edilmesini sağlamış, bu da bir anlamda ekonomik bağımsızlığa kavuşması ile sonuçlanmıştır.

Ekonomik yönden bağımsızlığını elde etmiş bir kadının ev bütçesine katkıda bulunması, evdeki kararlara katılması, sosyal değişimin olumlu olumsuz faktörlerden etkilenmesi, daha yüksek statülü bir yapıya sahip olmasıyla, yaratıcı gücünü geliştirecek, bilfiil veya bos zaman uğraşısı haline getirecek spora yönelmesi, kadının çağdaşlaşma yolunda olduğunu göstergesidir. Ülkemizde, gençlerimizin büyük çoğunluğu tesis gerektirmeyen sporlara daha çok uygulayıcı olarak, tesis gerektiren sporlara da daha çok izleyici olarak katılmaktadır. Tesis yetersizliği sonucu gençlerimiz sporla izleyici olarak ilgilenmek durumunda kalmıştır. Hemen hepsinin sevdiği bir spor dalı olmasına karşın, bizzat spor yapanların sayısı oldukça azdır. Gençlerimizin spora olan ilgilerini yapıcı bir biçimde değerlendirmek, bu konuda organizasyonlar kurmak, tesis ve araç-gereç sağlamakla mümkün olabilecektir (Çelik,2002: 86).

2.4.2. Spor Sosyolojisi ile Beden Eğitimi ve spor ilişkisi

Spor sosyolojisi, sosyolojinin özel bir alanıdır. Sporun çeşitli bağlamlarını, değişik yanlarını sistematik olarak araştıran deneysel bir bilim dalıdır. Amacı bilimsel olarak oluşturulmuş bilgileri sürekli gerçekle karşılaştırarak bir kurama varmaktır. Bir başka deyişle spor sosyolojisi, belli kurumların ışığı altında diğer bilim dallarıyla işbirliği yaparak sporda sosyal yapılar ve sosyal davranışlar ile sporun sosyal etkilerini araştırır (Atalay, 1998: 2).

Beden eğitimi, sosyolojik açıdan ele alındığı zaman, konu birçok değişik yönde geliştirilebilir. Sosyoloji değişik insan gruplarının özellikleri, kurum ve fonksiyonları ile ilgilenen bir bilim dalıdır. Bu alanı beden eğitimine uygulayacak olursak, sosyolojinin spor gruplarının sosyal yapısını, dinamizmi ve beden eğitiminin sosyalleşme ile alan ilişkisini araştırmaya yöneldiğini görürüz. Sosyologlara göre kültürel sistem her ülkede aynı değerleri içerir. Bu kültürel değerler, toplumda kişilerin davranışını etkiler ve yönlendirirler. Günümüz

Türkiye’inde insanların spora aktif ve pasif katılımına bir göz atacak olursak; ülkemizde kültürel değerler açısından beden eğitimi ve sporun oldukça önemli bir yer tuttuğu görülür (Açıkada,1990: 35).

Spor yapmanın bireye psikolojik, biyolojik ve sosyal yönlerden çeşitli yararlar sağladığı bilinmektedir. Biyolojik açıdan düzenli hareketi içeren etkinliklerin bireyin organik gelişimine solunum-dolaşım sistemlerine olumlu etkilerinin olduğunu araştırmalar göstermektedir. Psikolojik açıdan spor; bireye sağlıklı kişilik kazandırmada, iyi karakter oluşumunda, saldırgan eğilimlerin doyurulması ve cinsel gerginliklerin giderilmesinde; kitle toplumlarında kendini yalnız hissedenden bireylere bir gruba ait olma, başarı başarısızlıklarını coşkuyu paylaşma vb. durumlar yaratarak doyuma ulaşmasını sağlayabilmektedir. Toplumsal açıdan ise, grup içerisinde arkadaş edinebilme, farklı insanlarla iletişim kurabilme, hoşgörü geliştirebilme gibi özellikleri geliştirebilmektedir. Tüm bu gelişmelerin en hızlı olduğu dönem çocuğun doğumdan sonraki okul öncesi çağıdır. Sonra bunu ilkököl çağı ve orta öğretim çağı izlemektedir. Ergenlik dönemi özellikle psikoz-sosyal etkileşimlerin en yoğun olduğu dönemlerden birisidir. Bu dönemde verilecek iyi bir spor eğitiminin bireyin psikoz-sosyal uyumuna büyük katkılar sağladığı yapılan araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır (Çamlıyer,1996: 108).

Yapılan araştırmalardan da gördüğümüz kadar beden eğitimi, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan tüm ülkelerin üzerinde birleştikleri en temel alanlardan biridir. Bugün beden eğitimi ve spor kavramının gelişmiş diye nitelendirilen ülkelerde bireyin, dolayısıyla toplumun ruhsal ve bedensel gelişimini sağlamada çok etkili bir araç olarak kullanıldığı inkar edilmez örneklerle ortadadır (Çon,1997: 42).

Spor günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen çok önemli ve yaygın bir kurumdur. Spor toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun bir sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür. Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına ve sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Bu değerler, çok çalışmayı, fedakarlığı, hakkaniyeti, sadakati, sorumluluğu, güvenilirliği, hoşgörüyü ve kendini disiplin altına almayı kapsamaktadır. Spor, bireylerin ve toplumun istikrarına; gerekli değer, kurum ve davranışların oluşumuna katkı sağlar. Sosyalleşme sürecinin önemli bir sonucu rol öğrenmektedir. Çocuklar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktivitelerle sosyalleşirler. Spor, ön yargıları yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşmalarına katkı sağlar. Sportif ilişkiler, farklı toplumların insanlarını birbirine yaklaştırarak kaynaştıran ve böylece barışçı amaçlara hizmet eden faaliyetlerdir.

Günümüz toplumlarında spor yapmaya ve izlemeye duyulan ilginin artması, çağdaş sosyal hayatın ayırt edici özelliklerindedir. Dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı olmadan tribünler ve televizyonların basında dünyanın her tarafından milyonlarca insanı aynı anda toplayabilen başka bir olay yoktur. Bireyin sosyalleşmesinin erken yaşlarda söz konusu olması, beden eğitimi ve spor ile sosyalleşmeyi aynı dönemlerde birlikte ele almayı gerekli kılmaktadır.

Toplum içinde mevcut birtakım sosyal bunalımların hafifletilmesinde sportif olayın önemli payı vardır. Toplumların daha demokratik bir nitelik kazanmaları ve milli kültürün yaygınlaştırılmasında spor milletlerin milli kültürlerinden ayrı düşünülmemektedir. Sürekli bir takım huzursuzlukların bulunduğu birçok ülkenin, sosyal bakımdan gelişmişliği ile spordaki geriliği arasında paralellik vardır. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde çocukların ve gençlerin sağlıklı, güçlü, sosyal ve bilinçli yetişmeleri, geleceğin güvenilir kuşaklarının oluşturulması için, spora çok önem verilmiş ve her türlü spor yatırımları belirgin bir biçimde hayata geçirilmiştir.

2.4.3.Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Göre Beden Eğitimi ve sporun Sosyalleşmedeki Fonksiyonları

Çocuklar grup ya da takım halinde oynamaya isteklidirler. Çok kurallı oyunlardan hoşlanmazlar. Uzun süreli dikkat gerektiren etkinliklerden çabuk bıkarlar. Evin dışında katıldığı hareketli ve eğlenceli oyunlar ile yarışmalara ilgileri fazladır. İyi beslenmeye, yeterince dinlenmeye ihtiyaçları vardır. Etkinlikler arasında sık sık dinlenmeye gerek duyarlar. Anne, baba, öğretmen ve diğer büyüklerinden şefkat, övgü ve ilgi beklerler. Dönem sonunda, kız ve erkek çocukların oyunları ve ilgileri ayrılmaya baslar (Aracı,1999: 23).

Bu dönemde oyun çocuğun en önemli uğraşısıdır. Gün boyunca durup dinlenmeden oynar. Oyun; çocuğun ruhsal gelişiminde ve kişilik kazanmasında sevgiden sonraki en önemli ikinci ruhsal besini olmuştur. Uygulanacak beden eğitimi faaliyetleri bu özellikleri göz önünde bulundurarak yapılmalıdır. Bu çalışmalar tüm kas ve eklemlere yönelik; hareketlilik, beceriklilik, çabukluk ve denge geliştirici amaçlı olmalıdır. Ayrıca eğlenceli grup yarışmalarına da yer verilmelidir. Basketbol, voleybol, yüzme vb. spor dallarının tekniğe yönelik başlangıç çalışmaları yapılmalıdır. Derslerin veya faaliyetlerin sonunda, öğrencilerin dinlenmelerine ve dış ortama uyum sağlamalarına özen gösterilmelidir.

2.4.4.Öğrencilerin Sosyalleşmesinde Beden Eğitimi ve Sporun Etkileri

Hayat boyu devam eden birçok arkadaşlık, spor hareketlerine katılmakla başlamış ve gelişmiştir. Sporda, güzel duygusallık ilişkileri geliştiren durumlar, muhtemelen savaşı, felaketi ya da belayı reddetmek gibi durumlardan daha iyidir. Hayatın rutin içlerinde beyefendi ya da hanımefendi gibi davranmak nispeten kolaydır. Fakat bir yarışma, özellikle de rakip oyunculara

haksız avantaj sağlandığı sırada, büyük çapta yerine getirilmesi arzulanan sportmence davranış ise çok zordur. İşte bu zorluklarından dolayı spor, sporcuları diğer kişilere daha cazip gösteren niteliklerin öğretilmesinde, eğitimcilere olağanüstü avantajlar sağlar (Baley ve Field, 1997: 8).

Beden eğitimi, bu aktivitelerin cinsiyete göre karşılıklı saygı anlayışına dayandırılmasıyla, ülkede demokrasinin uygulanmasına yönelik tutumların gelişimine yardım edebilir. Çünkü beden eğitimi istenilen niteliklerde bir karakter gelişimi, insanlığa saygı, birlikte iş yapabilme, aile ve ülkeyi sevmeye ve koruma gibi davranışlarla, demokrasinin ülkede pratik olarak daha çok uygulanmasını etkileyecektir (Baley ve Field, 1997: 9).

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradeyi güçlü kılmak yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önem taşımaktadır. Sosyalleşmenin ve ferdin gelişmesinin ömür boyu sürdüğünü düşünürsek, konunun önemi daha iyi fark edilebilir (Güven, 1998: 114). Sportif etkinlikler içerisinde oyun kuralları ve davranış Şekilleri, toplumdaki simgelemeler ve değişik Şekillerde toplum kurallarını yansıttığı için; bireyin bunları algılaması, benimsemesi ve kullanması mümkün olabilmektedir. Yine bu yapı içerisinde bireyin toplum kurallarının ve demokratik toplum kavramını öğrenmesi, kişinin yetenek ve performansı ile çevresinde kabul edilmesi, başarı ve performans etkileşimi, benlik gelişimi mümkün olabilmektedir (Açıkada, 1993: 68).

Sosyalleşme sürecinin önemli bir sonucu rol öğrenmektir. Çocuklar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktivitelerle sosyalleşirler. Bu faaliyetler iyi yurttaş, iyi arkadaş, sorumluluk sahibi komşu, iyi öğrenci, birlikte çalışma, ahbablık, liderlik vb. rolleri öğrenmede önemli hazırlayıcılık görevi yaparlar. Birçok araştırma oyun, müsabaka ve sporun etkilerini araştırmış ve bu gibi faaliyetlere katılımın çocukların sporun hem içinde hem de dışındaki ilişkileri öğrenmelerini sağladığını ortaya koymuştur (Çakmakçı, 2001: 93).

2.4.5. Spor ve Sosyalleşme İlişkisi

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır (Yetim, 2000:59). Bu yönü ile sporun, yeni dostluklar kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Spor sadece spor yapanlar değil izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (Küçük ve Koç, 2009: 3). Oyun ve sporun toplumsallaştırıcı etkisi, bireyi başkalarıyla ve

toplumla barışık, onlarla uyumlu ve dengeli bir yapıya ulaşmasını sağlayacak ön koşulları hazırlamaktır (Kılbaş, 2001: 100) .

Spor sosyal yönü ile çevre - fert bütünlenmesi, grup içerisinde hüküm verme, başkalarıyla iletişim kurmayı öğrenme, bir grup içerisinde fikirleri değerlendirme ve mücadele etme özelliklerinin gelişmesini sağlar. Ayrıca, toplum tarafından kabul edilme ve ait olma duygusunun gelişimi; olumlu kişilik özelliklerinin gelişimi; boş zaman uğraşısı olarak kullanımının öğrenilmesi; iyi ahlaki hareketleri yansıtan davranışlarının gelişmesine hizmet etmektedir (Bayrakçı, 2006: 6).

Ferdin aktif ve pasif olarak spora katılması manevi yalnızlığın oluşumunu hazırlayan sakıncaları ve yalnızlık bunalımlarını toplumsal iletişim sayesinde önler. Fert ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde sportif ve bedensel aktiviteler önemli bir etkidir. Bu sayede sosyal ilişkiler gelişir, buna bağlı olarak kurum ve olaylar oluşur (Altuğ, 1998: 22).

Gencin aile, okul, iç ve yakın çevresi ile sürdürdüğü ilişkileri sonucu edineceği davranış, tutum, düşünce ve bilgi birikimi, hem kendisinin hem de toplumun geleceğini biçimlendirecek unsurlar olacaktır. Bu nedenle henüz olgunlaşmamış bir insanın sosyal olgunluğa yönltilmesi, içinde bulunduğu toplumun alışkanlık, değer, tutum ve inanışlarını öğrenme ve uygulama süreci olarak tamamlanan sosyalleşmenin niteliği, gençlik döneminde daha da önemli olmaktadır. Genç insan değişken ve dinamik yapısını nitelikli ve yeterli bir sosyalleşme süreci içinde sürdürdüğünde, ancak verimli ve sağlıklı kişilik özelliklerine sahip olabilecektir. Gencin özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk duygularını geliştirme özlemi ve çabası sonucu ortaya çıkan sorunlarının, toplumsal ve ekonomik yapıya uygun olarak getirilecek çözümleri, gençliğin ve toplumun geleceğini belirleyici olacaktır. Spor bu dönemde gencin özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk duygularını geliştirmekte, sağlıklı sosyalleşmesine yardımcı bir unsur olmaktadır (Akıncı, 2007: 54).

Görevleri arasında gençliğin sağlıklı gelişmeleri ve sosyalleşmeleri için onlardaki yaratıcılık gücünü geliştiren ve topluma daha kolay uyum sağlama ve gençlikten gelen coşkuya deşarj (boşalım) olanağı veren spor ve spor teşekküllerine önem verilmesi, gençlik sorunlarının hafifletilmesinde bir araç ve aynı zamanda bedeni ve ruhi gelişmelerinin bir amaç olduğu sporun; köy-kasaba, gecekondü-kent gençliğine, üretici-tüketici gençliğine, okuyan-okul dışı gençliğe, kişiliğini bulma, sorumluluk paylaşma, toplumsal hayat içindeki ilişkilerini geliştirme açısından yaygınlaştırılması çalışmalarına gidilmelidir. Bu çalışmalar mevcut durumun ve sorunların doğru olarak tespitine ve çözüm önerilerinin Türkiye Şartlarına uygun gerçekçi bir yaklaşımla uygulamaya konulabilmesine bağlı olacaktır (Akıncı, 2007: 55).

Sosyalleşme sürecinin önemli bir sonucu olarak çocuklar rol öğrenmektedir. Çocuklar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktivitelerle sosyalleşirler. Bu faaliyetler iyi yurttaş, iyi arkadaş, sorumluluk sahibi komşu, iyi öğrenci, birlikte çalışma, ahbaplık, liderlik vb. rolleri öğrenmede önemli hazırlayıcılık görevi yaparlar. Birçok araştırma, oyun, müsabaka ve sporun etkilerini araştırmış ve bu gibi faaliyetlere katılımın çocukların sporun hem içinde hem de dışındaki ilişkileri öğrenmelerini sağladığını ortaya koymuştur (Yetim, 2000: 155).

Spor, özellikle ergenlikte artan beden enerjisinin kanalize edileceği en uygun alandır. Çocuk aktif spor yaparken bir gruba ait olma ve o grupla dayanışmaya girme şeklinde sosyal bir işlevi yerine getirmektedir. Bu nedenle spor, toplumla iyi bir uyum sağlamış ve bütünleşmiş kişiliklerin oluşmasına katkıda bulunur. Çocuk sporun yapısını öğrendikten sonra diğer oyunculara yanıt vermeye başlar (Yalçın ve Akkuş, 2006: 9).

Çocuğun kuralları anlayarak yanıt vermesi, toplumsal normları anlamakla eşdeğerdedir. Başka bir deyişle, bugünün spor kurallarını öğrenerek uygulamaya aday bir yetişkindir. Grup sporunu yapan çocuk, yüksek başarının koşulları arasında, olumlu grup içi ilişkiler ile gerilimsiz bir ortamın geldiğinin bilinci içindedir (Yavuzer, 2007: 10).

Spor, belli kurallara göre yapılan bir uğraş olması nedeniyle, insanlara kurallara uyma alışkanlığı kazandırır. Bu açıdan spor, içinde yaşadığımız toplumun uyum sağlamamıza yardım ederek önemli bir sosyalleşme aracı işlevi görür (Doğan, 2007: 42).

Sporda başarılı olan çocuklar, yaşlıları tarafından çok daha kolay kabul edilirler. Takım kaptanı ve grup lideri olma olasılıkları da daha yüksektir. Genellikle böyle çocuklar daha iyi toplumsal yeteneklere sahiptir (Leblanc ve Dickson, 2005: 11).

Çocukların beklentilerine cevap verecek, rekabete dayanmayan ve Neşeli programlar aracılığı ile gerçekleştirilen sporun toplumsal gelişmeye olumlu etkileri olacaktır. Spor, artık çağdaş eğitimin bir parçasıdır. Sportif etkinlikler de bir ekibin üyesi olarak katılma; çocukta yardımlaşma, beraber çalışma, diğer ekip elemanlarına ve oyun düzenine saygılı olma gibi duyguları geliştirir (Balcıoğlu, 2003: 13).

Günümüzde pek çok aile, çocuklarına spor yapma imkanı sağlamak için çaba göstermektedir (kurs ücreti ödeme, çalışma süresince bekleme, spor malzemesi satın alma v.b.). Ancak bu etkinlikler boyunca, çocuklarının diğerlerine göre hep daha iyi, daha başarılı olması isteğini taşımaktadır. Ebeveynler çocuklarından hırslı olmalarını, çok fazla işler yapmalarını beklerler. Bunun sonucu, çocuk kendini değersiz hissetmekte, diğer arkadaşlarına düşmanlık beslemektedir. Sportif etkinlikler, kazanmak ve kaybetmek üzerine kurulmamalıdır. Tersine, başarmaya, problem çözmeye, çocuğun grubun bir parçası olduğunu hissetmesine imkan

verecek şekilde belirlenmelidir. Bilinçli düzenlenmiş çocuk sporlarının yararları büyüktür ve çocukların spora katılımı özendirilmelidir. Spor sayesinde iş birliği ile rekabetin birlikteliği çocukken kavranılır (Balcıoğlu, 2003: 15).

Gelişmiş ülkelerde sportif yarışmalar da sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilir. ABD’de fikir olarak bu eğilimde olan yetişkinler, oyunlu aktiviteler düzenlemekte ve amaç edinmeyi, beceri geliştirmeyi ve ödül alma başarısının önemini vurgulayan spor programlarına katılması için çocuklarını teşvik etmektedirler (Doğan, 2007: 41).

2.4.6. Sporun Sosyalleşmedeki Yeri ve Önemi

Ferdin sosyalleşmesi bir süreç esnasında gerçekleşmekte olup, bu sürecin sonunda sosyalleşme ile birlikte şahsiyeti de gelişmektedir (Erkal ve diğerleri, 1998: 142). Bireyin sosyalleşmesinin erken yaşlarda söz konusu olması, beden eğitimi ve spor aktivitelerinin de çocukluk ve gençlik çağında alışkanlık haline getirilmesi ihtiyacı spor ile sosyalleşmeyi aynı dönemlerde, birlikte ele almayı gerekli kılmaktadır. Çeşitli oyunlar ve spor toplumun yansıtıcılarıdır. Çünkü bir toplumda sosyalleşme için gerekli süreçlerin pek çoğu oyun ve spor ortamında vardır. Rol oynama, statü, tabakalaşma, onaylama, liderlik etme, disipline uyma, yarışma ve iş birliği gibi sosyalleşmenin tüm alanları, oyun ve spor dünyasını verimli bir eğitim alanı haline getirir. Sosyal statünün eğitim ile elde edildiği dinamik yapıdaki modern cemiyetlerde, ferdin statüsünü doğuştan değil, sonradan kazandığını görüyoruz. Statünün eğitim yoluyla kazanılması, ferdi topluma açık hale getirmekte ve daha farklı alanlara doğru itmektedir. Böylece, fert sosyal hayat içinde gerçek yerini aldığı gibi, faaliyet şekli olarak spora da eğilimi artmaktadır. Spor yaparak statünün geliştirilmesi mümkün olabilmektedir (Erkal ve diğerleri, 1998: 142).

Sosyal grup karşılıklı rollere, statülere, değer yargılarına ve inançlara sahip ve bu özelliklerinin farkında olarak karşılıklı ilişki düzeni içinde bulunan, ayırt edilebilen özellikleri taşıyan birden fazla bireyi kapsayan topluluktur (Yetim,2000: 94). Bu kavram çerçevesinde okul takımları, mahalle takımları veya kulüpler birer sosyal gruptur. Birliğin yapı tasları fertlerdir. Fert gruba üye olarak bulunduğu grubun sosyo-kültürel davranış normlarını benimser. Bu nedenle bir sosyal grubun yapısı, grup üyelerinin o grubun kültürünü benimseme, öğrenme ve davranış oluşturma, davranış geliştirme durumuna göre muhteva ve şekil kazanır. Bu da eğitimle mümkün olmaktadır (Arslantürk, 1999: 209).

Spor insanlara bir kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vererek, onları bir araya getirir. Sporun popülerliği, sosyal sınıf, ırk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetmeyen bir olgu olması, sosyal rollerini daha kolay yerine getirmesini sağlamaktadır. İnanılmaz çekiciliği ve görüntüsüyle spor ayrıca, gerilim ve çatışmanın sınırını asarak insanlar ve toplumlar arasında

iletişimin kurulmasını sağlar. Spor bireyleri bir ailenin, komşuluğun, şehrin veya milletin, takım üyeleri haline getirecek güce sahip bir araçtır. Spor ön yargıları ve tahakkümü yenmeye yardımcı olur ve bireylerin birbirine daha saygılı ve gerçekçi yaklaşımlarına katkı sağlar. Akran gruplarında ve okul ortamındaki oyunun ve sportif aktivitelerin, çocuğun topluma alışmasında ve böylece sosyalleşmesinde çok önemli bir yere sahip oldukları görülmektedir. Akran grupları arasında genel kültürün öğretilmesi ile yeni sosyal rollerin öğretilmesi birbiriyle ilişkilidir. Akran grubu ya da aynı yaş kuşağındaki arkadaş grubu ortamında çocuklar, çeşitli statüler ve sosyal rollere sahiptirler ve çocukların farklı davranışlar sergilemesine ortam oluşturur. Spor ve oyunlar akran gruplarının evrensel özelliklerinden oldukları için, yeni sosyal rollerin öğretilmesinde önemli yer tutmaktadır (Yetim, 2000: 157).

Spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, iş birliği içinde düzen sağlama kabiliyetlerini geliştirir. Sebatsız, enerjik olmayı sağlar, sosyal gruba ve topluma mensubiyet duygusunu bireye kazandırır, fert ile toplum ilişkilerini ahenkli hale getirir. Sosyal yapı, sosyal düzen ve sistemlerin arkasındaki güç olarak da tanımlanabilir. İçinde sosyal ilişkilerin, sosyal olayların meydana geldiği, sosyal grupların ve kurumların yer aldığı, toplumun şekil ve çerçevesi ile ilgili dış görünüme sahip olan bir sosyal varlıktır (Yetim, 2000: 91).

Bir sosyal grubun yapısı statülerin yan yana ve üst üste gelmesi ile oluşur. Statüler rol ve pozisyonlardan meydana gelir. Roller ise toplumun sosyo-kültürel normlarına göre ifade edilir. Her statünün toplumda yetki ve sorumluluğa dayalı bir değeri (prestiji) mevcuttur. Daha açık bir anlatımla fert toplumda sahip olduğu statüsü ile yer alır. Okul veya kulüp takımlarında yer alan genç, yaptığı spor dalına, katıldığı beden eğitimi faaliyetine göre ve bu faaliyetlerdeki rolüne göre bir statü elde eder. Toplumda her statünün belli bir sembolü vardır. Bu nedenle bir sosyal grubun yapısının ne olduğunu ancak onu meydana getiren statülerin yapısını tespitle açıklayabiliriz. Fert toplum normlarına uyararak bu yapıları kazanmakta olup, statü ve statüyü belirleyen normlar toplum normlarıdır (Aslantürk-Amman,1999: 209).

Spor yapan veya beden eğitimi faaliyetine katılan bir gencin bulunduğu takımdan etkilenmesi veya takımı etkilemesi gibi, bir insan sosyal grup içinde yaşarken grubun diğer üyelerini kendi etkisi altına alır. Aynı zamanda, kendisi de grubun diğer üyelerinin etkisi altında kalır. Toplum yapısı içinde yer alan sosyal gruplar da aynı zamanda birbirlerini etkilemeye devam ederler. Yani sosyal grubun kendi içinde etki tepki olurken, sosyal gruplar arasında da etkileşim olayı meydana gelir (Sayın, 1985: 141).

Sosyal grupların ve bunlardan oluşan toplumun birçok değeri toplumun ve grup üyelerinin ortak malı olmuştur. Bu nedenle bir grubun veya gruplardan oluşan toplumun değer yargılarını, inanç ve tutumlarını bilmek, o grubu ve üyelerin zihniyet ve davranışlarını tanımaya yardımcı eder. Zira grup normları yalnız doğru hareketlerin neler olduğunu değil, doğru

tutumların da neler olduğunu tespit ve tayin ederler (Aslantürk, 1999: 143).

Sosyal statüler, doğuştan kazanılan ve değiştirilmesi mümkün olmayan yas, cinsiyet gibi sosyal statüler ile eğitim yoluyla elde edilen meslekler gibi sonradan kazanılan sosyal statüler olmak üzere iki kısma ayrılır. Çalışarak gayret ederek ise daha üst statülere ulaşılabilir. Her sahsın statüleri içindeki esas olan statüsüne “anahtar statü” denir. Her sahsın anahtar statüsü gibi “anahtar rolü” de vardır. Bulunduğu toplumun ve kültürün değer verdiği kurumlara göre bu anahtar rol değişir. Daha çok sahsın yetişmesi, uğraştığı iş, statüsü, onun anahtar rolünü tayin eder. Mesleği, öğrenim derecesi, ailesi, davranışlarına dikkat etmesini gerektirir. Anahtar role göre her yerde davranışlarını düzenlemek zorundadır.

Her ne kadar, kişinin itibar ve prestiji statü ile özdeşleşiyorsa da, şahsiyet için aynı şeyleri söylemek zordur. Çünkü şahsiyetin dayandığı unsurlar, daha sağlam ve daha kalıcı gözükmetedir. Kazanılan statü ferdin zekâ, kabiliyet, sosyal sınıf, din, öğretim düzeyi ve bilgi birikimi gibi çeşitli nitelik ve vasıflarının bir araya gelmesi ile ilgilidir. Burada, statü ile ferdin arasında ilişki vardır. Demokratik toplumlardaki statü sistemini, bu statü türü meydana getirir. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri yoluyla elde edilen statü kazanılan statüdür. Her sosyal statü belirli sosyal rolleri gerektirir. Sosyal rol, bir nevi sosyal tavır demektir. Sosyal rol, sosyal statüye, hatta sosyal pozisyona uyum sağlayabilmek için takip edilen yol, yapılan faaliyettir. Sosyal rol, sosyal statünün aktif sanki canlı kısmı gibidir. Sosyal statünün statik olmasına karşılık, sosyal rol dinamiktir. Sosyal statüler insanları belirli sosyal kurallara uymaya zorlarlar. Bir statüyü teşkil eden, destekleyen sosyal normlar şahısların haklarını, görevlerini, davranışlarını belirler. Dolayısıyla sosyal rol, bir sosyal statünün normlarını yerine getirmek için sahsı gerekli davranışlarda bulunmaya zorlar. Sosyalleşme sürecinin önemli bir sonucu rol öğrenmektir.

Çocuklar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler. Hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktivitelerle sosyalleşirler. Bu faaliyetler iyi yurttaş, iyi arkadaş, sorumluluk sahibi komsu, iyi öğrenci, birlikte çalışma, ahbablık, liderlik vb. rolleri öğrenmede önemli hazırlayıcılık görevi yaparlar. Acıka, susayan, cinsi, uyumak ve eğlenmek isteyen, hastalanan, korkan, geri çekilen, seven, nefret eden, gülen, ağlayan, sevinen, kederlenen, aktif olan, geride kalan, tavır takınan, değer yaratan ve yaratılan değerleri anlayan, hissedilen, paylasan, reddeden, tahminlerde bulunan, meseleleri ölçüp biçen, dünü, bugünü ve yarını düşünen ve kendini bilen bir varlık olan insan ferdiyetine has unsurların birçoğunu doğuştan getirmektedir. Ferdiyetin psikolojik unsurları, duygu, zihin ve kendini idrak ediş şuurudur. Okul, ferdiyeti meydana getiren unsurların ana özellik ve yönelim şekillerini teşhis eder ve bunların kendi istikametinde gelişmesini sağlamak için tedbirler alır. Bu unsurların sağlam bir şahsiyetin gelişmesinde temel dayanaklar olmasını temin eder (Akyüz,1991: 265).

Çocukların, önce akranlarıyla ve daha sonra karışık sosyal sistemlerde iletişim kurmanın sonucu farklı yaşlarda spor etkinliklerine katılarak, yeni sosyal normlara ve sosyal rollere girdikleri görülür. Çocuk hayatında ilk kez yaşlıları arasında sosyal bir pozisyona sahip olduğu sosyal bir çevreyi, oyun ya da spor takımıyla gerçekleştirir. Sosyalleşme sürecinde benimsenen ahlaki değerler, şahsiyetin karakter yanını meydana getirir. Hâlbuki şahsiyet karakteri de içine alan ve bir insanın kendisine özgü fiziki ve ruhi bütün niteliklerini de kapsayan daha geniş bir yapıyı ifade eder. Şahsiyet bir kimsenin yapmaktan hoşlandığı ve değer verdiği şeylerle de ilgilidir. Diğer yandan bir kimsenin sosyal olay ve olgulara karşı takındığı tavır içinde bulunduğu sosyal grup ve toplumun şekillenmesine etki eder. Bütün bu tutumlar kişinin şahsiyetinde kendisini gösterir (Aslantürk, 1999: 145).

Spor kişiyi aşağılık duygusundan kurtarır ve kendine hâkimiyetini sağlar. Sporun sosyal cemiyet hayatına hazırlayıcı etkileri vardır. Hapishane, akıl hastaneleri gibi yerlerde spor bu kişilerin tekrar cemiyete uyumlarını kolaylaştırmaktadır. Çocukların, bedenlen ruhen ve sosyal olarak mükemmel şekilde yetişmelerinde sporun rolü büyüktür. Anne babalar bilinçli hareket eder, diğer eğitim faaliyetlerinin yanında beden eğitimi ve spora da gerekli önemi verirlerse, çocuklarının arzulanan şekilde yetişmelerini sağlarlar. Çocuk açısından spor fiziksel gelişiminin yanında, sosyal açıdan da önemlidir. Sportif aktivitelerin yardımıyla çocuğun çevresini tanıması ve iletişim kurması daha kolay gerçekleşir. Bu alanlardaki olumlu gelişmeler, çocuğun duygusal olarak daha iyi gelişmesine yardımcı olmaktadır. Her tür beden eğitimi ve spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir. Sportif etkinliklere katılan birey, oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkânı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vb. duygularında boşalım sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır.

Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde bireyin ne olduğu, ne olmak istediği ve çevresine nasıl tanındığı konularındaki bilinçliliği olarak ifade edilir. Birey bu bilince kendini başkalarıyla karşılaştırarak ulaşır. Çocuk diğer çocuklarla oyun oynamaya başladığında kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini anlamaya baslar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır, yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder (Yetim, 2000: 154,158).

Spor sosyal baskıların boşalmasında bir vasıtaadır. Hepimiz birtakım sosyal baskılara maruz kalırız. Bu vurma, kırma ve cinsellik gibi arzular spor ile sarf imkânı bulur. Saldırganlık arzularının baskı altına alınmasını sağlar ve bu tatmin edilemeyen enerjiyi sarf ettirir. Spor vasıtasıyla birtakım saldırganlık arzuları ve düşmanca hisler yön değiştirir. Spor kendini kontrol etmenin vasıtasıdır. Ata sporlarımız ve milli sporlarımız bir felsefe içerisinde nefsin terbiye ederek yapılmaktaydı. Uzak doğu sporlarında da nefsin ve vücudun hareketlerine korkunç bir

manevi hâkimiyet teşkili vardır. Bu sporlarda iradenin kontrolü ve kendine hâkimiyet söz konusudur. Bu sporlarda amaç rekor kırmak değil, nefsin terbiye edilmesidir (Güven, 1998: 22).

Başkalarına egemen olma eğiliminin, sporla son derece ilgisi vardır. Ferdi mücadelede, grup mücadelesinde kuvvetini kabul ettirme, her bireyin temel eğilimidir. Bu bakımdan her iki gücün ortaya konulmasında spora yöneliş, gençler için en iyi imkânlardan birisi sayılır. İnsanın kendini anlatma ve kendini ortaya koyma eğilimi vardır. Bu arzu spor vasıtasıyla en iyi şekilde doyuma ulaşabilir. Birey, bedeninin neyi yapmaya muktedir olduğu, neyi temsil edebildiği ve yapabildiği, her şeyini varlığı ile bütün bir şekilde ortaya koyarak kendini gerçekleştirmek ve ispat etmek ister. Bu açıdan, insanlar sporda bu ihtiyaçlarını doyurabilirler. Spor vasıtasıyla hareket etme ihtiyacının yanında, sporda başarılı olursa; takdir, saygınlık, prestij kazanma, unvan sahibi olmak gibi ihtiyaçlarını karşılayabilirler (Güven, 1998: 22).

Beden eğitim ve sporun sosyal gelişime etkilere şöyle özetlenebilir:

- 1) Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.
- 2) Sportif etkinlikler sırasında çocuklar ve gençler birlikte çalışmaya yönlendirilirler.
- 3) Arkadaşlık duygularının gelişmesine katkıda bulunur.
- 4) Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- 5) Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- 6) Liderlik özellikleri kazandırır.
- 7) İyi bir yarışmacı, başkalarıyla işbirliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yeteneklerini kazandırır.
- 8) Saldırgan davranışlar, faydalı işlere yöneltilebilir.
- 9) Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir.

Kısacası beden eğitimi ve spor aktiviteleri sırasında çocukların ve gençlerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından onlar için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir. Spor özellikle genç nesillerin yapıcı, nitelikli, yaratıcı, milli birlik ve beraberlik duygusu ve davranışı yüksek bir biçimde yetiştirilmelerine ve böylece ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya önemli katkı sağlar. Spor yoluyla sosyalleşmek, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın dogması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir (Yetim, 2000: 118).

2.4.7. Eğitimde Sosyalleşmenin Etkileri

Eğitimi sosyolojik olarak tanımlayan pedagoglar ve sosyologlara göre eğitim, yetişkinlerce gençler ve çocuklar üzerine uygulanması gereken bir eylemdir. Bu eylem, geçmişin ataların kalıtını onlara aktarmayı içerir; yine bu eylem, gençlere ve çocuklara yaşamasını sürdürecekleri topluma daha iyi uyabilmeleri için fikirler ve gelenekler vermeyi

içerir (Ergun, 1995: 37).

Eğitim sisteminin varoluş nedeni, insanlara bilgiye ulaşmada yardımcı olmak ve bilgiyi yaratmada gerekli araçları sunmaktır. Eğitimin amaçlarından biri de toplumun gereksinimleri doğrultusunda bireyler yetiştirmek olduğuna göre, bilgi çağına uygun, bilgi toplumlarının özelliği göz önüne alınarak öğrencilerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Kalkınmanın temel amacı, nitelikli insan gücüne, diğer bir deyişle uygarlığa ulaşmaktır. Uygarlığa ulaşmanın en emin ve güvenlik aracı da, eğitimidir. Toplumsal bir varlık olan insanın eğitimi; kalkınma uğruna yapılan ve yapılacak çalışmaların en kalıcı ve hayati olanıdır. Her alanda yapılan çalışmaların belli bir oranda eksikliği ve yanlışlığı olabilir. Bunların sonucunda ekonomik riskler doğabilir, çağdaş gelişmenin gerisinde kalınabilir. Ancak eğitim alanında yapılacak çalışmalarda en küçük dikkatsizlik ve plansızlık yüzyıllara yansıyan yaralar açabilir veya onarılması imkânsız sonuçlar verebilir. Bu itibarla eğitim alanında yapılan bütün faaliyetlerin, bilimsel esaslara dayandırılması şarttır. Bir potansiyel olarak dünyaya gelen fert, yaşadığı sürece devamlı değişmektedir. Sosyolojik yönden bu sürece sosyalleşme adı verilir. Fert açısından sosyalleşme, tüm bir ömür boyu devam eden ferdin toplum içindeki varlığı olarak kabul edilmektedir. Toplum açısından ise, toplumun kendi varlığını sağladığı sosyal değerleri üyelerine aktarması ve bu sayede de varlığını sürdürmesi olarak kabul edilebilir. Buna, sosyalleştirme de diyebiliriz (Birkök, 1994: 87).

Sosyalleşme, bireyin bir sosyal gruba katılması olgusudur. Birey bir gruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ilerde alacağı rolleri, ulaşacağı sosyal mevkileri, bu rol ve yerlerin kendisinden beklediği davranış, beceri ve yetenekleri, grubun kültürünü oluşturan değerleri, inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Kişi eğer içinde yaşadığı sosyal-kültürel kural ve değerleri iyice benimser, kendi şahsiyet yapısını onun üzerine kurar, kendi iç-kontrol mekanizmaları ile toplumsal kontrol mekanizmalarını aynılaştırırsa buna içleştirme, özleştirme denir (Ergün, 1992: 45).

Toplumların birçok nesil boyunca devam etmesinin esas sırrı, toplum üyelerinin aynı sembollerini öğrenmeleri, aynı dili konuşmalarıdır. İnsanların toplum halinde yaşaması, onlara özel durumları yorumlama ve bu durumların üstesinden gelmek için hangi yolları ve vasıtaları kullanacağı hakkında anlaşmayı, ortak hareket etmeyi öğretmiş; toplumsal ve kültürel hayat böyle doğmuştur. Toplumsal hayat bir işbölümünü, işbölümü de herkesin kendine düşen rolü çok iyi yapmasını gerekli kılmaktadır. Toplumsal hayattaki rollerin olabilmesi, işlerin yürütülebilmesi için de işbirliği şarttır. İşbirliği içinde rollerin mükemmel olarak yapılabilmesi de, bireylere sosyalleşme vasıtasıyla öğretilir (Ergün, 1992: 10).

İnsanlık, çevresini anlama, egemen olma ve değiştirme hususunda sürekli hızlanan bir gelişim içindedir. Gelişim ve değişim hızı giderek artmaktadır. Bu değişim toplumsal hayatın

her alanında, aile düzeninde, devlet sistemlerinde, ekonomik hayatta, iletişim hususunda, dinde, dilde, sanatta vs. her an için olmaktadır. İlkel ve çevre ile iletişimi olmayan toplumlarda bu değişim oldukça yavaş olmakta; ama modern sanayi toplumlarında bu değişim insanın değerlendirip karar verme yetisini zorlamakta, âdetâ herkes bir değişim seline kapılmış, kontrolsüz olarak akıp gitmektedir. Türk toplumu 18. yüzyıldan beri sürekli "Batılılaşma" çabaları içinde bulunmakta; ama bugün bile hâlâ sağlam bir metoda sahip olamamış ve "model" arayışlarını sürdürmektedir. Mümtaz Turhan, Batının sosyal sistem ve kurumlarını aynen benimseyerek aktarmanın modernleşmemizi sağlayamayacağını, hatta tamamen ters etkiler yaparak sosyal, kültürel ve ahlâki çöküntü ortaya çıkaracağını belirtiyordu. Onun yerine insanlarımızı Batının bilim zihniyetine göre yetiştirmeliyiz fikrini savunmuştur (Turhan, 2002: 210).

Klâsik olarak eğitimin iki fonksiyonundan bahsedilmektedir; eğitim hem toplumun kültürel değerlerini hiç bozmadan genç kuşaklara benimsetecek, böylece toplumun bozulmadan sürekliliğini sağlayacak; hem de toplumun geleceğini güven altına almak için eleştirci, yaratıcı, yeni keşif ve buluşlar yapmaya, toplumsal değişmeyi sağlamaya çalışan kuşaklar yetiştirecektir. Bir toplumsal kurum olarak okul ve eğitimin genel toplumsal yapıyı şekillendirme ve değiştirme gücü yok mudur? Elbette vardır! Okullarda verilen pratik bilgiler ve davranış şekilleri, bir ülke insanlarını belirli idealler etrafında toplanmaya ve millî birliği sağlamaya çalışmaktadır. Atatürk 'ün 25 Ağustos 1924'de Muallimler Birliği Kongresinde yaptığı konuşmada gençliğin yetiştirilmesiyle ilgili sözleri, onun nasıl bir gençlik istediği ve dolayısı ile öğretmenlerimize nasıl büyük bir sorumluluk verdiği ortadadır: Hiçbir zaman hatırlarınızdaki çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri c.2, 1981: 273).

Yenilikçi ve gelişmeye açık bir toplum olabilmek için sosyal değerlere sahip çıkılmalıdır. Bir toplum, ne sadece ekonomik, ne de sadece siyasi gelişmeler ile ayakta durabilir. Her şeyden önce kendi kültürüne ait değerlere sahip çıkılmalıdır. Bunlardan başka kendini yenilemek ve dünya şartlarına uyum sağlamak da gerekir.

Türkiye, nüfus bakımından son derece genç bir ülkedir. Ülkedeki nüfus hareketliliği, değişimi ve dinamikliğini önemli ölçüde genç nüfusun sağladığına da hiç şüphe yoktur. Türkiye gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında hızlı nüfus artışı gösteren bir ülkedir. Bunun doğal sonucu olarak da genç nüfus hızla artmaktadır. Bu esas çerçevesinde önce gençliği tanımlamak gerekmektedir. Kongar'a göre gençlik, bir toplumun en dinamik ve akışkan kesimidir. Kendi kurduğu ailesi yoktur, işi yoktur, bunlara sahip olması için yapılan baskıları duyar, isyankârdır. Gençlik üretim araçları karşısında yeri belirlenmemiş kişilerden oluşur (Kongar, 1983: 45).

Benzer bir tanımda gençlik genel nitelikleri itibariyle toplumun en dinamik ve değişken bir kesimidir. Aile, iş sorumlulukları ve ekonomik bağımsızlığı olmadığı için bunlara sahip olma yönünde kendilerini baskı altında hisseder, kaygılı ve isyankârdırlar. Gençler nüfusun topluma en az bütünleşen, sorumlulukları az olduğu için de eleştirci, aynı zamanda yaratıcı, güçlü ve enerji dolu bir kesimdir (Özgüven, 1983: 25).

Sosyalleşme insanla ilgili bilimlerin ortak alanını oluşturur, bu nedenle her sosyal bilimde toplumsallaşma konusunda bir tanım geliştirilmeye çalışılır. Bu anlamda toplumsallaşmanın tek bir tanımının yapılamayacağı aşikârdır. Kaldı ki aynı sosyal bilim çerçevesinde bile tek bir tanımda uzlaşma söz konusu değildir. Ancak şurası bir gerçektir ki toplumsallaşma mutlaka bir toplumsal çevre ve onunla etkileşecek insan gerektirir. Yaşayan her insan için toplumsallaşma kaçınılmazdır. Bu bakımdan toplumsallığın içgüdüsel olduğu bile düşünülmüştür. “İnsanoğlu doğduğu andan itibaren kendini bir topluluk içinde bulur. Bir ailesi vardır. İnsanların bir arada yaşamalarından doğan topluluklara “toplum” adı verilir. Toplum, insanı insan yapan, inandığı değerleri belirleyen, davranış ve düşüncesini etkileyen bir gerçekliktir (Gökçe,1996: 10).

İnsanların, birlikte yaşayabilmek için belirli alanlarda meydana getirdikleri yaşayış düzenlerine “sosyal kurum” denir. Çocuk, sosyal bir sistem içinde doğar, yaşadığı sürece sosyal kurumlardan geçer. Çocuk bunları toplumda hazır olarak bulur. Sosyal kurumların, yeni yetişmekte olan nesillere dört türlü etkisi vardır:

- 1) Ferdin davranışlarını yönlendirir.
- 2) Ferdi karar verme baskısından kurtarır.
- 3) Toplum içinde yapılan hareketleri ve sonuçlarını önceden görebilir ve tahmin edilebilir kılar.
- 4) Ferde çok rahat bir yaşayış, hareket ve motivasyon ortamı ile örnek davranış şekilleri sunar (Ergün, 1996: 64).

Öğretim ve eğitimin zaman zaman yanlışlıkla birbirleri yerlerine kullanıldığına dikkat çekerek, öğretimin; yaşam boyu süren eğitimin, okullarda uygulanan kısmı olduğunu dile getirir. Ona göre “Eğitim, bireyde davranış değiştirme, geliştirme ve uyum gibi dayanışma halinde bulunan amaçları gerçekleştirir (Varış, 1968: 43).

Eğitimi toplumsal bir süreç olarak ele alan Ülken’e göre eğitim, her toplumda değerler ve kurumların yetişkin kuşaktan, yeni yetişen kuşağa geçmesini sağlayan en yaygın toplum görevlerinden biridir (Ülken, 1969: 91).

Son yıllarda sosyal değişimin hızlanması sosyal kurumları zayıflatmıştır; nüfusun hızla artması, ekonominin tarımdan sanayiye değişmesi, büyük şehirlerde çok değişik menşelerden

insanların bir arada yaşaması, sosyal hareketlilik, teknik haberleşme araçlarının gelişimi v.s. bu zayıflığı doğuran faktörlerdendir. Ferdi iyilikler ortadan kalkıyor; ancak yararı herkesçe kabul edilen hayır kurumları destekleniyor. Toplum ihtiyaçlarından çok ferdi ihtiyaçlar takip ediliyor. Geleneksel sosyal kurumlar gereksiz görülüyor; yeni sosyal kurumlar yaratılıyor; ama bunlar da birbirlerinden çok kopukturlar (Ergün, 1996: 67).

Eğitim, tüm gücü ile yeni ve ağır yetiştirme görevini yerine getirirken, toplumların önemli yerlerinde bulunanlar da toplumun yararına sosyal kurumları geliştirmeli, vatandaşlarla ortak ahlaki inançlar yerleştirmeye çalışmalıdırlar. Eğitimin gücünü ve etkisini tüm tabakalara hissettirmelidirler.

2.4.8. Ortaöğretim Dönemi ve Spor

Ergenlik çağında oldukça hızlı olan bedensel gelişim hızı, bazı bireysel farklılıklar gösterir ve aynı yaşlardaki gençlerin fiziksel görünüşlerinde büyük farklılıklara yol açabilir (Erden ve Akman, 2006: 53). Örneğin uzun boylu, güçlü, yapılı ve görünümü yetişkin bir bireye benzeyen öğrenci ile kısa boylu, çelimsiz ve görünümü bir çocuğa benzeyen öğrenci aynı sınıfta bulunabilir. Bu durum ilköğretim ikinci kademe sınıfları ile ortaöğretim birinci sınıflara devam eden aynı yaşlardaki öğrencilerde sıklıkla gözlenir. Ancak erken olgunlaşan kız öğrenciler ile erken olgunlaşan erkek öğrenciler bu durumu farklı psikolojik durumlarda yaşamaktadırlar.

Erken olgunlaşan erkekler, akranları tarafından daha çok ilgi görmekte ve lider olarak kabul edilmektedirler. Daha dışa dönüktürler, karşı cinsle daha fazla ilgilidirler ve kültürel normlara daha kolay uyum sağlarlar. Geç olgunlaşan erkek çocukları yaşlıları arasında pek popüler değildirler. Ancak daha enerjik ve hareketlidirler. Dikkatleri üzerlerine toplayacak türden davranışları da daha sık gösterirler (Bilgin, 2002: 67). Bu öğrencilerin dikkatleri üzerlerine çekmek için yaptıkları davranışlara, öğretmenlerine daha fazla şirinlik yapması, sınıfta erken olgunlaşan öğrencilerle gezmesi veya onları sürekli desteklemesi örnek olarak verilebilir. Erken olgunlaşan kızlar ise kişilik yönünden daha olgun ve daha ileride olmakla birlikte kendilerinden yaşça çok büyük gençlerin dikkatlerini çekmeleri yüzünden rahatsız olurlar. Böyle durumlarda insanlarla nasıl uğraşacaklarını bilmezler. Erken olgunlaşan kızlar bir yandan yaşlı kızlara önderlik yaparlarken bir yanda da onlar tarafından zaman zaman dışlanabilirler (Kazancı, 1989: 60). Ancak geç olgunlaşan kızlar için durum çok farklıdır. Geç olgunlaşan kız çocukları daha güvenli, daha dışa dönük ve yaşlıları arasında daha popülerdirler (Erden ve Akman, 2006: 53). Sonuç olarak erken olgunlaşan erkekler, geç olgunlaşan erkeklere göre daha girişken, ilgi gören ve popüler olurlarken; erken olgunlaşan kızlar geç olgunlaşan kızlara göre daha çekingen, durağan ve içe dönük bir tavır sergilemektedirler. Kısaca ergenlik döneminde olgunlaşma, cinsiyetler açısından tam tersi bir biçimde algılanmakta ve yaşanmaktadır.

Gençlerin, beden gelişimi ve büyümesinin yüksek olduğu 12-16 yaş döneminde spor ağırlıklı eğitim gündeme gelmeye başlar. Nitekim yüksek performans için fizyolojik değerlendirmeler de bu dönemde devreye girer. Cinsel karakteristiklerin de net bir şekilde ortaya çıktığı bu dönemde, kız ve erkek çocuklarının hevesleri ve fiziksel performans farkları da belirginleşmektedir. Spor faaliyetleri, ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin, gençlerin birçok yönden gelişimine katkı sağlamaktadır. Toplum içi, aile içi barışı, meslek seçimi, evlilik ve benzeri olumlulukların gerçekleşmesindeki en önemli etmendir. Çevre oluşumu, bireysel gelişim, kültürel etkinlik zenginlikleri, grup içi ve grup dışı kazanımlar, kişisel yetenek edinimlerini sağlar.

Bu çağ gençlerinin eğitiminde, gelişim hızı az olanlara da özen gösterilmelidir. Her genci, kendi beceri ve yetenekleri ile ölçülü ve heveslendirici beden eğitimi ve spor çalışmalarına teşvik etmek ve özendirmek, önemli yararlar sağlar. Bunun tam tersine onları, beceriksizlikle suçlamak ve arkadaşlarının arasında küçük düşürmek çok sakıncalıdır. Beden eğitimi ve spor liderleri ile aile büyükleri bu konuda yakın iş birliği içinde olmalı ve her gencin erişebileceği en yüksek performans kapasitesine ve bedensel gelişim düzeyine erişebilmesi için ortak çaba gösterilmelidir. Konuyu önemsemeyen ailelerin çocukları çağdaşları arasında yer almaları açısından zorlanırlar.

Gençlik çağı, sigara, içki, uyuşturucular, değişik arkadaş grupları vb. pek çok şeye merak ve eğilimlerin var olduğu bir dönemdir. Eğitim, bu merak ve eğilimlerin tehlikeli boyutlara dönüşmeden tatmin edilmesi ve atlatılmasının tek yoludur. Eğitim bu amacını gerçekleştirebilmek için çeşitli araçlar kullanır. Spor ise, bu araçlar içerisinde gençlere ulaşabilmenin en kolay ve belki de en etkili olanıdır. Çünkü sportif çalışmalar, gençlere, enerjilerini, onların sağlığına katkıda bulunacak şekilde kullanma olanağı yaratırken kurallara uymayı, birlik, dayanışma, işbirliği ve paylaşma ilkelerini yerleştirerek bireyin topluma uyumunu sağlar. Bu yolla gençler bir yandan başarı için sabır, özveri ve disiplin içinde çalışmanın gerekliliğini diğer yandan yenilgiyi kabullenmeyi ve kendinden daha iyi olanı takdir edebilmeyi öğrenir. Eşit şartlar içinde aynı kurallarla kendini tanıma ve tanıtma deneyimini yaşar. Ayrıca kendine güven, cesaret, macera ve arkadaşlık duygularını tatmin edebileceği güvenilir bir ortamda vakit geçirmiş olur (Öztürk, 2006: 85).

Günümüz lise gençliği ciddi sorunlarla yüz yüzedir. Bunun için Türk gençliği ve sorunlarını derinlemesine araştırmak gerekte ve bu sorunların çözümleme yollarına gidilmelidir. Eğitim, sağlık, beslenme, barınma, iş ve gelecek kaygısı gençlerimiz için vazgeçilmez temel ihtiyaçlar arasındadır. Gençlerimiz açısından spor, eğlence, teknoloji, serbest zamanların değerlendirilmesi, güzel sanatlar, müzik ve kültürel etkinlikler de büyük önem

taşımaktadır. Ülkenin geleceği olan gençliğin tüm ihtiyaçları öncelikli olarak ele alınarak çözümlenmelidir

2.3.9. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor

Gelişmekte olan organizmada cinsiyet, diğer gelişmelere paraleldir. Çocukluktan yetişkinliğe başarılı bir geçiş biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişmenin bir arada olmasıyla gerçekleşir. Gençlik dönemi çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan 12–24 yaş grubu arasında kalan yaş grubu olarak tarif edilmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif faaliyetlere öğrencilerin katılabilmesi için önce aile sonra okul idaresi ve beden eğitimi öğretmenin tesviki, sosyal çevrenin desteğinin olması gerekir. Ortaöğretim gençliği enerji doludur. Bu enerjiyi boşaltacak yollar arar. İşte öğrencinin streslerini giderecek enerjisini harcayacak etkinliklerin basında spor gelir. Bu nedenle ortaöğretim gençliğinin spora yönlendirilmesinde fayda vardır (İşler, 2001: 338).

2.3.10. 12-14 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi ve Spor

Hızlı büyüme ve gelişme dönemindedirler. Cinsel olgunlaşma başlamıştır. Eleştirilmekten hoşlanmazlar, öfkeli ve saldırganlardır. Duygusal dengesizliğini sevgide de belli ederler. Kız çocuklarındaki büyüme, erkek çocuklara oranla bir yıl öndedir. Bu dönemde, bazen çok hareketli, bazen çok tembeldirler. Kolay yorulur, bu durumu istemeyerek kabullenir, ancak buna uymazlar. Vücut gelişimi ile ilgili endişeleri vardır. Bu korkuyu yenmek için beden eğitimi, spor, halk oyunları ve dans faaliyetlerine katılmaya aşırı isteklidirler. Takım oyuncularına ve spor dallarına aşırı ilgi duyarlar. Oku ve kulüp takımlarına girmek isterler. Erkekler kuvvetli ve cesur, kızlar güzel olmaya özenirler (Harmandar, İ.H., Özdilek, Ç, Göröl, M., 2000: 58).

Ruhsal alanda önemli değişikliklerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Bir taraftan bedensel büyümenin ve hormonların hızlı aktivitesi gibi iç faktörlerin, diğer taraftan okul performansının yüksek olması, iyi evlat olma doğrultusundaki beklentiler gibi dış baskılara hazırlıksız yakalanmıştır. Tepkilerindeki iniş çıkışlar, davranışlarındaki tutarsızlıklar, duygularındaki değişiklikler hep buyum çabalamalarıyla açıklanabilir. Evdeki kuralların çokluğundan uyarıların sıklığından yakını. Ana-babanın uyarılarına birden tepki gösterir ve ters yanıtlar verir. Dağınık ve savruktur. ilgi alanları genişlemiş, gelgeç hevesleri çoğalmıştır. Gürültülü müziği çok sever, süslenmeye güzel giyinmeye düşkünlük gösterirler (Muratlı, S, 1997: 28).

Karsı cinsle ilgi duyar ve cinsel konularda bilgi edinmek isterler. Bu yastaki gence vücut gelişimi ve davranışlarındaki değişikliklerin nedeninin açıklanması gereklidir. Bir grup içinde yer almak ve candan arkadaşlık kurmak isterler. Ancak uyum sağlamakta güçlük çekerler.

Yapılacak beden eğitimi uygulamalarında bu yaş grubuna; karma olarak takım oyunları ve yarışmalar düzenlenmelidir. Bir önceki dönemdeki motorik becerilere ek olarak hafif kuvvet ve dayanıklılık çalışmaları yapılmalıdır. Halk oyunları, dans, gezi ve izcilik etkinliklerine yer verilmelidir. Üst düzeyde koordinasyon gerektiren hareketlerden kaçınılmalıdır. Yüklenmelerde bireysel gelişim göz önünde bulunulmalıdır. Sorumluluk yükleyici görevler verilmeli, başarılarını sergileme imkanı tanınmalıdır (Harmandar, Özdilek, Göral, 2000: 93).

2.3.11. 14-16 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi ve Spor

Özellikle erkek çocuklar için hızlı büyüme ve gelişme dönemidir. Bu dönemin başında kızlar erkeklere oranla daha gelişkindirler. Dönem sonunda erkekler, boy ve ağırlık olarak kızları geçer, bundan böyle bu fark kapanmaz. Kızlar gelişimini tamamlamak üzeredirler. Vücut bölümleri arasında denge kurulmaya başlamıştır. Bedensel gelişimlerine ilişkin endişe ve huzursuzlukları sürer. Vücut güzelliği ve çekiciliği sosyal bir değer taşımaktadır.

Genellikle huysuz ve hayalperesttirler. Belleği güçlüdür. Toplumun kurallarına uymaya özen gösterirler. Kişilik gelişimi devam etmektedir. Bu yaş grubunda bireysel farklılıklar çok fazladır. Arkadaşlar arasında birlik ve koruma duygusu güçlüdür. Ahlak değerlerine saygılıdır. Bu yaş grubunun ilgi ve ihtiyaçları ise, güçlü ve zengin olmayı isterler. Karşı cinsten arkadaş edinmek, dans etmek istegindedir. Kız, erkek birlikte etkinliklere heveslidirler. Kendine uygun tek arkadaş seçmek isterler. Anne ve babadan hoşgörü; korunduğunu, kendisine değer verildiğini görmek isterler. İnanırcılığı ve ilmi değeri olmayan öğütler vermekten kaçınılmalıdır. Özgür olma, aile otoritesinden kurtulma çabasıdadırlar. Başarısını gösterebileceği fırsatlar verilmelidir. Cesaret isteyen etkinliklerde koruyucu önlemler alınmalıdır. Uygulanacak beden eğitimi etkinliklerinde karma takım oyunları ve yarışmalarına yer verilmelidir. Beceriklilik, hareketlilik, çabukluk ve seviyeye uygun kuvvet ve dayanıklılık alıştırmaları yaptırılmalıdır.

Halk oyunları, danslar, gezi ve izcilik etkinliklerine zaman ayrılmalıdır, spor dallarında tekniğe son biçim verilerek hareketlerde akıcılık sağlanmalıdır. Özel ilgileri doğrultusunda çok yönlü gelişmeleri ve sık sık denetimleri yapılmalıdır (Harmandar, Özdilek, Göral, 2000: 94). Beden eğitimi uygulamaları örgencilerde kendine güven, kendini kontrol, çabuk karar verme, işbirliği yapma, dikkat, yüreklilik, doğruluk, hak güderlik, disiplin ve çalışsa gibi kişisel ve toplumsal alışkanlıkları geliştirmektedir (Yalçın, 1995: 1).

2.3.12. 16-18 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi ve Spor

Bu dönemde kızlar gelişmelerini tamamlamışlardır. Erkeklerde vücut bölümleri arasında denge kurulmuştur. Sinir, kas ve eklem koordinasyonu sağlanmıştır. Dikkat süreleri uzamıştır. Aşırı büyümeden dolayı çekilme ve üzülme söz konusu olabilir. Yetişkinliğe özgü

cinsel gelişim sürer. Olayları yorumlama ve yargılama yeteneği gelişmektedir. Objektif davranmaya değer verirler. Grup içerisinde uyumlu olmaya özen gösterirler. Görev ve sorumluluk yüklenebilirler. Kendisini ve ailesini ilgilendiren konularda karar verebilirler. Özel yetenekleri belirginleşmiştir ve bu durumu benimserler.

Erkekler güçlü, kızlar çekici ve güzel görünme eğilimindedirler. Karsı cinse ilgi üst düzeydedir. Kız-erkek karma etkinliklerden hoşlanırlar. Spor yarışmalarında derece almaya özenirler. Hareketlidirler. ilgi alanlarını geniş tutmaya ve bu alanda etkili olmayı isterler. Beden eğitimi ve spor alanlarında teknik ve taktik ayrıntılara girerler. iyi sporcuları örnek olarak onlara ulaşmaya çalışırlar. Büyükler gibi davranıp özgür olmayı isterler. Bu yas grubuna uygulanacak faaliyetler, beceriklilik, hareketlilik, çabukluk ve hız alıştırmaları üst düzeyde yapılabilir. Takım oyunlarında teknik ve taktik ayrıntılar verilir. Karma ritmik etkinlikler, halk oyunları, dans ve izciliğe yer verilmelidir (Harmandar, Özdilek, Göral, 2000: 94). Beden eğitimi uygulamaları öğrencilerin beden ve ruh gelişimleri göz önünde tutularak yaptırılacak çalışmalarla sağlık durumlarını zararlı etkilere karşı korumak, dayanıklı hale getirmek ve mümkün olan haller vücut bozukluklarını önlemeye ve gidermeye çalışmak amaçlanmaktadır (Yalçın, 1995: 1). Beden gelişiminin hızlandığı bu dönemlerde sporla direnç, çeviklik ve bazı alışkanlıklar kazanılması önemlidir. “Ağaç yasken eğilir” atasözünün uygulanacağı yer okul, zaman ise bu yaşlardır (Karasüleymanoğlu, A. ,1995: 50).

3. EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİ VE KİŞİLİK KAZANMASI AÇISINDAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ İLE İLGİLİ YAPILAN MÜLAKAT VE GÖRÜŞMELER

3.1.Mülakat Soruları

- 1) Adınız ve soyadınız?
- 2) Okulunuz?
- 3) Sınıfınız?
- 4) Sizce Beden Eğitimi ve spor sizin sosyalleşmenize katkı sağladı mı, sağladıysa ne tür bir katkı sağladı?
- 5) Okullardaki sportif faaliyetlere katılmak ve takımlara katılmak istemenizin sebebi nedir?
- 6) Sizce okullardaki sportif etkinlikler yeterli mi, daha fazla öğrencinin spora katılması ve daha fazla öğrencinin spora itilmesi açısından faaliyetler yeterli mi?
- 7) Eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz varsa belirtir misisiniz?

3.2.Mülakatın Konusu

Mülakatımızın konusu, beden eğitimi ve sporun eğitim kurumlarında ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmesi üzerine etkilerini araştırmaktır.

3.3. Mülakatın Amacı

Beden eğitimi ve sporun öğrencilerin sosyalleşmesi etkilerini araştırmak ve beden eğitimi ve sporun hayatlarına neler kattığını görmek, Onların sosyalleşmesine veya şahsiyet kazanmalarına neler kattığını görmek ve Okullarda bu konuda verilen eğitimin yeterliliği üzerinde duruldu.

3.4. Kullanılan Yöntem, Evren ve Örneklem

Literatür araştırması yapılarak işlenecek bilgiler toplandı. İhtiyacımız olan bilgiler titizlikle işlenerek en son halini aldı. Kişilerle görüşülerek beden eğitimi ve sporun sosyalleşmelerine katkısı üzerinde duruldu. Bu görüşmeler Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi Öğrencileriyle yapıldı. Okul öğrenci kitlesi kozmopolitik bir yapı arz ettiğinden çalışmamızda Değişik kültürde öğrencilere ve ekonomik yapıdaki öğrencilere ulaşmamıza yardımcı olduğundan ideal bir okuldu. Görüşme için öğrenciler karışık ve rastgele seçilmiştir.

3.5. Mülakat Yapılan Görüşmeciler

Görüşmeci 1

Ben Yasemin Çıkkın, Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde Adalet/Zabıt katipliği bölümünde okuyorum.11.sınıf öğrencisiyim. Ben hariç 2 kardeşim var. Yaklaşık 7 yıllık bir spor hayatım oldu. Okul voleybol takımımızda kaptanlık yaptım. Yer aldığım turnuvalarda beğeni kazandım ve 2 tane profesyonel kulübe çağrıldım. Bu sayede arkadaşlarımla ve çevremle beğenisini kazandım. Bu da benim kendime duyduğum özgüvenin artmasında oldukça etkili oldu. Ayrıca beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmam fiziksel gelişmemde de katkıda bulundu. Zamanla arkadaş çevremde ve ailemde daha çok sevilen ve saygı duyulan birisi olduğumu fark ettim. Voleybol haricinde 5 yıl basketbol oynadım ve kısa bir süre tekvandoyla ilgilendim. Sporun her alanında yer almak, spor yapmak çok sevdiğim bir faaliyet. Okulumuz yeni açıldığından dolayı her şey tam yerine oturmamış durumda. Zamanla her şeyin gelişeceğini ve şartların iyileşeceğini düşünüyorum.

Ben her öğrencinin kendine uygun bir spor muhakkak olduğunu düşünüyorum. Zaman içerisinde spor sayesinde hayattan zevk almaya ve sosyal ilişkilerde öz güven içerisinde olunacağını düşünüyorum.

Görüşmeci 2

Adım Ahmet Acar, 17 yaşındayım, Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde Adalet bölümünde okuyorum. 4 kardeşiz. Okulumuzun spor faaliyetlerinde; masa tenisi, futsal, basketbol takımlarında oynadım ve 2 branşta kaptanlık yaptım. Spor benim hayatımda çok önemli bir yerde, beden eğitimi derslerini iple çekiyorum. Spor sayesinde okuldaki ve çevremdeki popülaritem arttı. İnsanların bana bakış açısı değişti. Genel olarak okullardaki sportif faaliyetlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Okullardaki sportif faaliyetler yetersiz çünkü spor için spor salonunun gerekli olduğunu düşünüyorum. Spor salonu bizim okul dahil birçok okulda yok. Spor araç ve gereçleri bakımından yetersizlik var. Futbol, basketbol, masa tenisi ve voleyboldan dışındaki branşları pek tanımıyoruz. İmkanlar arttırılmalı ve gerekli bütçe ayrılmalı diye düşünüyorum.

Girdiğim takımlar sayesinde arkadaşlarımla olan ilişkilerim ve paylaşımlarım daha da arttı. Zamanla birbirimizle daha fazla paylaşım yaşamaya ve birbirimizle daha çok vakit geçirmeye başladığımızı fark kettim. Ben çok sosyal değildim. Bu özgüveni ve saygınlığı spor sayesinde kazandım ve bu benim hayatımı çok seviyorum

Görüşmeci 3

Adım Yunus Kuzlak. 2 kardeşiz. 17 yaşındayım. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde 11.sınıfı okuyorum. Daha önce Gaziantep Spor Kulübü'nün alt yapı takımında oynadım. Ancak yeterli ilgiyi görmediğim için takımı bıraktım. Şuan okul futsal takımımızda forma giyiyorum ve aktif olarak spor yapıyorum. Spor sayesinde fiziğim devamlı diri kalıyor ve arkadaş çevremde sevilen bir insan oldum. Kendimdeki bu kazandığım özgüven sayesinde derslerimdeki başarılarım da arttı. Çünkü kendimi daha rahat ifade etmeye ve düşündüklerimi rahatça söyleye bilmeye başladım.

Okullardaki spor faaliyetlerini kesinlikle yetersiz buluyorum. Okulda sadece Beden Eğitimi derslerinde yani haftada 2 ders spor yapıyoruz. Okuldaki ders saatlerinde ya da bunun dışında herhangi bir sportif faaliyette bulunmuyoruz. Özellikle spor yapmak için can atan arkadaşlarımız için imkânların genişletilmesini istiyoruz ve spor malzemelerinde okuldaki eksiklerin giderilmesini istiyoruz.

Görüşmeci 4

Adım Nagehan Alakuş. 17 yaşındayım. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde okuyorum. 11.sınıf öğrencisiyim. 4 kardeşiz. Beden Eğitimi ve sporun sosyalleşmemde önemli yeri olduğunu düşünüyorum.3 senedir voleybol takımında oynuyorum. Bu yıl okul takımız Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün düzenlediği turnuvada çeyrek finalde elendik. Bu

turnuva sayesinde diğer okullardan yeni arkadaşlar edindim. Okulumuzdaki spor faaliyetlerinin yeterli olmadığını düşünüyorum çünkü yeterince önem verilmiyor, destek olunmuyor bu durum okuldaki öğrencilerin de spora karşı yetersiz ve ilgisiz kalmasına neden oluyor. Bu yüzden daha dikkatli olunmasını umuyorum.

Görüşmeci 5

Merhabalar ben Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinden Merve Yalım. Ben 17 yaşındayım ve bizler 4 kız kardeşiz. Düzenli olarak voleybol oynamaktayım. Bunun dışında her gün koşu yapmaktayım. Okulumun voleybol takımında bulunmaktayım. Gençlik Spor'un il genelinde düzenlediği voleybol turnuvalarında bulundum. Bu sayede okulumda hocalarımın ve arkadaşlarımın gözünde farklı bir konuma geldim. Aslen önceleri içine kapanık ve pek fazla iletişim kuran birisi değildim. Bunu tamamen okuldaki katıldığım sportif faaliyetlere borçlu olduğumu düşünüyorum. Voleybol benim kişiliğimle bütünleşmiş durumda. Bana göre kişilerin sosyalleşmesinde spor çok ciddi bir yer tutuyor. Spor sayesinde kişinin çevresiyle olan ilişkilerinin olumlu bir şekilde arttığını düşünüyorum. Takım ruhunu, birlikte hareket etmeyi spor sayesinde öğrendim. Okul voleybol takımında yer almak istememin sebebi voleyboldaki gelişimimi devam ettirmek isteğimdi. Okullardaki sportif faaliyetlerin ise ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın destekleriyle artabileceğini düşünüyorum. Sportif faaliyetlerin artmasında toplumun spora bakış açısının da önemli olduğunu düşünüyorum.

Görüşmeci 6

Ben Tuba Özhan, Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde okuyorum. 16 yaşındayım. 3 kardeşin en büyüğüyüm. Arkadaş çevrem tarafından sessiz ve konuşmayı çok sevmeyen birisi olarak tanınıyordum. Okulumun voleybol takımındayım bu sayede yeni arkadaşlar edindim. Bunun yanı sıra voleybola olan ilgim arttı ve voleybol sporunu her şeyiyle öğrendim. Öğretmenlerimle sırf spor üzerine konuşarak bile özgüvenimin arttığını gördüm. Okulumuz oldukça yeni ve öğrenci sayısı az. Bu ve bu gibi sebeplerden dolayı ben ve arkadaşlarımın yeteneklerinde kendilerini geliştirmesi zorlaşıyor. Bir çok okulda beden eğitimi sadece öğrencilerin top peşinden koşması olarak algılanıyor. Bence Beden Eğitimi kişinin topluma uyum sağlaması, yeni arkadaşlıklar edinmesi, spor sayesinde daha sağlıklı hale gelmesi açısından oldukça önemli.

Dünyanın değişik ülkelerinde her öğrenci bir spor dalıyla uğraşması zorunlu olduğunu biliyorum. Buda onların bizim hep bir adım önümüzde olmalarına sebep olmakta. Sporun her açıdan öğrencilere çok şey kattığını düşünüyorum.

Görüşmeci 7

Benim adım Furkan KEKLİKÇİ 16 yaşındayım. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde Lisesinde okuyorum. Lise 2 öğrencisiyim. Evin tek çocuğuyum bu da beni ister istemez canımın sıkıntısını giderecek çeşitli faaliyetlere itiyor. Bunların başında spor geliyor tabi ki. Spor konusunda şanslıyım diyebilirim okulum Gaziantep'in köklü ve imkânları iyi olan bir okul. Her türlü spor araçlarına ve de bir spor salonuna sahip. Her yıl çeşitli sporları öğreniyoruz. Benim sporla ilişkim ilkokul 6. Sınıfta okul futbol takımına seçildiğimde başlamıştı 2 yıl boyunca lisanslı olarak okul takımında bulundum sonra sınavlardan dolayı ayrılmak zorunda kaldım. Lise hayatımın başları rahat geçtiğinden doyasıya futbol oynamıştım ama beden eğitimi derslerine ağırlık verildiği için birçok okuldaki gibi boş geçmediği için hayatıma basketbol, voleybol, gülle atma, hentbol, badminton, masa tenisi gibi çeşitli sporlar katıldı. Şu an ise herhangi bir kulüpte olmasa bile yakın çevremle futbol ve basketbol ağırlıklı spor yapmaktayım. Sporun bana faydası ister istemez olmuştur. Öncelikle kilo dengelememde ve sağlıklı beslenmemde sporun etkisi büyüktür. Beni buna zorlamıştır çünkü. Spor sadece vakit geçirmek değildir. Karakterinizin oluşması, kültürünüzün artması gibi olayları da beraberinde getirir. Sadece spor yapmakla kalmayalım çevremizi spor yapmaya, beden eğitimi derslerini dolu dolu işlemeye teşvik edelim.

Görüşmeci 8

Benim adım Enes ÖZDEMİR 16 yaşındayım. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde Lisesinde okuyorum. Lise 2 öğrencisiyim..3 erkek kardeşin en büyüğüyüm. Yıllardır spor yapıyorum. Ortaokul yıllarımda okul futbol takımında oynadım. Bu lisede de devam etti. Fazla süratli olmadığım için kalecilik konusunda kendimi geliştirdim. Kaleci olarak çıktığım maçlarda takımı yönlendirdiğimi ve kaleci olmama rağmen takıma liderlik ettiğimi gördüm. Okul takımımızda yeni arkadaşlar edindim. Okulumuz yeni bir okul olmasına rağmen kendini Beden Eğitimi ve Spor alanında her geçen gün geliştirmekte. Bunun diğer okullarda da sağlanmasını ve sadece il merkezlerindeki okullarda değil köy, kasaba okullarına da imkanlar sağlanması gerektiğini düşünüyorum.

Ben okul takımına girmeden önce okul içinde çok sevilen bir tip değildim ve derslerim de iyi değildi. Ben de kendimi farklı yönlerle ilgi çekmeye yönlendirdim. Bu da öğretmenlerin gözünde beni pek de sevilen bir tip yapmadı. Daha sonra bir vesileyle okul takımıyla tanıştım ve bu beni bambaşka bir insan yaptı. Artık daha kolay iletişim kuran ve okuldaki diğer öğrencilerden saygı gören bir tip olduğumu anladım. bu özgüven bana daha kolay arkadaş edinmemde yardımcı oldu. Aynı zamanda problemleri şiddet kullanmadan çözmeyi ve toplumsal farklılıklara saygı duymayı spor sayesinde öğrendim.

Okullarda şiddetin ve başarısızlıkların önündeki en önemli Sebeplerden birisini okullarda sportif faaliyetlerin az olduğundan kaynaklandığını düşünüyorum. Zaman zaman öğrenci arkadaşlarımızla konuştuğumda herkesin ortak fikri okullardaki spor etkinliklerinin ve spor alanlarının yetersiz olması olduğunu düşünüyorum. Ayrıca Dürüst olmayı, adil yarışmayı, kazanmayı, kaybetmeyi, kaybedenin kazananı tebrik etmesi gibi birçok olumlu davranışı spor ve sportif etkinlikler sayesinde kazandığımı düşünüyorum.

Görüşmeci 9

Benim adım Osman Onur AYDEMİR. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde okuyorum 11. sınıf öğrencisiyim. 2. çocuğum. Sosyalleşmenin evde başlayıp okulda devam ettiğini düşünüyorum. Okul bize birçok olumlu davranışı birden kazandırmaktadır. Sportif etkinlikler sayesinde zamanı verimli kullanmayı ve etkili kullanmayı öğreniyorum. Spor sayesinde kazandığım özgüven ve sosyal yapı kendimde olumlu değişimlere sağladı. Bunlardan bazıları küçük kardeşime bakış açım ve yaklaşımım, kılık kıyafet konusunda daha seçici ve özenli oluşum arkadaşlarıma davranışlarım vb. birçok olumlu kazanım sağladı.

Okulumun masa tenisi takımında oynuyorum. Masa tenisi sayesinde daha hızlı düşünebildiğimi gördüm. Boş zamanlarımı bu sayede daha verimli geçirdim. El-göz koordinasyonumun geliştiğini fark ettim. Yeni arkadaşlar edindim. Arkadaşlarımla ve öğretmenlerimin gözünde saygınlığım arttı. Okulumuz yeni bir okul olduğu için beden eğitimi ve spor adına yapılan faaliyetlerde gün geçtikçe daha başarılı olduğumuzu gözlemliyorum. Basketbol ve voleybol gibi branşların dışında ki branşlarında üzerinde durulması gerektiğini düşünüyorum. Herkesin yapabileceği bir spor un muhakkak olduğunu düşünüyorum.

Görüşmeci 10

Ben Oğuzcan Dalkılıç 2 kardeşiz. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesinde okuyorum. 17yaşımdayım lise 3'e gidiyorum. Yıllardır basketbol oynuyorum. Basketbol okullarının yanı sıra, okul basketbol takımımızda da forma giydim. Basketbol fiziksel gelişimime katkıda bulundu. Gaziantep genelinde yapılan turnuvalarda devlet okulları ve özel okulların basketbola verdiği önemin farkını gözlemledim. Devlet okullarında spor tesislerine ve malzemelerine daha fazla bütçe ayrılması gerektiğini düşünüyorum.

Spor sayesinde daha mutlu ve sağlıklı bir insan olduğumu düşünüyorum. Önceleri içine kapanırken zaman içerisinde daha sosyal ve kolay iletişim kuran birisi olduğumu fark ettim. Bunu başarmam çok ta kolay olmadı ve epey uzun zamanımı aldı. Boş zamanlarımda Spor yapmaya ve böylelikle de zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum. Sportif faaliyetler sayesinde hem derslerdeki stresten kurtuluyor hem de pozitif enerji yükleniyorum. Kesinlikle ve kesinlikle her öğrencinin yapabileceği bir sporun muhakkak olduğunu düşünüyorum. Spor ayrıca bana

eleştirilere açık olmayı başkalarının düşüncelerine saygı duymayı, bana yapılan eleştirileri olgunlukla ve olumlu karşılamayı öğretti.

Görüşmeci 11

Ben Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinden İbrahim Cem ÖZSÖNMEZ.17 yaşındayım. Kardeşim yok. Herhangi bir kardeşim olmadığı için arkadaşlıklara yüklediğim anlam ve değer oldukça fazla. İyi arkadaşlıklar edinebilmenin, arkadaşlarımızla diyalogumuzu arttırabilmenin yolu da spor aktivitelerinden geçiyor. Ben sınıftaki en uzun, okulumdaki de en uzun birkaç öğrenciden birisiyim. Boyumun uzun olması nedeniyle arkadaşlarım aralarında oynadıkları basketbol maçlarında beni de görmek istediler. Hiç ilgim yokken kendimi hem iyi bir basketbol sever, hem de iyi bir basketbol oyuncusu olarak buldum. Boyumun yanı sıra basketbol benim fiziğimin daha da düzgün hale gelmesini sağladı. Bu gibi faydaların yanı sıra arkadaş çevrem artık boyumun yaşlılarım göre uzun olmasını yadırgamamaya, bunu bu şekilde kullandığım için onların beğenisini kazanmaya başladım. Basketboldaki takım ruhu olgusuyla birlikte, aynı sınıfta okuduğum arkadaşlarımla diyalogumun geliştiğini gözlemledim. Aynı zamanda Beden Eğitimi öğretmenimizle, ailemle basketbol sayesinde daha iyi iletişim kurduğumuzu gözlemledim. Bu sporun bana kazandırdığı en önemli olgulardan birisidir. Hayatıma bu şekilde katkıda bulunan bir oyunu da sürekli oynamak hedefim. Bu düşünceyi kazanmaya beni beden eğitimi ve spor aktiviteleri itti. Ben kesinlikle herkesin hayatında sporun olması gerektiğini düşünüyorum.

Sosyalleşmede sporun önemi özellikle gençler üzerindeki önemi kesinlikle yadsınmaz. Çağımız gençliğinin özellikle bilgisayar ve televizyon bağımlısı olduğunu düşünürsek önemi daha da ortaya çıkacaktır. Onları yani gençleri sokağa çıkarmak, birlikte bir şeyler yapmaya itmek ve böylelikle kendilerini keşfetmelerini sağlama adına beden eğitimi ve spor aktivitelerinden daha etkili bir aracı düşünemiyorum.

Görüşmeci 12

Ben Nurşen AKASLAN. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi Hakla ilişkiler bölümü öğrencisiyim. Yaşım 16.Kalabalık bir ailede yaşıyorum ve kendimi kanıtlama ihtiyacı duyuyorum. Bir vesile ile satranç sporuyla tanıştım. Satranç insanların zihinsel gelişimlerine çok önemli katkı sağlayan bir spor dalı. Satranç sporuyla küçük yaştan beri ilgileniyorum. Satranç sporu benim hayatım diyebilirim. Birçok kez satranç turnuvalarında yer aldım ve çeşitli dereceler elde ettim. Bu turnuvalar sayesinde çok önemli dostluklar ve arkadaşlıklar kazandım. Bunların birçoğuyla çeşitli zamanlarda görüşüyorum ve birlikte bir şeyler yapıp beraber vakit geçiriyoruz. Yeni arkadaşlar edinmemi sağlayan, beni bu insanlarla buluşturan ise satranç sporu. Satranç sporu sadece benim yeni arkadaşlar edinmemi sağlamadı. Bunun yanı sıra arkadaş

çevrem tarafından saygınlığının artmasına katkıda bulundu. Bu sporun bana kattıkları ise sadece bunlarla sınırlı değil. Hızlı karar verme, düşünme gibi özelliklerim gelişti. Biraz daha geniş düşünenecek olursam satrancı konu alan birçok kitap okudum ve okuma alışkanlığım gelişti. Hayatımın geri kalanında da satrancı oynayıp, başkalarının da oynaması için uğraşacağım.

Sporun benim sosyal bir çevre edinmemde ve kendisiyle barışık bir genç olmamda çok büyük önemi ve yeri var. Özellikle ergenlik dönemindeki arkadaşlarıma kesinlikle hangi spor olursa olsun bir sporla muhakkak uğraşmalarını tavsiye ediyorum.

Görüşmeci 13

Adım Ümit AYZ. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 11. sınıf öğrencisiyim.16 yaşındayım. Ben okulumuzun en kısa boylu öğrencilerinden birisi idim. Özellikle lise 1. Sınıfta ve 2. Sınıfta budunumdan dolayı çok üzülüyordum. Daha da ileri giderek bu durum benim iyice içime kapanmama ve moralimin bozulmasına sebep olmaya başlamıştı. Daha sonra bir yaz ailem beni basketbol yaz okuluna yazdırdı. Bu yaz okulunda önceleri çok sıkıldım ama zamanla yavaş yavaş kaynaşmaya ve oyun oynamaktan zevk almaya başladım. Sonra bir de baktım ki bu kurs sayesinde çok değişik bir çevrem oldu. Birçoğu benim yaşadığım benzer sıkıntıları yaşayan insanlar. Böylece sporla tanışmış oldum ve bu benim hayatımın dönüm noktası oldu. Daha sonra okul açıldı ve ben yaz okulunda edindiğim kazanımlarımı okulda da sergiledim. Böylelikle basketbol benim hayatım oldu. Teneffüslerde, öğle aralarında, Beden Eğitimi derslerinde, fırsat bulduğum her an basketbol sahasında yer alıyorum. Basketbol bana son saniyeye kadar mücadele etmeyi öğretti. O içine kapanık ve boyuyla takıntısı olan adamdan eser kalmadı. Basketbol sayesinde sınıftan, okulundan yeni arkadaşlar edindim. Basketbol turnuvalarına katılarak şehrin diğer liselerinden değişik insanlarla tanıştım. Basketbolun bana bu gibi artılarının yanı sıra basketbola başlarken amacım olan fiziksel gelişimime de gözle görülür ciddi bir katkı sağladı. Arkadaşlarım, ailem bana boyumun uzadığını söylüyorlar. Bu beni daha fazla motive ediyor. Basketbol önceleri benim için oldukça uzak bir spor dalı gibi görünüyordu. Fiziğim her geçen zaman basketbol sayesinde daha da güçleniyor. Özgüvenim artıyor ve beraberinde performansım artıyor. Basketbol sahasında istediğim şekilde konuşabiliyor, özgürce hareket edebiliyor, kendimi güvende hissediyorum. Boyu kısa olan her gelişim çağındaki bireyin basketbol oynaması gerektiğine inanıyorum.

Benim problemlerimi çözmemde ve sosyal yönümün güçlenmesinde sporun faydalarını kesinlikle yadsıyamam. Tüm ailelere çocuklarını bir şekilde sporla tanıştırmalarını tavsiye ediyorum.

Görüşmeci 14

Benim adım Burak KUTUR.17 yaşımdayım. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 11.sınıf öğrencisiyim. Ben kesinlikle sporun insanın sosyalleşmesinde çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum İnsanın hem sosyalleşmesi hem de yaşadığı bazı olumsuzlukları atlatmasında sporun ve beden eğitimi aktivitelerinin ne kadar önemli olduğunu ben yaşadığım bir olayla çok iyi anladım. Ayağımı kırdığım için aylarca evden çıkamamıştım. Sonrasında düzenli olarak koşturaya başladım. Aylarca hiç spor yapmadığım, yürümediğim için kilolarım oldukça artmıştı. Spor yapmaya başladım ve günden güne yağlarımın kaslara dönüştüğünü, tempomun ve formumun arttığını hissettim. Bunun yanı sıra her gün koştuğum parkta kendime 3 yeni arkadaş edindim. Artık her gün 4 kişi birlikte koşuyoruz. Bu arkadaşlarla bunun yanı sıra konser, tiyatro ve basketbol maçı gibi etkinliklerde de bulduk. Koşmak hem benim fiziksel olarak gelişimime ve kırılan ayağımın izlerini silmeye ciddi katkıda bulundu. Fazla kilolarımdan kurtulmamı sağladı. Kırılan ayağımın eskisi kadar çabuk hale gelmesini sağladı. Bunların yanı sıra koşu parkurunda tanıştığım yeni arkadaşlarım benim bu süreci atlatmamda ve sağlıklı bir yaşamı benimsememde bana ciddi katkıda buldular. Her geçen gün formum ilerlediği için daha fazla mesafe koşabiliyorum. Hazırladığım beslenme programıyla birlikte artık vücudumun ihtiyacı olmayan fazla kiloları da almıyorum.

Herkesin düzenli olarak koşu ve yürüyüş yapması gerektiğine inanıyorum. Bunun hem fiziksel olarak hem de bireyin sosyalleşmesi konusunda ciddi katkı sağlayacağından şüphem yok. Sporun sadece fiziksel bir aktiviteden ibaret olmadığı aynı zamanda sosyal bir yönünün de olduğu yadsınamayacak bir gerçektir.

Görüşmeci 15

Benim adım Deniz BAŞPENİR. 18 yaşımdayım. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi öğrencisiyim. Tekrar öğrencisi olduğum için arkadaşlarım ve öğretmenlerimin bana bakışı, beni konumlandırmaları farklı oldu. Ben etrafıma baktığım zaman hep eski sınıf arkadaşlarımı arıyordum fakat göremiyordum. Bu da beni içine kapanık bir kişilik haline getirdi. Bu durumdan kurtulmamda spor faaliyetlerinin çok önemli etkisi oldu. Şöyle ki okulumuzda Beden Eğitimi Öğretmeni voleybol ve masa tenisi branşlarında takıma oyuncu seçeceğini duydum. Ben de katılmaya dedim ve daha sonra seçildim. Boş zamanlarımın neredeyse tümünü voleybol ve masa tenisi oynayarak geçirdim. Önceleri yeni sınıfımda tekrar öğrencisi olduğum için beni yadırgayan insanlarla bu sayede diyalogum fazlasıyla gelişti. Onların bana bakış açıları değişti. Ben bir de sigara kullanıyordum. Bu sayede bu kötü alışkanlığımdan da kurtulmuş oldum ve zamanımı daha verimli kullanmaya başladım.

Ben beden eğitimi ve spor aktivitelerinin gençlerin sosyalleşmesine çok büyük katkıları olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden özellikle ortaöğretim öğrencilerinin kesinlikle beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmaları gerektiğini düşünüyorum. Sadece kişinin sosyal yönünü geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda kişiyi kötü alışkanlıklardan da alıkoymakta olduğunu biliyorum.

Görüşmeci 16

Benim adım Nurefşan Balcı.15 yaşındayım. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi 10.sınıf öğrencisiyim. Okula ilk geldiğim sene hiç kimseyle konuşmayan ve iletişime girmeye çekinen bir öğrenciydim. Çünkü biraz kilo problemim vardı ve insanların benimle dalga geçmesinden korkuyordum. Daha sonra oklumuz beden eğitimi öğretmenin ısrarı ile okul takımının voleybol çalışmalarına katılmaya başladım. Uzun zamandır voleybol sporuyla uğraşıyorum. Voleybol benim hayatımın çok önemli bir parçası oldu. Voleybol oynadığımdan beri kilolarımda düzenli bir şekilde kurtulmaya başladım. Bu da benim özgüvenimin artmasına yardımcı oldu. Bu sayede çevremde birçok arkadaşım oldu. Ben artık okul takımının maçlarına da gitmeye başlamıştım. Eğer ben sporla tanışmasam kim bilir şimdi ne durumda olurum Allah bilir. Bu yüzden O beden eğitimi öğretmenime ne kadar teşekkür etsem az gelir. Mümkün olduğu kadar voleybolda ilerlemek istiyorum.

Okulumuzda voleybol oynayan herkesle aramızda iyi bir dostluk ve arkadaşlık ortamı oluştu ve ben bunu kaybetmek istemiyorum. Özellikle 11.sınıflardan birçok yeni arkadaş edindim voleybol sayesinde. Artık insanlar fazla kilolarım yüzünden benimle dalga geçmek yerine, yaptığım smaçları ve karşıladığım servisleri konuşuyor. Voleybol benim hayatıma bunca artı katarken bende voleybolumu geliştirmeyi ihmal etmiyorum. Voleybolu o kadar seviyorum ki kimseyle paslaşmadığım zamanlar okulumda duvarla paslaşıyorum. Okulumla katıldığım voleybol turnuvasında il genelinde iyi bir derece elde ettik. Ayrıca resmi bir turnuvanın havasını solumak, başka okullardan akranlarımla diyaloga geçmek bana çok katkı sağladı. Voleybolun bana kattıklarının artarak ilerleyeceğinden şüphem yok.

Aslında sporun özellikle benim gibi insanların hayatında olmasa olmazlarda birisi olduğunu bana çok açık bir şekilde ispatladı. Yine söylüyorum ben spor la tanışmasaydım kesinlikle söylüyorum çok mutsuz, içine kapanık bir öğrenci olurdu. Bu yüzden lütfen anne babalar çocuğunuzun ve sizin iyiliğiniz için çocuklarınıza spor yaptırın.

Görüşmeci 17

Benim adım Musa ÖZSOY.17 yaşındayım. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde halk öğrenciyim. Öğretmenlerim tarafından ders başarısı yüksek ancak sosyal yönden başarılı olmadığım şeklinde tanımlanırım. Sosyal hayatımızı ilerletmenin yolu spor aktivitelerinden

geçmektedir. Şöyle ki ben 7 çocuklu bir ailenin üyesiyim ve kırsal bir mahallede oturuyoruz. Ben bu okula geldiğimde çok zorlandım. Çünkü insanların benim ekonomik durumum ve geldiğim mahalleden dolayı iletişime geçmeyeceklerini düşünüyordum ve bu yüzden onlara karşı mesafeli duruyordum.

Benim okuduğum okuldan geçen yıl mezun olan ablam benim iyi arkadaşlarımın başında gelir. Öğretmenlerim tarafından sevilip, takdir edilsem de arkadaşlarımın gözünde bu noktaya gelmem pek kolay olmadı. Ortaokul yıllarında futbol oynuyordum. Liseye geçtiğimden beri voleybol oynuyorum. Arkadaşlarım tarafından okulun en iyi voleybol oynayanlarından biri olarak gösteriliyorum. Voleybol oynarken benden büyük insanların bana saygı duyması, benden bu oyun için bir şeyler öğrenmemi beklemesi benim çok hoşuma gidiyor. Karşılığım smaçlar için alkış almak beni mutlu ediyor. Musa sen voleybolda da başarılısın gibi tepkileri öğretmenlerimden duyunca bu oyuna olan inancım, sevgim artıyor. Okulumda ki bir çok kişi voleybol oynadığım için beni tanıyor. Voleybolu fiziğim el verdiği sürece, hayatımın her döneminde oynamak istiyorum.

Benim kenar semt fobimi yenmemde ve arkadaşlarımla iletişime geçerek sosyalleşmemim en büyük sebebi beden eğitimi ve spor faaliyetleridir. Bu yüzden orta öğretim öğrencileri veya tüm öğrencilerin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Görüşmeci 18

Benim adım Adem KÖSE.17 yaşındayım. Gaziantep Demirspor takımında futbol oynamaktayım. Bunun yanı sıra Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde okumaktayım ve okul futbol takımımızda yer alıyorum.11. sınıf öğrencisiyim. Hayatımda yer alan onlarca insanla futbol aracılığıyla tanıştım. Her hafta Demirspor takımında maçlara çıkmaktayım. Bu sayede her hafta yeni insanlara karşı oynamakta, futbol becerilerimi geliştirmekteyim. Boyum kısa olduğu ve bilek hareketlerim beğenildi için arkadaşlarımın benim için çok iyi futbolcu benzetmesini yapmalarından gurur duyuyorum. Okulumuzda futbol takımında ki arkadaşlık ortamı nedeniyle yeni insanlar tanıdım ve tanıdığım insanlarla diyalogumun geliştiğini fark ettim. Futbol sayesinde yeni antrenörler tanıdım. Bu antrenörler futbolumun gelişmesine ciddi katkı sağladılar.

Ben arkadaşlarım tarafından sevilen sayılan bir kişiliğim bunu da tamamen spor sayesinde kazandım. Ben sosyal yönümü spor sayesinde güçlendirdim. Spor yaptıkça bunun devam edeceğini ve sosyalleşmemde sporun bana hep artı katacağını biliyorum. Ben başarısız bir öğrenciydim ama artık derslerimin de düzeldiğini söyleye bilirim. Spor aynı zamanda insanların şiddete olan eğilimini engellediğini, kazanmayı kaybetmeyi, zamanı verimli

kullanmayı, dürüst olmayı vb. birçok özellik kazandırdığını düşünüyorum. Yaptığım spor sayesinde mükemmele ulaşmayı hedefleyip bunun yanında baskıyı ve zorlamayı kesinlikle kabul etmiyorum. Dolayısıyla herkesin hayatında sportif aktivitelerin muhakkak olması gerektiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 19

Benim adım Ahmet Soner AVŞAR. 3 erkek kardeşin en küçüğüyüm. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi 10.sınıf öğrencisiyim.17 yaşındayım. Tekrar öğrencisiyim. Ben okula ilk geldiğim zaman çok ciddi uyum sorunları yaşadım. Zamanımın çoğunu boş ve gereksiz aktivitelerle geçirdim. Çevresiyle ciddi uyum problemi yaşayan bir öğrenciydim . Buda benim ilk yılımı boş geçirmeme ve başarısız geçirmeme sebep oldu. Ertesi yıl okula başladığım zaman okulumuz beden eğitimi öğretmeni tarafından okul masa tenisi takımına seçildim. Bugünden sonra hayatımda çok şey değişti çevresiyle uyum problemi yaşamayan ve sosyal yönü güçlü bir insan oldum. Çünkü spor aktiviteleri benim kendime olan güvenimi arttırdı ve mutlu bir insan olmamı sağladı. Oğün bu gün hala amatör olarak sporla uğraşıyorum.

Ben sporun özellikle 9. Sınıf öğrencilerinin yeni bir okula başlamış olmaları ve çeşitli gençlik problemlerinin atlatılması açısından çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Sosyalleşme evresi gençlerde ciddi sıkıntılar doğurabiliyor. Bu da okullarda beden eğitimi ve spor aktiviteleri sayesinde aşılabilmektedir. Bu yüzden okullarda beden eğitimi ve spor derslerinin artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 20

Benim adım Eray BAZIR. Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 10. sınıf Radyo televizyon bölümü öğrencisiyim.16 yaşındayım. Futbol oynamaktayım. Okulumuzun futbol takımında yer aldım. Futbol takımına seçildiğimde takımdaki kimseyi tanımamaktaydım. Takımla yaptığımız antrenmanlar ve maçlar sonrasında bu insanların hepsiyle iyi dostluklar kurduğumu fark ettim. Futbol burada birleştirici rol oynadı. Futbol sahasında düştüğümde beni kaldıran arkadaşımınla aramızdaki bağ günlük yaşantımızda hiç bir yerde rastlayamayacağımız bir olay. Takımdaşlık duygusunu öğrenmemiz bu spor dalının sayesinde. Sokak aralarında oynadığım günlerden bugüne kadar futbol hep benim iyi hatıralar, iyi arkadaşlıklar edinmeme neden oldu. Bundan sonra da böyle devam edeceğinden hiç şüphem yok.

Sporun gençler sosyal gelişimleri üzerinde çok önemli bir fonksiyonunun olduğunu düşünüyorum. Gençler kendilerine doğru çevreler edinerek hem zararlı alışkanlıklardan korunur hem de sağlıklı bir vücut yapısına sahip olurlar. Öğrencilerin sosyalleşmesi ailede başlayıp daha sonrada okulda devam eder. Bu yüzden okullardaki sosyal aktivitelerin artırılması gerektiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 21

Benim adım Meryem Merve GÜL. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 10.sınıf öğrencisiyim. Ortaokul yıllarımın sonuna doğru ve liseye başladığım zaman biraz kilo problemim ortaya çıktı. Bu durum beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdı. Daha sonra Annem beni bir yüzme kursuna yazdırdı. Gaziantep Yüzme kursunda yüzme eğitimi aldım. Benden büyük bir ablam ve iki kardeşim var. Yüzme insanların aynı anda 12 farklı organını çalıştırabildikleri tek spor dalı. Böyle bir sporla uğraşmak bana mutluluk veriyor. Benimi takip havuza indiğimde kendimi dış dünyaya kapatmış ve huzurlu hissediyorum. Yıllarca yüzme eğitimi aldım ve bu sayede birçok yeni insanla tanıştım. Kursa gelen birçok yeni arkadaşım ve bana kurs veren hocalarımız sayesinde kendi çevremi genişlediğini, beni seven insanların sayısının arttığını gözlemledim. Ailemde yüzme bilen tek kişi ben olduğum için anneme, babama tatilde yüzme üzerine bilgiler vermek beni iyi hissettirdi.

Bu bendeki değişim okuldaki arkadaşlarımla olan ilişkiyi de etkiledi. Onların bana bakış açılarını ve benim onlara bakış açımı değiştirdi. Aynı zamanda moral olarak ta yükseldim. Bu da benim okul başarımları da etkiledi. Derslerimde daha başarılı olmaya ve arkadaşlarıyla daha sosyal bir öğrenci oldum. Kesinlikle herkesin sporla ilgilenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü spor okulların vazgeçilmez aktiviteleri olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda aktif spor yapmanın başarısızlık karşısında yılmamayı ve başarıya ulaşmak için çalışma alışkanlığı kazandırdığını, kendime güvenip risk alarak, yerinde ve doğru kararlar almayı öğrettiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 22

Benim adım İbrahim Yasin ABA.17 yaşındayım. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 12.sınıf öğrencisiyim. Ben Aslen Osmaniye doğumluyum. Okulumuz her ilde olmadığı için en yakın il Gaziantep'te idi. Okula ilk geldiğim zaman hiç kimseyi tanıımıyordum. Bu da beni biraz mutsuz ediyordu ve arkadaşlarla ilişkiyi olumsuz etkiliyordu. Daha sonra benim beden eğitimi derslerinde oyunlarda başarılı olmam özellikle futbolda arkadaşlarımla dikkatini çekti ve bu oyunlar sayesinde ben yalnızlıktan ve aileme olan özlemden kurtardı. Böylelikle kendimi derslerime verebildim ve okuldan zevk almaya başladım. Daha sonra futboldaki sportif yeteneğimi daha da fazla geliştirdim. Katıldığım takımlarda dostça oynamayı, kazanamı alkışlamayı, büyüklere saygıyı ve buna benzer birçok özellik kazandırdı.

Ben beden eğitimi ve sportif aktivitelerin öğrencilerin sosyalleşmesinde (özellikle başka şehirden gelen öğrencilerin) çok önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum. Ben eğer sporla

uğraşmasaydım. Beklide okula alışamayacaktım. Morali bozulacak ve başarısız bir öğrenci olacaktım.

Ben okullardaki beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin özellikle 9. Sınıfta daha da artırılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğrenciler yeni bir okula geliyor ve birbirlerini tanımıyorlar onların okula adaptasyonunu sağlamak ve birbirlerine kaynaşmalarını sağlamak ancak ortak bir şeyler paylaşarak başarabiliriz. Spor da takım olmayı, birlikte hareket etmeyi, ortak hedef etrafında toplanmayı öğrettiğinden daha hızlı sosyalizasyon gerçekleşecektir.

Görüşmeci 23

Benim adım Yeşim PEHLİVAN. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 11.sınıf öğrencisiyim. Ailemin ekonomik durumu çok iyi değil. Biraz da kilo problemim var. Okula geldiğim zaman bu durum beni arkadaşlarımdan biraz uzak tuttu ve onlarla çok fazla vakit geçirmiyordum. Daha sonra okulumuzun beden eğitimi öğretmenimizin yönlendirmesiyle voleybolla tanıştım. Birkaç ay sonra kendimdeki gelişim ve değişime ben bile inanmadım. Artık arkadaşlarım tarafından sevilen, saygı duyulan ve takdir edilen bir kişi oldum. Aynı zamanda fazla kilolardan da hızla kurtuluyordum. Bu benim okula olan bağlılığımı arttırdı.

Kesinlikle okullara spor salonu yapılması gerektiğini düşünüyorum. Obezite ile mücadele sporun 1. Faktör olduğunu herkes biliyor. Gençlerin asosyallikten kurtulup mutlu, sağlıklı ve başarılı almaları için spor birinci ve en önemli şart olduğunu düşünüyorum. Herkesin günde enaz yarım saat yürüyüş yapması gerektiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 24

Benim adım Musap Oğuzhan KAYA. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 12.sınıf öğrencisiyim. Memur bir ailenin 3 çocuğundan biriyim. Ben okulların öğrencilerin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin çok önemli olduğunu hatta beklide 1. Faktör olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir öğrenci yeri geliyor okulda ailesinden çok bir arada oluyor. Dolayısıyla Okulda edinilen doğru arkadaşlar ve onlarla geçirilen zamanın da önemi ortaya çıkıyor.

Ben uzun zamandır sporla amatör olarak uğraşıyorum. Çeşitli okul takımlarında bulundum. Bu da beni kötü ve olumsuz arkadaşlardan uzak tuttu. Zamanımın çoğunu takım arkadaşlarımla geçirdim ve bundan hiç pişman olmadım. Takım olgusu bize çok önemli özellikler kazandırdı. Bunlar birlikte hareket etme kazanma sevincini birlikte yaşamayı başkalarının duygularına saygı duymayı vb.

Kentlerde ki gençlik merkezlerinin sayılarının artırılması gerekmektedir. Hatta her mahalleye spor kompleksleri inşa etmeli devlet. Devletin en önemli görevlerinden biriside gençliği korumaktır.

Görüşmeci 25

Benim adım Fatih GÖĞEBAKAN. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 11.sınıf öğrencisiyim. Sporu çok seviyorum. Amatör olarak Futbolla uğraşıyorum. Zaman zaman Gaziantep sporun maçlarına gidiyorum. Gittiğim antrenmanlar sayesinde bir guruba ait olmayı ve kazanma ve kaybetmeyi öğrendim. Burada edindiğim özellikler okulda da kendimi göstermeme yardımcı oldu. Arkadaşlarım da benim gibi spor yapmayı seven insanlardan oluştu. Dolayısıyla benim sosyalleşme sürecim doğru ve hızlı gelişti.

Ben eğer sporla bir şekilde tanışmasaydım belki de kendime olan güvenimi bu kadar hızlı Gerçekleştiremez ve içine kapanık bir genç olacaktım. Kesinlikle benim sosyalleşmemde ve doğru sosyal çevrede olmamda sportif faaliyetlerin çok önemli rolü var. Ben sporla tanışmasaydım belki de birçok zararlı alışkanlığım olacaktı.

Ben genç neslin bilgisayar ve internetin hem zararlı alışkanlıklarından kurtulmak hem de gençliğin getirdiği birçok problemten kurtulması için kesinlikle okullarda ki sportif faaliyetlere katılması gerektiğini düşünüyorum. Bunun için de okullardaki beden eğitimi derslerinin kesinlikle artırılması gerekmektedir.

Okul bahçelerinin daha geniş yapılması ve değişik spor branşları için uygun yerlerin ayarlanması gerektiğini düşünüyorum. Spor demek sadece futbol demek değil çünkü.

Görüşmeci 26

Benim adım Merve NARCI . Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 9.sınıf öğrencisiyim. Memur bir ailenin tek kızıyım. Ben kendime olan saygımı ve arkadaşlarım tarafından sevilen bir kişi olmayı okul voleybol takımına borçluyum. Ben önceleri kimseyle konuşmayı sevmeyen yalnız takılan bir öğrenciydim. Bunun sebebi ise biraz kilo problemimim olmasıdır. Herkesin beni öcü gibi gördüğünü düşünüyör bu duygu yüzünden kimseyle arkadaşlık kuramıyordum. Okula da yeni geldiğim için pek kimseyi de tanımyordum.Bu da beni mutsuz ve başarısız bir öğrenci yapıyordu.

Okul çıkışı servis beklerken okuldaki voleybol çalışmalarını izliyordum. Bir gün eksik olduklarını ve oyuna katılmak ister misin diye sordular. Önce biraz çekindim ama daha sonra oyuna katıldım. Arkadaşlarım ve beden eğitimi öğretmenim istersem bundan sonraki çalışmalara istersem katılabileceğimi söylediler. Okulun ikinci dönemine doğru ben üzerimdeki çekingenliğim attım ve zamanla özgüven kazanıp daha sosyal ve mutlu bir öğrenci oldum.

Herkesin sevdiği bir spor muhakkak vardır. Bu konuda kendini geliştirip amatör de olsa sürekli sporla iç içe olmamız gerektiğini düşünüyorum. Bunun için gerekli alt yapı düzenlemelerin tamamlanıp gençlerin zararlı alışkanlık yerine sağlıklı bir sosyal çevre için spora yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 27

Benim adım Mustafa TOPAL. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 10.sınıf öğrencisiyim. Gaziantep için kenar sayılan bir mahallede oturuyoruz. Bu da benim birçok kötü alışkanlığın kucağına itebilir ve zararlı bir çevrede olabilirdim. Bir arkadaşımın yönlendirmesi ile mahallemizin futbol takımına yazıldım. Okul dışı zamanımın kalanını bu takımın antrenmanlarıyla geçiriyordum.

Daha sonra liseye geldim. Daha önceden kazandığım özelliklerim benim kısa sürede okulda sosyal çevre edinmeme yardımcı oldu. Okuldaki uyum sorununu kısa zamanda atlatmamama yardımcı oldu. Okulda boş zamanlarımı benim gibi futboldan hoşlanan arkadaşlarımla oynayarak geçiriyorum. Parkta gezip zamanımı boş geçirmeyip daha verimli kullanıyorum.

Ben eğer futbolla tanışmasaydım belki de birçok Zararlı alışkanlık edinecek, okuyamayacaktım. Spor insana kendini daha kolay ifade etmeyi öğretiyor. Özgüven kazandırıyor. Zamanı doğru ve verimli kullanmayı öğretiyor. Sağlıklı ve mutlu bir insan olmamıza yardımcı oluyor ve zararlı çevrelerden koruyor.

Kenar mahallelerdeki sosyal tesisler kesinlikle arttırılmalı ve okulların geniş bahçelerinin olması gerektiğini düşünüyorum. Sosyalleşme evde başlayıp okulda devam ediyor. Bu yüzden okullar özellikle yeni başlayan öğrenciler için bol bol sportif ve sosyal aktiviteleri yapmalılar.

Görüşmeci 28

Benim adım Simge GÖKBERK. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 10.sınıf öğrencisiyim. Biz buraya İzmir'den geldik. Okula ilk geldiğim zaman kimseyi tanıımıyordum. Hep eski arkadaşlarımı özlüyordum. Okulu sevemiyor ve her gün okula mutsuz gelip mutsuz eve dönüyordum. Daha sonra beden eğitimi dersinde birkaç arkadaşım ile voleybol oynamaya başladık. Daha sonra her beden eğitimi ve spor dersinde oynamaya başladık. Zamanla o arkadaşlarımla olan ilişkim daha da gelişti ve kendimi onlara kabul ettirdim. Boş zamanlarımızda hep voleybol oynamaya başladık.

Zamanla ben okuldan zevk almaya ve okulu sevmeye başladım. Daha önceden voleybol altyapım benim bu okulda çok iyi ve doğru arkadaşlıklar kurmamı sağladı. Bu durum zamanla derslerime de yansdı. Artık ben daha başarılı bir öğrenci oldum.

Okullardaki sosyalleşme sürecinin hızlanmasında beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden okullardaki sosyal etkinliklerin ve sportif etkinliklerin ilk yıl daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum.

Görüşmeci 29

Benim adım Cebrail HAZAR. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 10.sınıf öğrencisiyim. Ben yapı olarak içine kapanık ve kalay iletişim kuramayan bir kişiliğim. Daha sonra okul takımına katılıp orada arkadaşlarımla beraber bir takımın parçası oldum

Biz takım olarak değişik okullarla maçlar yaptık. Kazandık kaybettik ama burada hep kazanan birisi vardı oda tabi ki bendim. Gün geçtikçe ben daha mutlu ve sorunlarından arınmış birisi olmaya başladım. Artık insanlarla daha kolay iletişim kuruyordum. Okulda birçok arkadaş edindim. Artık saygı duyulan ve kim olduğu bilinen bir Cebrail vardı.

Ben hayatta iyi ki yapmışım dediğim şeylerin başında o okul takımına katılmak olduğunu düşünüyorum. Okullarda öğrencilerin hepsinin bir sporla muhakkak uğraşması gerektiğini düşünüyorum. Sağlıklı bir adaptasyon ve sosyalizasyon için beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin çok önemli olduğunu ben kendimden biliyorum. Gençlerin sosyalleşmesinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin önemi kesinlikle yadsınamaz.

Görüşmeci 30

Benim adım Sinan EROLDAN. Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi'nde 12.sınıf Adalet alanı öğrencisiyim. Ben sporun öğrencilerin sosyalleşmesinde çok etkili olduğunu düşünüyorum. Özellikle ortaokuldan liseye geçen öğrenciler için çok etkili ve faydalı bir sosyalleşme faktörüdür beden eğitimi ve spor. Çünkü o geçiş sürecinde öğrenciler çok içine kapanık oluyor.

Ben okula ilk geldiğim zaman pek arkadaşım yoktu. Daha önceden masa tenisi ve futbolla uğraştığım için oyunlarda ilgi üzerime yoğunlaştı ve okula çok daha çabuk alıştım. Buda benim okuldaki olumsuz havadan kurtulmama çok faydalı oldu.

Okullardaki spor alanlarının genişletilmesi gerek. Mümkün ise her okulda spor salonu yapılması lazım. Her öğrencinin muhakkak başarılı olduğu bir branş vardır. Yönlendirilmesi gerek. Spor insana dürüstlüğü, dostça yarışma ve okul mallarını korumayı öğretiyor.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1.Sonuç

Sosyalleşme, bireyin bir sosyal gruba dâhil olma çabası ve uzun zaman alan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey bir gruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ilerde alacağından beklediği davranış, beceri ve yetenekleri, grubun kültürünü oluşturan değerleri, inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Kişi zamanla içinde yaşadığı sosyal grubun kural ve değerleri iyice benimsemeli ve kendi kişilik yapısını onun üzerine kurmalıdır.

Bireyin sosyalleşmesi doğumdan hemen sonra başlar ve bireyin toplumda geçerli olan değerleri, inançları, alışkanlıklarını, davranış kalıplarını öğrenip özümsemesi, çocukluk ve gençlik döneminde girdiği gruplarda geçerli değer, tavır ve rollere göre devam eder. Bütün toplumlar daha çocukluktan itibaren kendisine mensup olanların uyacakları genel ve özel normları ortaya koyar; buna uymayanları kendine has yöntemlerle cezalandırır ve aynı zamanda onları dışlarlar. Toplumda geçerli olan giyim çeşidi, davranışlar, hareketler, konuşmalar, yiyecekler vs. ayrıntılı olarak tespit edilir. Her çocuk kendi ait olduğu grubun değerlerini ve kurallarını öğrenmek zorundadır ve aynı zamanda bunlara uymak zorundadır. Bu da uzun bir süreç olup büyük bir çaba ve sabır gerektirir.

Birçok araştırmacı sosyalleşmeyi aile içinde ve aile dışındaki olarak ikiye ayırır. Birincil ve ikincil sosyalleşme olarak da ifade edilen süreçte birincil sosyalleşme, genellikle küçük çocukların aile içindeki sosyalleşmesi olarak ele alınırken, ikincil sosyalleşmenin büyük çocukluk ve gençlik dönemi arkadaş grupları içinde, okulda, meslekte, kitle iletişim araçlarının etkisindeki sosyalleşme olarak alt bölümlere ayrıldığı görülmektedir. Okul da, çocukların hayatındaki en önemli sosyalleşme yerlerinden birisidir. Okulda da çocuğun sosyalleşme sürecine en büyük katkıyı sağlayan faktörlerin başında beden eğitimi ve sportif faaliyetler gelmektedir.

Mülakat yaptığımız görüşmecilere de bakıldığı zaman okullardaki beden eğitimi ve sportif etkinliklerin öğrencilerin sosyalleşmesi açısından bir hayli önem taşıdığını bize göstermektedir. Bu cevaplardan öğrencilerin okula alışma evresinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin onlara çok faydalı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bulgular, öğrencilerin kendilerine belli hedefler koyduklarını ve bu hedeflerin merkezinde yer aldıklarını, aktif spor yapmalarının kendilerine pozitif olma davranışı kazandırdığı sonucunu vermiştir. Sporda kazanılan başarı gencin kendine olan güvenini arttırır. Bulgular öğrencilerin aktif spor yapmalarının yenilikleri denemekten korkmamayı öğrettiğini ve yeteneklerinin sınırlarını zorlamasını sağladığını ortaya koymuştur.

Öğrenciler, aktif spor yapmalarının başarısızlık karşısında yılmamayı ve başarıya ulaşmak için çalışma alışkanlığı kazandırdığını, kendilerine güvenip risk alarak, yerinde ve doğru kararlar almayı öğrettiği konusunda görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin samimi ve dürüst insanlar oldukları, yalancılık ve hilekârlığı onaylamadıkları ve insanları yanıltmanın onaylanacak bir davranış olmadığını düşündükleri sonucu ortaya çıktı. Mülakata katılanlar daima en iyiye ulaşma gayreti içinde oldukları, ancak bu aşamada baskı altında olmaktan hoşlanmadıkları sonucu elde edildi. Aktif olarak beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılan öğrenciler, çevrelerindeki insanlar tarafından takdir edilecek davranışlar sergilemekte oldukları ve bu da onların eğitim hayatlarını olumlu etkilediği ortaya çıkmıştır.

Bulgular, çevrelerindeki insanlara ve okuldaki öğrencilere karşı olumlu tutum sergiledikleri, verdikleri sözleri ve vaat ettiklerini gerçekleştirdikleri sonucunu verdi. Bu sonuç, güvenilir fertler olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla arkadaşları tarafından takdir edildikleri sonucuna ulaştık. Spor, insanın içinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerine de uyum sağlayan faktörlerden birisidir. Görüşmecilerimiz, her zaman doğrudan ve haklı olandan yana tavır almakta, manevi değerlere ve toplumsal ahlaka uygun davranış tarzını benimsemektedirler. Bu sonuçlardan öğrencilerin okullardaki spor etkinlikleri sayesinde birçok olumlu davranışı özümseyerek benimsedikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler bir grup içerisindeki davranışlarında kişisel farklılıkları dikkate almakta ve karşılaştıkları problemleri, şiddet kullanmadan medeni yöntemlerle çözmeyi tercih etmektedirler. Görüşmeciler genel olarak toplumsal, maddi ve manevi değerlere saygı göstermekte olup, sportif aktivitelerin kendilerini bencillikten uzaklaştırdığını düşünmektedir. Bu sonuçlara göre dışarıdan gelen eleştirilere açık olmaları, şiddet yanlısı olmadıklarını, çevrelerine karşı saygılı, problemleri anlaşma yoluyla çözüme gayreti içinde olduklarını gösterdi. Bir davranışa karar vermeden önce sonucu düşünüp, doğruluğuna ikna olduktan sonra harekete geçtikleri, davranışlarından doğacak sonuçlara karşı sorumluluk aldıkları, başkalarını suçlamadıkları ve kusur bulmadıkları sonucu elde edildi.

Yaptığımız görüşmeler çerçevesinde, araştırmamızda savunduğumuz hipotezler doğrulanmıştır. Buna göre, kişilerin beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımı ile sosyal ve kişilik yönünden gelişimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin, sosyalleşme sürecine olumlu katkısı vardır.

Toplumda görülen uyumsuz, sorumsuz ve içine kapanık öğrenci tiplerinin bu olumsuz davranışlarının düzeltilebilmesinde beden eğitimi ve sportif etkinlikleri çok etkili ve faydalıdır. Öz güven sahibi, çevresiyle barışık, cesur, dürüst, düşünceli, gayretli, güvenilir, saygılı, kolay dostluk kurabilen fertlerden meydana gelen bir toplum için temel unsur eğitimidir. Genel eğitimin içinde belirtilen özelliklere cevap verebilecek alan ise beden eğitimi ve spordur.

Sonuç olarak; toplumun temeli olan gençlerin eğitim hayatlarındaki olumsuz durumlardan kurtulmaları, okuldaki uyum sorununun kısa sürede atlatılmaları, arkadaşlarıyla daha kolay iletişime geçebilmeleri için beden eğitimi ve sportif etkinlikler vazgeçilmezdir. Çevresiyle uyumlu, başarılı, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaş bir toplum kurmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen, beden ve ruh sağlığı yerinde, yapıcı, üretken, ahlaklı, erdemli nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmak için beden eğitimi ve spor faaliyetlerini topluma yaymak ve kabul ettirmek gereklidir. Öncelikle toplumun beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ilgisinin ve katılımının artırılması gerekmektedir.

4.2. Öneriler

- 1) Çağımızda gençlerin (ülkemizdeki öğrenciler de dahil) genel olarak bir sosyalleşme problemi vardır. Gençler çoğunlukla vakitlerini bilgisayar ve televizyon karşısında geçirmektedirler. Öğrencileri bu durumdan kurtarmak ve sosyalleşmeleri açısından spora yönlendirilmeleri gerekmektedir.
- 2) Çocuklarımızın sağlıklı yaşam tarzını benimsemelerini ve ömür boyu yapabilecekleri bir spora yönlendirmemiz gerekmektedir. Spor onları hem daha mutlu hem de daha çok özgüven sahibi yapacaktır. Ailelerin çocuklarını hep başkalarına emanet etmek yerine onlara daha fazla zaman ayırarak birlikte spor etkinliklerine katılmak ve seyirci olarak katılmaları gerekmektedir.
- 3) Türkiye’de okulöncesi dönem dahil, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite gibi eğitim ve öğretim kurumlarında spor uygulamaları yetersizdir. Görüşmecilerimizin tamamı okullardaki beden eğitimi ve spor etkinliklerinin yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Bu nedenle Türkiye’de spor etkinliklerine daha çok zaman ayrılmalı, bunun için tesis, malzeme ve uzman insanların sayıları çoğaltılmalıdır. Serbest zamanları değerlendirme ve sosyalleştirme açısından faydalı olan spor faaliyetleri arttırılmalıdır.

- 4) Okullardaki spor faaliyetlerine önem verilmeli, her okul yapılırken saha ve salon gibi binaların da yapılması şart olmalıdır. Sporun sosyalleşme sürecindeki etkisi dikkate alınarak ortaöğretim kurumlarında her yıl düzenli liseler arası spor organizasyonları yapılmalıdır.
- 5) Ortaöğretimlerde belirli bir spor dalında (futbol) değil değişik spor dalların da organizasyonların yapılması sağlanmalıdır. Bu dalların çeşitlendirilmesi, daha çok öğrencinin spora çekilmesini sağlayacaktır.
- 6) Kız öğrencilerin, sporun her türlü branşlarına katılabilecek organizasyonlar yapılması, gerekirse kız öğrencilerimiz için okullarımızda bazı spor branşlarında etkinliklerin oluşturulması sağlanmalıdır.
- 7) Sporun toplumda bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi, bu anlayış içerisinde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında işlevini yerine getirebilmesi önemlidir. Her ne kadar bu önem biliniyorsa da ülkemizde spor uygulamalarına bakıldığında yetersizliklerin olduğu açıkça görülmektedir. Bunların giderilmesinde yetkili ve sorumlu kişilerin üzerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir.
- 8) Öğrencilerin geleceğinden kaygı duyarak yaşaması, spor etkinliklerine gerekli önemi vermemelerini engellemektedir. Aileler tarafından spora ayrılan zamanı boşa geçmiş zaman olarak değerlendirmektedirler. Bu konuda aileler bilinçlendirilmelidir. Gelecek kaygısı, öğrencilerin erken yaşlarda mesleki kaygı içerisinde olmalarını sağlamaktadır.
- 9) İlk ve ortaöğretim dönemi; inançların, alışkanlıkların, tutumların, ilgilerin değişebileceği aynı zamanda biçimlendiği bir dönemdir. Öğrencilere sistemli spor yapma alışkanlığı kazandırılırken, uygulanan beden eğitimi ders programı, öğrenci beklentileri de düşünülerek uygulamaya konulmalıdır.
- 10) Gençlik danışma merkezleri, gençlik kampları, gençlik merkezleri vb. uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır. Okullarda çeşitli organizasyonlar ile piknik, sinema, tiyatro, tarihi ve turistik yerlere gezi, sınıflar arası müsabakalar, müzik gibi etkinliklerin gerçekleştirilmesi ile gençlerin sosyalleşmesi neden olmaktadır.
- 11) Çocuklarımızı çok fazla sıkmadan ve çok fazla özgür bırakmadan onların kendilerini gerçekleştirme çabalarını desteklemeliyiz. Onlara rehberlik yaparak kararlarını

kendilerinin vermesine yardımcı olmalıyız. Spor onları hem sosyal bir varlık yapacak hem de özgüven aşılayacağından muhakkak çocuklarımızı spora yönlendirmeliyiz.

- 12) Çağımızın en büyük problemlerinden birisi de obezite olduğu bir gerçektir. Spor sayesinde sosyalleşmekle kalmayıp sağlıklı bir beden yapısına da sahip olacaklardır. Bu yüzden çocuklarımızın hem ruh hem de beden sağlığı için herkes için spor sloganı ile onları bir şekilde sporun içine çekmek zorundayız.
- 13) Bu çalışma ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmesini açıklamak için yapılmış bir örnek olup konu hakkında daha değişik çalışmalar yapılarak veya yapılmış diğer çalışmaları inceleyerek detaylı bilgiye ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

Abaoğlu, C. (1982). Sporun Tıbbi Yönü, *Spor Ansiklopedisi*. Cilt(1). İstanbul: Yelken Matbaası.

Açak, M. ve diğerleri (1998), *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, İstanbul, Sezer Ofset.

Açak Mahmut, Aziz Ilgın, Selçuk Erhan (1997), *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, Malatya: Sezer Ofset.

Afacan, H. H.(2001), *Toplumbilimi*. Konya.

Akdeniz, S.(1994), *Eğitim Sosyolojisi*. 3.Basım. No: 77, Marmara Üniversitesi. İstanbul: İlahiyat Vakfı Yayınları.

Dodurgalı, A.(2000), *Eğitim Sosyolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Alkan, T.(1989) *Siyasal Bilinç Ve Toplumsal Değişim*. Ankara: Gündoğan Yayınları.

Aracı, H.(1999), *Okullarda Beden Eğitimi*, Ankara, Bağırhan Yayınevi.

Atalay A.(1998), *Spor Sosyolojisi*. Alkım Yayınları. İstanbul.

Açıkada, C., E. Ergen(1990), *Bilim Ve Spor*, İstanbul: Büro-Tek Ofset Matbaacılık.

Afyon, Y. A., Tunç, A.(1997), *Beden Eğitimi ve Spor Tarihi*, Konya: Damla Ofset .

Akgün, N.(1992), *Egzersiz Fizyolojisi*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Alpman, C.(1972), *Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Amman, M.T., İkizler, H.C. ve Karagözoğlu, C. (2000). *Sporda Sosyal Bilimler*. İstanbul-Bursa: Alfa Yayınevi.

Aracı, H.(1999), *Okullarda Beden Eğitimi*, Ankara, Bağırhan Yayınevi.

Ataman, A.(1974), *Antropometri, Antropoloji ve Beden Terbiyesi ve Sporda Önemli Konular*, Ankara

Arslantürk, Z., Amman, T.(2000), *Sosyoloji, Kurumlar, Süreçler, Teoriler*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Aydın, M.(2000) *Kurumlar Sosyolojisi*, Ankara: Vadi Yayınları.

Bilgin, M. (2002). Bedensel ve Devinsel Gelişim. *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara (Üçüncü Baskı). Yeşilyaprak, B. (Ed.), Pegem A Yayıncılık.

Akyüz, H.(1991), *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram Ve Alanları Üzerine Bir*

Araştırma, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.,

Armağan, İ.(1988), *Toplumbilim*, Ankara: Barış Yayınları.

Binbaşıoğlu, C.(1975), *Gelişim Psikolojisi*, Ankara, Binbaşı Yayınevi.

Büyükkaragöz, S.(1993), *Ana-Babalarla, Öğretmenlerin Okul Öncesi*

Başaran, İ.E.(1980), *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Başaran Yayınları.,

Başaran, İ. E.(1982), *Eğitime Giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.

Bozkurt, V.(2004) *Değişen Dünyada Sosyoloji*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Balcıoğlu,İ.(2003), *Sporun Sosyolojisi Ve Psikolojisi*, İstanbul: Bilge Yayınları.

Baley A. James F.A.C.A.S.M, A. David Field (1997), *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimine Giriş* (Çev: Yahya Doğar), Malatya.

Bauman S. (1994), *Uygulamalı Spor Psikolojisi*, ,Çeviren: H.C. İkizler, Ali Osman Özcan, İstanbul, Alfa Basın Yayın Dağıtım

Biçer, T. (1987). *Spor ve Turizm*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çaha, Ö. (1999). *Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak.*, *Düşünen Siyaset Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 2, Mart, Ankara.

Çağdaş, A. / Ş. S, Z.(2002), *Çocuk Ve Ergenlerde Sosyal Ve Ahlak Gelişimi*, Ankara, Nobel.

Cüceloğlu, D.(1997), *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Çağdaş, A. Seçer, Z.(2002), *Çocuk Ve Ergende Sosyal Ve Ahlak Gelişimi*,Ankara: Nobel Yayınevi

Çamlıyer, H. Çamlıyer, H. Saraçoğlu, S. Gür, G. (1996). *Yetiştirme Yurdu rgenlerinde Sportif Aktivitelerin Psiko-Sosyal Uyum Düzeylerine Etkileri*, Performans, Cilt 2, Sayı 3, İzmir.

Çakmakçı, S.(2001), Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin Ve Faaliyetlerinin öğrencilerin Sosyalleşmelerine Etkileri. Dumlupınar Üniversitesi Sbe.

Çon M. Ve Diğerleri (1997). “*Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk Ve Orta Öğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma*”. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2, 1, Ankara.

Çamlıyer, H.(1999). “*Türkiye’de Spor Yönetimi ve Federasyonlar ve Sorunları*”, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu Dergisi, sayı:89, Ankara.

Demirci, N.(1986), *Sporda Yönetim, Teşkilatlanma ve Organizasyonlar*, Ankara Milli Eğitim Basımevi.

Demirci, A,(2006) *İlköğretimde Beden Eğitimi Uygulamaları*, İstanbul: Değişim Yayınları.

Dönmezer, Ş.(1994), *Toplumbilim*. İstanbul: Savaş Yayınları

- Doğan, İ.(1996), *Sosyoloji Kavramlar Ve Sorunlar*, İstanbul, Sistem Yayıncılık,
- Erkal, M. Baloğlu, B. Baloğlu, F.(1997), *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü*. İstanbul: Der Yayınları.
- Dolunay, M. M.(2008), *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Doğan, B.(2007), *Spor Sosyolojisine Ve Uygulamalı Spor Sosyolojisine Giriş*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erkal M.(1997), *Sosyoloji*. İstanbul: Der Yayınları
- Erkal, M.(1982), *Sosyolojik Açıdan Spor*, İstanbul, Filiz Kitapevi.
- Erkal, M. ve diğerleri,(1998) *Sosyolojik Açıdan Spor*, Ankara: Der Yayınları.
- Erkal, M.(1996), *Sosyoloji*, İstanbul: Der Yayınları.
- Erkal, M.(1986), *Spor Sosyolojisi*, , No 30, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.
- Erkan, N. (1982), *Sporun Temel Dalları*, İstanbul: Filiz Kitapevi
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi*.(15. Baskı). Ankara: Arkadaş yayınevi.
- Erkal, M. Güven, Ö. Ve Ayan, D. (1998). *Sosyolojik Açıdan Spor*. 3. Baskı, İstanbul: Der Yayınları.
- Erkal, M. (1986). *Sosyolojik Açıdan Spor*, Megs Yayın No: 30, Ankara: M. E. Basımevi.
- Erkal, M.(1999), *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, İstanbul, Der Yayınları.
- Erkal, M.(1996), *Sosyoloji*, İstanbul, Der Yayınları.
- Ergün, M.(1992), *Eğitim Ve Toplum - Eğitim Sosyolojisine Giriş*. Ankara: OcakYayınları.,
- Erden, M. Ve Akman, Y.(2005), *Gelişim Ve Öğrenme*. İstanbul: Arkadaş Yayınevi.
- Erkal, M.(1999), *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, İstanbul: Der Yayınları,
- Elkin, F.(1995), *Çocuk Ve Toplum*, (Çev. Nazife Güngör) Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Fichter, J., Çevr. Celebi, N.(1990), *Sosyoloji Nedir?* Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Fichter, J. (2002), *Sosyoloji Nedir?*, (Çev. Nilgün Celebi), Ankara: Anı Yayınları.
- Fişek, K.(1980), *Türkiye’de Ve Dünya’da Spor Yönetimi*, Ankara: S.B.F. Basın-Yayın Y.O.
- Fişek K.(1998), *Dünyada Ve Türkiye’de Spor Yönetimi*, Ankara: Bağırğan Yayınevi, 2.Baskı.

- Günay, M.(1999), *Egzersiz Fizyolojisi*, Ankara: Bağırhan Yayınmevi.
- Günsel A. Maria (2004), *İlköğretimde Beden Eğitimi Ve Uygulamaları.*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güney, S. (1998). *Davranış Bilimleri Ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güney, S.(2000) *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gökçe, B.(1996), *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı Ve Toplumsal Kurumlar*.Ankara: Savaş Yayınmevi.
- Güven, Ö.(1998), *Spor Psikolojisi Ders Notları 1997-1998*, Ankara, Gazi Üniversitesi B.E.S.Y.O.
- Güney, S. (2000). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güven, Ö.(1992), *Türklerde Spor Kültürü*, Atatürk Spor Merkezi Yayını, Dizi 16, Ankara.
- Güngör, A.(1993), *Çocukta Benliğin Gelişimi*, İstanbul, Ya-Pa Yayınları
- Güven, Ö.(1992), *Türklerde Spor Kültürü*, Ankara, Atatürk Spor Merkezi Yayını, Dizi 16.
- İmamoğlu, A.F. (1992). "İki Binli Yıllara Doğru Türk Sporuna Üzerine Bazı Gözlemler". Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, Ankara.
- Heinemann, K.(2007), *Einführung In Die Soziologie Des Sports*, Hofmann Verlag, Schorndorf.,*Eğitim Programları Hakkındaki Görüşleri*, İstanbul, Ya-Pa Yayınları.
- İsen, G. Ve Batmaz, V. (2002). *Ben Ve Toplum*. 2. Baskı. İstanbul: Om Yayınmevi.
- İmamoğlu, A.F. (1992). "Beden Eğitimi Ve Sporun Türk Sporuna Üzerindeki Yeri". Eğitim Dergisi, Cilt:1 Sayı:2, Ankara: MEB Basım Evi.
- İnal, A.N.(1998), *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimine Giriş*, Konya, Atlas Kitapevi.
- İşcan, F.(1998), *Türklerde Spor*, Ankara: Milli Eğitim Basımmevi.
- İşler, H.(2001), *Beden Eğitimi Ve Spor Bilgileri El Kitabı*, Ankara: Lazer Ofset.
- Karakuş S., Küçük V,(1999), *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 1 Sayı 1, Kütahya, Özerk Matbaa.
- Karaküçük, S.(1999), *Rekreasyon, Bos Zamanlarını Değerlendirme*, Ankara.
- Keten M.(1974), *Türkiye'de Spor*, Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Kılınç, F. Ve Diğerleri(2000), *Spor Bilimleri Terminolojisi*, Isparta,
- Kızıılçelik S. Erjem, Y.(1996), *Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü*, İzmir: Saray Kitabevi.

Küçük V, Koç H.(2003), *Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan Ve Spor İlişkisi*, Kütahya, Sayı:9, Dumlupınar Üniversitesi Besyo, Sosyal Bilimler Dergisi.

Kılbaş, S.(2001), *Rekreasyon Bos Zamanı Değerlendirme*. Adana, Anaca Yayınları.

Kağıtçıbaşı, Ç.(1993), *Başarı Ailede Başlar*, İstanbul, Ya-Pa Yayınları.

Koç, S. (1994). *Spor Psikolojisine Giriş*. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.

Komisyon(1983), *Sağlık İçin Spor Adam*, İstanbul.

Köknel, Ö.(1982). *Gençlik Ve Spor, Spor Ansiklopedisi*, Cilt:2, İstanbul: Yelken Matbaası.

Kılıçgil, E.(1998), *Sosyal Çevre-Spor İlişkileri*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.Cüceloğlu,

Köknel, Ö. *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Karamısır, S.(1995), *Türkiye'nin Kültür Meseleleri*, Osmanlı Araştırma Vakfı, İstanbul: Fatih Matbaası.

Kazancı, O. (1989). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları

Komisyon(1988), *İlköğretim Okulları, Lise Ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları*, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Mengütay, S.(1997), *Morpa Spor Ansiklopedisi*, İstanbul, Cilt 2, Orhan Ofset.

MURATLI, S. (1997), *Çocuk ve Spor*, Ankara: Kültür Matbaacılık.

Karasüleymanoğlu, A.(1995). *Yeni Boyutlarıyla Spor* (4.Baskı), Ankara: Ozan Dağıtım.
Marshall, G. (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay ve DeryaKömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Martinez, B.(2001), *Okulda Başarısız Çocuğun Eğitimi*. İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.

Mengütay, S. (1997). “Okul Öncesi Ve İlkokullarda Hareket Gelişimi Ve Spor”,Ankara: Kültür Matbaacılık.

Muallimoğlu, N.(1998), *Çocuklara Ve Gençlere Beden Eğitimi*, Avcı Ol Basım Yayın.

Leblanc, J, L. Dickson (2005), *Çocuklar Ve Spor*, (Çev: Deniz Erben), Ankara: Bağırğan Yayınevi.

Ozankaya Ö.(1991), *Toplum Bilim*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Özkalp, E.(1994), *Sosyolojiye Giriş*. Genişletilmiş 7.Baskı: Anadolu Üniversitesi

Özdilek, Ç.Göral, M. (2000), *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*, Kütahya: Alp Ofset.

Özkök, E.(1985), *İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü*, Ankara: Tan Yayınları.

Özkalp E.(2005), *Sosyolojiye Giriş*, Bursa, Ekin Kitapevi.

- Oğuzkan, F.(1981), *Öğretmenliğin Üç Yönü*, Ankara, Kadioğlu Matbaası.
- Orkunoglu, O. (1985), *Voleybol Antrenörünün El Kitabı*, Ankara B.T.G.M. Voleybol Federasyonu Yayını.
- Özer, D.S., Özer, K.(1998), *Çocuklarda Motor Gelişim*, Antalya.
- Özmen, Ö.(1999), *Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni*, Ankara, Bağırhan Yayınmevi.
- Öztabağ, L. (1993). *Spor Psikolojisi*. Türkiye Futbol Federasyonu Yayını, No:4, S:16, Ankara.
- Öztürk, F.(1998) *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*, Ankara. Bağırhan Yayınmevi.
- Sarıalp Ruhi (1990), *Spor-Kültür-Felsefe İlişkileri; Anadolu'muzda Antik Sportif Mekanlar Ve Bir Hipotez*, Spor Bilimleri I.Ulusal Sempozyumu, 15-16 Mart, S. 1-11.
- Sel, R.(1988), *İlk Ve Orta Okullarda Beden Eğitimi*, Ankara, Öğretmen Yayınları, 5. Baskı.
- Sunay H.(1998), "*Spor Yöneticilerinin Nitelikleri*", *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 3, Ankara,.
- Sezal, İ. (2002). *Sosyolojiye Giriş*. (2. Baskı). Ankara: Martı Kitap Yayınmevi.
- Şimşek, D. Ve Gökdemir, K.(2006), "*Ortaöğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri Ve Beklentileri*". *Sportre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4.
- Poster,Mark *Eleştirel Aile Kuramı* 1989 Çev: Hüseyin Tapınç Ayrıntı Yayınları
- Somuncuoğlu, C.(1975), *Gençlik Ve Spor Sorunları Tebliği*, Ankara
- Talimciler, A. (2006). "*İdeolojik Bir Meşrulaştırma Aracı Olarak Spor Ve Spor Bilimleri*". Ankara, Spor Yönetimi Ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, Cilt:1 Sayı:2
- Tamer K.,(1988). "*Beden Eğitimi Ve Spor Öğretimi*". Anadolu Üniversitesi A.Ö.F. Eğitim Ön Lisans Programı, Eskişehir,
- Taşmektepligil, Y. (1995). *Sporun Yaygınlaştırılmasında Semt Sahalarının Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşmektepligil, Bostancı . (2000). *Türkiye'de Kültürel Yapının Spora Etkisi Üzerine Düşünceler*, Cilt 1, Sayı 1, Ocak, S. 43-46. Ankara.
- Tezcan, M. (1977), *Bos Zamanlar Sosyolojisi*, Ankara,
- Tezcan, M. (1984). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Çağ Matbaası
- Taşkesen, A.(2003), "*Sosyalleşmede Ailenin Rolü*", *Sakarya, Edebiyat Dergisi*, Sayı: 5,Sakarya Üniversitesi Fen.
- Tezcan, M.(1994), *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Zirve Ofset.

Turan. İ.(1997), *Siyasal Sistem Ve Siyasal Davranış*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Tezcan, M.(1981), *Eğitim Sosyolojisine Giriş*, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Tan, M.(1993), *Çocukluk, Dün Ve Bugün Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu İstanbul*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tel, M. Öcalan, M. Ve Yaman, M. (2000). "Teakwandocuların Bu Sportu Tercih Etme Nedenleri Ve Sosyo-Ekonomik Durumları". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Sayı:3, Kasım, S.123.

Tolon, B. İsen, G. Ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikolojisi*. (1. Baskı), Ankara: Adım Yayıncılık.

Ülgen, G.(1983), *Çocuk Gelişimi*, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Ülküer, N.(1993), *Herkes İçin Eğitim Hedefleri Ve Erken Çocukluk Ve Okul Evreleri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Unesco. (1984). *Milletlerarası Beden Eğitimi Ve Sport Yasası*. B.T.G. Yayını, Ankara

Yalçın, H.F.(1995), *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, Gürlük Ofset, Ankara,.

Yetim A.(2000), *Sosyoloji Ve Sport*, Ankara, Topkar Matbaacılık.

Yetim, Azmi (2005), *Öğretmenlik Mesleği Ve Beden Eğitimi Öğretmeninin Sosyal Görevleri*, I. Sport Kongresi Bildirileri, 16–18 Mart, Erzurum, B.E.S.Y.O. Kalkındırma Ve Geliştirme Derneği, S. 1-6.

Yıldıran İ, Karaküçük S, İmamoğlu Af, Ekenci G.(1993), "*Beden Eğitimi Ve Sport Öğrenimi Veren Yüksek Öğrenim Kurumlarının Öğretim Programlarının Toplumsal Beklentilere Uygunluk Düzeyleri Bakımından Analizleri*" Ankara, Sayı:3, Eğitim Dergisi.

Yörükoğlu A.(1990), *Gençlik Çağı*, İstanbul, 7. Baskı, Özgür Yayınları.

Yetim, A. A. (2000). "*Sportun Sosyal Görünümü*", Gazi Beden Eğitimi Ve Sport Bilimleri Dergisi, Sayı 1, Cilt 5.

Yetim, A. A.(2000) "*Sportun Sosyal Görünümü*", Sayı 1, Cilt 5, Gazi Beden Eğitimi Ve Sport ve Bilimleri Dergisi.

Yavuzer, H.(2000) *Eğitim Ve Gelişim Özellikleri İle Okul Çağı Çocuğu*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yazgan, B. Bilgin, M. Ve Atıcı M.(2005), *Gelişim Psikolojisi*. Çocuk Ve Ergen Gelişimi, Adana: Nobel Kitapevi.

Yetim, A. Ve Göktaş, Z.(2000) "*Gençliğin Spora Yönlendirilmesinde Beden Eğitimi Ve Sport Öğretmelerinin Rolü Ve Önemi*". . II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme sempozyumu. 10-12 Mayıs, Çanakkale.

Yavuzer, H.(1999), *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul, 19. Basım, Remzi Kitapevi.

Yalçın,G. Y, H. Akkuş(2006), *Çocuk Ve Basketbol*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yavuzer, H.(2007), *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007

Yalçın, H.F. (1995), *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*,Ankara: Gürler Ofset

Weber, M. *Toplumsal Ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı* 1995 (Çev: Özer Zankaya), Ankara: İmge Yayınları.